

မြန်မာနိုင်ငံ

နိုင်ငံအလိုက် လူအခွင့်အရေးကျင့်စဉ်များ အစီရင်ခံစာ (၂၀၀၄)

ဒီမီကရေစီ၊ လူအခွင့်အရေးနှင့် အလုပ်သမားရေးရာ ဌာနမှ ဖြန့်ချီ သည်။
၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၈ ရက်

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၆၂ ခုနှစ် မှစ၍ လူများစုဖြစ်သော ဗမာတိုင်းရင်းသားများက ကြီးစီးထားသည့် ဖိန့်ပါ ချင် ချယ်မှု ကြီးမားသော စစ်အာဏာရှင် အစိုးရများ အောက်တွင် တည်ရှိခဲ့ပါသည်။ ယေဘုယျ အားဖြင့် တရားမှုတာ ပြီး လွှာတိုင်းရှုံးသည်ဟုဆိုသော ပါလီမန် ရွေးကောက်ပွဲတရားကို ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကျင်းပဲ့ရာ ရာ၊ ဒီမီကရေစီ လိုလားသော နိုင်ငံရေးပါတီများက အမတ် နေရာ (၁၀) ရာခိုင်နှုန်းကျော်ဖြင့် အနိုင် ရရှိခဲ့ပါ သည်။ သို့သော် စစ်အုပ်စုက ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်ကို အသိအမှတ်ပြုရန် ပြင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ လက်ရှိ တိုင်းပြည်ကိုထိမ်းချင်ထားသည့် စစ်အုပ်စု ဖြစ်သော နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ကောင်စီ (နာအဖ)သည် တရားဝင်မဟုတ်သော်လည်း နိုင်ငံတော်ကို လက်တွေ့အပ်ချပ် နေသော (de facto) အစိုးရ ဖြစ်ပါသည်။ ငြင်း၏ လက်အောက်ခံ အဆင့်ဆင့်သော နာအဖ ကောင်စီများက ကျော်ရွှာ၊ ရပ်ကွက်၊ ပြို့နယ်၊ မြို့၊ တိုင်းနယ်၊ ပြည့်နယ် တို့တွင် အမိန့်အာဏာဖြင့် အုပ်ချပ်လျက်ရှိ ပါသည်။ အောက်တိုဘာလ (၁၉) ရက် နေ့တွင်၊ ယခင် ၀န်ကြီးချပ်ဟောင်း ခင်ညွှန့်အားဖြတ်ချ၍ စီးဝင်း ကိုခန့်အပ်ပြီးသည့်နောက်ပိုင်း တွင် တင်းမာသောသောထား ရှိသူများ၏ အာဏာသည် ပိုမိုခိုင်ခန့်လာခဲ့ပါသည်။ နာအဖ သည် မေလမှ ဇူလိုင်လအထိ ငြင်းတို့တင်ပြထားသော "ဒီမီကရေစီ" လမ်းညွှန် မော်ပုံး ဖို့သည့် ဖြစ်စဉ်၏ တစိတ်တပိုင်း ဖြစ်သော အမျိုးသားညီလာခံကိုပြန်လည် ကျင်းပဲ့ပါသည်။ ထိုညီလာခံတွင် အကြီးဆုံး သော အတိုက်အခံပါတီကို ဝင်ခွင့်မမေးသည့်အာပြင် လွှာတိုင်းရွှာ ပြောဆို၊ ဆွေးနွေးခွင့် ကို လည်း ပိတ်ပင် ခဲ့ပါသည်။ တရားသီရင်ရေးဆိုင်ရာအာဏာပိုင် များသည် မလွှာတိုင်း စစ်တပ်၏ ချပ်ကိုင်မှုအောက်တွင် တည်ရှိခဲ့ရပါသည်။

အစိုးရသည် နေရာအနဲ့တွင်ရှိနေသော လုံခြုံရေးယဉ်ယား ကိုအသုံးပြုပြီး ငြင်း၏အုပ်ချပ်မှုကို ခိုင်ခန့် စေခဲ့ ပါသည်။ တပ်မတော် ထောက်လှမ်းရေးဦးစီးချုပ်ရုံး (Office of Chief Military Intelligence, OCMI) ကို အောက်တိုဘာ လတွင် ဖျက်သိမ်းခဲ့ပါသည်။ ထို သို့မဟုက်သိမ်းခင်က၊ ငြင်းတပ်မတော် သာထောက်လှမ်းရေးဦးစီးချုပ်ရုံးသည် နိုင်ငံရေး တက်ကြော်များကို စောင့်ကြည့်၊ နောင့်ယုက်၊ ခြိမ်းခြောက်၊ ဖမ်းဆောင်၊ ဖမ်းဆောင်၊ ထိမ်းသိမ်း၊ နိုင်စက်ကလူ ပြုလုပ်ခြင်း ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိုင်သူ နိုင်သားများအား၊ နိုင်ခြားသားများနှင့် တွေ့ထိခြင်းကို ပိတ်ပင် တားမြစ်ထားခြင်းဖြင့် လည်း ကောင်း ချုပ်ကိုင် ထိမ်းသိမ်းမှုများ ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ အောက်တိုဘာလ နောက်ပိုင်းတွင် အားဖြင့်ရာလုံခြုံရေးအဖွဲ့ (Military Affairs Security, MAS) အသစ်ကို ဖွဲ့စည်းလိုက်ပြီး ယခင် တပ်မတော်ထောက်လှမ်းရေး ဦးစီးချုပ်ရုံး၏ နေရာတွင် အစားထိုးခဲ့ပါသည်။ သို့သော် တပ်မတော် ထောက်လှမ်းရေး ဦးစီးချုပ်ရုံးကိုပေးခဲ့သော အထိမ်းချုပ်မဲ့ အာဏာ မျိုးကိုတော့ မပေးသဲသားသည်ဟု ယူဆရပါသည်။ အစိုးရအနေနဲ့ အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွှတ်မှု နှင့် စည်းကမ်းသေဝင်မှု တို့အတွက် လုံခြုံရေးအစီအမံများ လိုအပ်သည်ဟုအကြောင်းပြပါသည်။ လုံခြုံရေး တပ်ဦးတင်များသည် ကြီးမားသောလူအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများစွာ ကျူးလွန်ခဲ့ ပါသည်။

သယ်စွာတ ကြော်ဝသော်လည်း နိုင်ငံသည် ချေတိရှိကျောင်းရဲလျက်ရှိပါသည်။ နှစ်စဉ် လူတော်းခြင်းဝင်ငွေမှာ ပုဂ္ဂိုလ်လာများသာရှိသည်ဟု ခန်းမှန်းပေါ်သည်။ နိုင်ငံတွင်လူဦးရေ သန်းဂျေကျော် ရှိပြီး အများစုကြိုးမှာ ကျေးလက်ဒေသတွင် နေထိုပ်ကြော ဝမ်းဆေးဖူလုံးမှုသာ အခြေအနေ ရှိကြပါသည်။ သယ်စွာနှစ် လေးစုအတွင်း ကျွန်ုတ်သုံးခဲ့သော မှားယွင်းသည့် စီးပွားရေးအုပ်ချုပ်မှူး နှင့် နက်ရှင်း ပုန်းစွာ အကျွန်ုတ်စာရိဖွေ ပျက်ပြားမှုများကြောင့် ဆင်းရွက်ပြီးမှူး နေရာအနှံ့ ကြိုတွေ့နေရခြင်း၊ ကျိန်းမာရေးစောင့်ရောက်မှု အားနည်းခြင်း၊ ပညာရေးအဆင့်အတန်းများနှစ်ကျောင်း၊ လမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေးနှင့် အခြား အခြေခံ အဆောက်အအုံများ မကောင်းမွန်ခြင်း၊ စဉ်ဆက်မပြတ် ယိုယွင်းပျက်စီး လာသော စီးပွားရေးအခြေအနေများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ မှားယွင်းသော စီးပွားရေး မူချမှတ်မှုများ၊ ၂၀၀၃ ခုနှစ်က ပျက်စီးသွား သော ပုဂ္ဂလိကဘဏ်လုပ်ငန်းမှ အကျိုးသက် ရောက်မှုများ၊ နိုင်ငံတကား၏ ပိတ်ဆိုမှုများ၏ စီးပွားရေးအကျိုးဆက်များ ကြောင့် စီးပွားရေးသည် ပိုမို ချည့်နဲ့ လာခဲ့ပါသည်။

အလွန်ပင်ဆိုးရွားပြီးဖြစ်သော အစိုးရ၏လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းသည် ပိုမိုဆိုးရွား လာခဲ့ပြီး အစိုးရ သည် ကြိုးမားသောလူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက် ကျူးလွန်ခဲ့ပါသည်။ တိုင်းသူ ပြည်သား များသည် အစိုးရကိုပြောင်းလဲပစ်နိုင်သော အခွင့်အရေးမရှိသည့်အပြင် စေနိန္တခွင့်လည်း မရှိသေးပါ။ အစိုးရနှင့် ဆက်နှယ်နေသူ များက ဒီမိုကရေစိလိုလားတက်ကြော်များကို လုပ်ကြေးသတ်ဖြတ်မှုများ ယခင်နှစ်များတွင်ရှိခဲ့သော်လည်း ဤနှစ်အတွင်း ထိုသတ်းမျိုးမှကြားခဲ့ပါ။ လုပ်ခြေားတပ်ဖွဲ့ဝင် များက တရားဥပဒေပြင်ပမှ သတ်ဖြတ်မှုများ ဆက်လက်ကျူးလွန်နေကာ၊ လူပျောက်ဆုံးမှုများ ဆက်လက် ဖြစ် ပေါ်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့ အပြင်၊ ထိုတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် မှတ်မီးပြုကျော် ဥပုံင်းပန်း၊ ရိုက်နှက်မှုများ အပြင် ဖမ်းထားသူများ နှင့် ထိမ်းသိမ်းထားသူများကို နိုပ်စက်ကလူပြုလုပ်နေပါသည်။ ပြည်သူများ ကို အယူခံခွင့် မပေးသဲ တရားမှုဖမ်းဆီးမှုများပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံရေးအာရ အမြှင်မတူ သဘောထားကဲလွှာ မှုများအပေါ် မှတည်၍ ဖမ်းဆီးထိမ်းသိမ်းမှုများ အကြိမ်ပေါင်းများစွာပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဤနှစ်အတွင်းတွင် အစိုးရသည် ဒီမိုကရေစိ အားပေးသူများ အနည်းဆုံး (၈၂) ဦး ကိုဖမ်းဆီးခဲ့ရှု၊ ငြင်းတို့ အနက်မ (၄၂) ဦး ကို နောက်ပိုင်း တွင် ပြန်လှုတ်ပေးခဲ့ပြီး၊ ကျို့ (၇၃) ဦးကို တရားစွဲ၊ ရုံးတင်၊ ထောင်ချွဲ ပါသည်။ ဖမ်းဆီးခံသူအများစုံမှာ နိုင်ငံတွင် အကြိုးဆုံးသော ဒီမိုကရေစိ နိုင်ငံရေးပါတီ ဖြစ်သော အမျိုးသား ဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်ကြပါသည်။

အစိုးရသည် ထိမ်းသိမ်းထားသည့် လူများစွာကို လျှို့ဝှက်သည့်နေရာများတွင် ထိမ်းသိမ်းထားပြီး၊ ငင်းတို့၏မြတ်သားစုများကို အကြောင်းမကြားခဲ့ပါ။ ထိုအပြင် ရွှေနေနှင့်တွေ့ဆွင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေကြောင်းအရ ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်ကို လည်းကောင်း ရွင့်မပြုခဲ့ပါ။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် မေလက အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ်ခေါင်းဆောင် အောင်ဆန်းစုကြည်ကို အစိုးရက ငင်းကိုယ်တိုင် ကမကထ လုပ် တိုက်ခိုက်ပြီးသည့် နောက်ပိုင်း ဖမ်းဆီး အကျဉ်းချ ထားသူ (၅၉) ဦးခန့်ကို ဤနှစ်အတွင်း ပြန်လွှတ်ခဲ့ပါသည်။ မေလ ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှ စဉ် ယနေ့အထိဆိုလျှင် ငင်းတိုက်ခိုက်မှုတြီးပြီးဆုံးပြီးနောက်ပိုင်း ဖမ်းဆီး ထိမ်းသိမ်းထား သူပေါင်း (၁၇၃) ဦးအနက်မှ (၁၇၁) ဦးကို အစိုးရက ပြန်လည်လွှတ်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ထိုအထဲတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ်၏ ပလိုအလုပ်အမှုဆောင် ကော်မတီအဖွဲ့ဝင် (၄) ဦးအနက်မှ (၇) ဦး ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ အောင်ဆန်းစုကြည် နှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် နည်ဗျာ ဦးတင်းဦး တို့ နှစ်ဦးကိုမှ ဆက်လက်၍ အိမ်တွင် အကျယ်ချပ် ထိမ်းသိမ်းထားပြီး၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစိ အဖွဲ့ချုပ်၏ ရန်ကုန်ဖွှေ ရှိ ဌာနချုပ် မှလွှဲ၍ အခြားသော ရုံးအားလုံးကို ဆက်လက်၍ ပိတ်ထားပါသည်။ အစိုးရသည် မေလ (၃၀) ရက် နေ့ က တိုက်ခိုက်မှုကို စုစုပေါင်းမှ မပြုလုပ်ခဲ့ပါ။

ဤနှစ်အတွင်း အစိုးရသည့် နှစ်ရှည်ဖမ်းဆီးထားသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား အနည်းဆုံး (၁၀၀) ဦးကို လွှတ်ခဲ့ပါသည်၊ လွှတ်ပေးခြင်းခံရသူ တော်တော်များများမှာ ထောင်တော်ပြည့်ပြီးသူများ ဖြစ်ပါသည်။ ဤနှစ် ကုန်ဆုံးသည့်အခါန်တွင် ပုံခြုံရေးအရ ထိုင်းသိမ်းထားသူ (၁၅၀) ဦးခန့် အကျဉ်းကျလျက် ရှိပါသည်။ နိုဝင်ဘာ နှင့် ဒီဇင်ဘာလများ အတွင်းက၊ နှာအဖ သည် ဖျက်သိမ်းလိုက်သော အမျိုးသား ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ မှ ပြုလုပ်ခဲ့သော "မပြုလုပ်ထိုက်သော လုပ်ရပ်များ ကြောင့်" ဟု ဆိုကာ အကျဉ်းသား (၁၄၃၀၈) ကိုလွှတ်လိုက်ကြောင့် ကြောင့်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုအစုလိုက် အပြုလိုက် လွှတ်လိုက်သည်ဆိုသော အကျဉ်းသားများကို အမှန်တကယ်ပင် လွှတ်မလွှတ်ဆိုသည်ကိုမှ မည်သည့် အထောက်အထားမှမပြုခဲ့ပါ။ ထိုလွှတ်လိုက်သူများ အနက် (၇၆) ဦးကိုသာ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ဖြစ်သည်ဟု

ယူဆနိုင်ပါသည်။ ထောင်တွင်း၏ အခြေအနေမှာ က်ခဲကြမ်းတမ်းပြီး၊ အသက် ကိုပါ အဆွဲရာယ်ဖြစ်စေနိုင်ကာ၊ ထောင်တွင်း နေရေး ထိုင်ရေး အဆင်ပြေတေရန ပေးထားသည့် အခွင့်အရေးများမှာလည်း မရှိသလောက် နည်းပါးပါသည်။ သို့သော်လည်း အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနိုင်အသင်းကြီးသည် ထောင်တွင်း သို့ မှန်မှန်သွားလာ ခွင့်ရှုပြီး ငြင်း၏ ကြိုးပမ်းမှ ကြောင့် အကျဉ်းသားများ၏ အခွင့်အရေး ပိုမိုကောင်းမွန်လာ ပါသည်။

အစိုးရသည် နိုင်ငံသူ၊ နိုင်ငံသားများတို့၏ အနောက်အယ်ကင်းစွာ သီးသန့်နေထိုင်ခွင့် ကို ပုံမှန်ထိပါး ချိုးဖောက်နေပြီး၊ လျှို့ဝှက်ပေးအနွဲ့များကလည်း နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများ၏ ဆက်သွယ်ပေးများကို စနစ်တကျ စောင့်ကြည့် မှတ်သားနေကာ၊ ဒေသမျိုးတို့ ဝရမ်းမပါပဲ တက်ရှုခြင်း၊ ပြည်သူများကို ငြင်းတို့ နေထိုင်ရာ ဌာနများမှ အဓမ္မရွှေပြောင်းပြီး လျှပ်ကြေားလည်းမပေး၊ ဥပဒေအရ ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့် လည်းမပေးဘဲ ထားခဲ့ပါသည်။ အစိုးရသည် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများကို ငြင်းတို့နေထိုင်ရာ ဌာနများမှ အစွမ်းရွှေပြောင်းမှုများ ဆက်လက်လုပ်ကိုင်နေပြီး၊ မောင်နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကိုသိမ်းပိုက်ခြင်း၊ အဓမ္မရှင်း စွမ်ုများလုပ်ကိုင်ခြင်းအပြင်၊ ကလေးသူယ်များအား စစ်တပ်တွင်းသို့ စစ်သား အဖြစ် သိမ်းသွင်းနေ ပါသည်။ ထိုအပြင်၊ အစိုးရသည် ပြည်သူများကိုလည်း ပြည်သူ့စစ် အဖွဲ့များ၊ အတွင်းသို့ အဓမ္မသိမ်းသွင်း နေပြီး၊ လူအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်သူများကို ရုံးတင် တရားစွဲရန် သော်လည်းကောင်း အပြိုဒက်ပေးရန် သော်လည်းကောင်း အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ မပြုလုပ်ခဲ့ပါ။

အစိုးရသည် လွတ်လပ်စွာပြောဆို၊ ရေးသား၊ စုရုံး၊ ပါင်းသင်း၊ သွားလာ လူပုံပျို့စွဲများကိုဆက်လက်၍ ပိတ်ပင်ထားသည့်အပြင် လွတ်လပ်စွာကိုကျယ်မှုကိုလည်း တားဆီးထားကာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကို အခြား ဘာသာများထက် ပိမိုးစားပေးပြီး၊ လန်ညွှန်ကိုဂွယ်သော ဘာသာများ အပေါ် တားဆီး ပိတ်ပင်မှ တွေ့ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ မူစလင်ကိုဂွယ်သူများအပေါ် ခွဲခြား၊ နောက်ယူက်သည့် လုပ်ရပ်များလည်း ဆက်လက်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ လုပ်ခြေးတပ်ဖွဲ့များက နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများ၏ သွားလာလုပ်ရားမှုများကို ဆက်လက်၍ စနစ်တကျ စောင့်ကြည့်လျက်ရှိပြီး၊ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့် အထူးသဖြင့် နိုင်ငံသူ အမျိုးသမီးငယ်များ နိုင်ငံခြားခံရီးခြင်း ကို ဆက်လက် တားဆီးပိတ်ပင်ထားပါသည်။

အစိုးရအနေနှင့် ပြည်တွင်းရှိ လူအခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းများ လွတ်လွတ်လပ်လပ် လုပ်ကိုင်ခြေးကို ခွင့်မပြ ဘဲ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းကို ပြင်ပမှ စိစစ်လေ့လာခြင်းကိုလည်း ရန်ပြ ဆန့်ကျင်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးစုစုမဲ့ မှတ်တမ်းပြန့်ရေးအရာရှိ {U.N. Special Rapporteur on Human Rights (UNSRHR)} ပေါင်လို စာရိယို ပင်သဲရှိ (Paulo Sergio Pinheiro) ၏ မြန်မာပြည် လာခွင့် တောင်းဆီခြင်းကို အကြမ်းကြမ်းပြင်ပြန့်ပြည်ပါသည်။ အဆင့်မြင့်အစိုးရအရာရှိရှိများ ကလည်း ထိအရာရှိရှိနှင့် ပြည်ပမှာ တွေ့ဆုံးရန် ပြင်းပယ်ခဲ့ပါသည်။ အစိုးရသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီးအား ရန်ကုန်တွင် ဆက်သွယ်ရေးရုံး ဖွံ့ဖွိုးပေးပြီး ရာဇ်ဝတ်သား အဖြစ်တရားစွဲ ဆိုခဲ့ပါသည်။

အမိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှနှင့် လူမှုဆက်ဆံရေးအာရ ခွဲခြားမှု ပြဿနာများရှိနေသေးသလို ဘာသာရေးအရ ခွဲခြားမှနှင့် တိုင်းရင်းသားလုပ်းများအား ခွဲခြားမှုများ ရှိနေသေးပါသည်။ လူကုန်ကူးမှု ပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ရန် ကိုယ်ပိုးမှုအချို့ ရှိခဲ့သော်လည်း အထူးသဖြင့် အမိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေး များကို ပြည်တန်ဆာလုပ်ငန်းတွင် အသုံးချရန် အတွက် လူကုန်ကူးမှုမှာ ပုံနှံစွာ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ် နေပါသည်။ အစိုးရသည် အလုပ်သမားအခွင့်အရေး များ ဆက်လက်ချပ်ချက်ထားပြီး၊ သမဂ္ဂများကို လည်း ထိတ်ပင်ထားပါသည်၊ ပြည်သူ့လုပ်ငန်းများနှင့် တပ်စီး အထောက်အပံ့ပြုလုပ်ငန်းများတွင် အဓမ္မိုင်းစေမှုများ အသုံးချခြင်းပါသည်။ အမိန့်များပြဋ္ဌာန်း၍ အဓမ္မိုင်းစေမှုကို တရားမဝဝဟု ကြော် ထားသော်လည်း အရွယ်မရောက်သူများအား အဓမ္မိုင်းစေမှု ဆက်လက်၍ စီးနိမ့်ကြီးရသော ပြဿနာဖြစ် နေပါသည်။ စစ်တပ်မှ ပြည်သူများကို အဓမ္မပေါ်တာဆွဲခြင်း၊ နိုင်စက်ခြင်း၊ ပေါ်တာဆွဲခံရသူများ များနှင့် မကြာခကာ သေကြော်ခြင်းများလည်း ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အပြင်၊ ကလေးသူ့ယဉ်များ အား စစ်သားအဖြစ်သိမ်းသွင်းခြင်းများလည်း ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် ခဲ့ပါသည်။

ကေအဲ(နှါ)ယူ (KNU) ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရား၊ ကေအဲ(နှါ)ပြီး (KNPP) ကရင်နှီးအမျိုးသား တိုးတက်ရေးပါတီ၊ နှင့် အဲ(က်)(၁)အဲ(က်)(၁)အေး(တောင်ပိုင်း) (SSA-South) ရှမ်းပြည်တပ်မတော်တို့ အပါအဝင် တိုင်းရှင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များ သည်လည်း လူသတ်၊ မှုပိမ်းကျင့်၊ အဓမ္မစောင့်း ကလေးသူလယ် စစ်သည်စွဲဆောင်းခြင်းတို့သည် လူအခွင့်အရေး ချိုးပျက်မှုများ ပြုလုပ်နေသည်ဟုကြေားသိရသော်လည်း ငင်းတို့၏ချိုးဖောက်မှုများမှာ အစိုးရပြုလုပ်သလောက် တော့မများ ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

လူအခွင့်အရေးလေးစားမှု

အခန်း (၁) လူတိုးတယောက်၏လွတ်လပ်မှုနှင့်သိကြာကိုလေးစားမှု

(က) အာဏာသုံး၊ တရားမဝင်သတ်ဖြတ်မှု

ယခင်နှစ်များကလို အစိုးရနှင့်ဆက်နှုန်းဖော်လုပ်မှုများက ဒီမိုကရေးလိုလားသူများအား သတ်ဖြတ်သည့် ဖြစ်ပိုများ မကြားသိခဲ့ရပါ။ မတ်လ အတွင်းက ရှမ်းလူအခွင့်အရေးအဖွဲ့ မှသတ်းအရာ၊ ရှမ်းပြည်ရှိ မိုင်းကွန်ပြုနှုန်း စစ်ဆေးရေး စစ်နှီးတုချို့ အရှေ့တွင် အမှတ် (၅၀၄) ခြေမြန်တပ်ရင်းမှ စစ်အရာရှိ တိုးက အရပ်သားတိုးပိုင်ယာဉ်ကို အဓမ္မစိုင်းစေမှု တွင် အသုံးပြုရန် တောင်းဆိုရာတွင် အရပ်သားက ငြင်းဆိုနေ သဖြင့် ထိုသူအားရှိက်သတ်ခဲ့သည်ဟု ကြားသိရပါသည်။

နှုတိုင်လတွင် အတည်မပြုနိုင်သော်လည်း ယုံကြည်လောက်သည့် သတင်းတုချို့အရာ၊ ခိုးမှုနှင့် မသက်းသူ မောင်အေး ဆိုသူ သည် ရဲ လက်ထဲတွင် အရှိက်ခံရမှုဖြင့်သော်ခုံးသွားသည် ဟုသိရသည် {အခန်း (၁) (ဂ) တွင် ကြည့်ပါရန်}။

ပါတီခေါင်းဆောင် အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သော အမျိုးသားဒီမိုကရေးအဖွဲ့ချုပ်ကားတန်းကို ဒီပိုင်းရွာအနားတွင် အစိုးရနှင့်ဆက်နှုန်းဖော်နေသော အင်အားစုများက ၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလတွင် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့် အမှုနှင့် ပတ်သက် ၍၏ အစိုးရက တာဝန်လည်းမယူ၊ စုစုမှုပြုလုပ်ရန်လည်း ငြင်းဆိုနေခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့တိုက်ခိုက်စဉ်က၊ တိုက်ခိုက်သူ များက ဝါးရင်းတုတ်များ၊ သံပိုက်များ၊ ကိုင်စွဲရိုက်နှုန်းကြရာ အမျိုးသားဒီမိုကရေးအဖွဲ့ချုပ်အဖွဲ့ဝင် (၄) ဦး ဖြစ်သူ စန်မြှင့်၊ တင်မောင်းဦး၊ သိန်းတိုးအေး နှင့် ခင်မောင်ကျော် အပါအဝင် ဒီမိုကရေး လိုလားသူ အနည်းဆုံး (၆) ဦး သေကြော်သားမင်းအောင်းနှင့် ရဟန်း ဦးပညာသီရိ တို့လည်း သေဆုံးခဲ့ ရပါသည်။ ယုံကြည်ရလောက်သော သတင်းများအရ နောက်ထပ် လူ (၂၂) ဦး လည်း ရရှိခဲ့သော ဒဏ်ရာများ ကြောင့် သေဆုံးခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။ ရွာသားများ နှင့် အတိုက်ခိုက်ခံပြီး လွတ်လာသူများ၏ အဆိုအရ တိုက်ခိုက်သူများသည် အမျိုးသားဒီမိုကရေးအဖွဲ့ချုပ် ကားတန်းနှင့် အတူလိုက်ပါလာသော ဒီမိုကရေးလိုလားသူ (၇၀) ဦး အထိ သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်ဟုဆိုပါသည်။ သို့သော ဤစာရင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မှန်ကန်ကြောင်း တရားဝင်ထုတ်ပြန် ကြော်ခြင်းမရှိပါ။ နှစ်ကုန်သည့်အထိ အမျိုးသားဒီမိုကရေးအဖွဲ့ချုပ် ကားတန်းပါ ဒီမိုကရေးလိုလားသူ (၇၇) ဦး အပါအဝင် အခြား ဒဏ်ရာရဲခဲ့သူများ၏ ကံကြွော်သည် မည်သိရှိသည်ကို မသိရသေးပါ။ ပျောက်ခုံးနေသော သူ (၁၀) ဦးအနက်၊ (၈) ဦးမှာ ယုံးဒယားသို့ ထွက်ပြီးသွားပြီး ထွန်းအောင်ကျော် ဆိုသူတိုး သေဆုံး သွားခါ တိုးမှာ ပုန်းအောင်းနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

ယုံကြည်လောက်သောသတင်းများအရ လုပြုရေးတပ်ဖွဲ့များသည် တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်း ထိုဖြစ်ပွား သည့် အနေ အနီးတုတ်ရှိ ရွာများတွင် ရွာသားများ၊ ကျောင်းသားများ၊ ရဟန်းများဖြင့် တည်ဆောင် တိုက်ခိုက်များ ဖြစ်ပွားပြီး ဆယ်ပေါင်းများစွာသော ရွာသား၊ ကျောင်းသား၊ နှင့် ရဟန်းများ ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်ဟုဆိုပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်ရွာများမှာ လူလှသတ်မှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဟုသော ပြောဆိုချက် မှတ်ယူရပါသည်။

သတေသနအသိက်အဝန်းမှ အကဲခတ်သူများရရှိခဲ့သည့် ယုံကြည်ရလောက်သောသတင်းများအရ ဒဏ်ရာရ ရှိခဲ့သော တိုက်ခိုက်သူ (၁၆) ဦးကို စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ မုံးများရှိ စစ်ဆေးနာခွဲတွင် ဆေးရုံတင် ကုသပေးပြီး ဖူလိုင်လ (၂) ရက်နေ့ ကဆေးရုံမှ ဆင်းခွဲ့ပေးပိုက်ကြောင်းသိရသည်။ အစိုးရသည့်မည်သည့်တိုက်ခိုက်မှုကိုမှ ယုံကြည် လက်ခံနိုင်ရလောက်သော စုစုမှုမျိုးမှ မပြုလုပ်သေးပါ။

တိုက်ခိုက်မှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသည်ခါသော အရာရှိများအားလည်း လုပ်ရပ်များအတွက် တာဝန်ခံ စေမှ မရှိစေဘဲ ရာထုံးများပင် ဆက်လက်တိုးပေးခဲ့ပါသည်။ တိုက်ခိုက်မှုကို စီမံ သည့်အထဲတွင် ပါဝင် ပတ်သက် နေသည်ဟုဆိုသော ခုတိယ ဗိုလ်ချုပ်ပြီး စိုးဝင်းကို အောက်တိုဘာလ (၁၉) ရက်နေ့တွင် နာအဖ အာမြဲ့၏ တတိယ အာမြဲ့ဆုံးရာထုံးဖြစ်သည့် ဝန်ကြီးချုပ်နေရာတွင် ရာထုံးတိုးမြှင့် ခန့်ထားလိုက်ပါသည်။ နိုင်လုံးသည့်သတင်းများအရ တိုက်ခိုက်မှုကို ဦးဆောင်ခဲ့သည်ဟုဆိုသော တိုင်းမှူးဗိုလ်ချုပ်ပို့နိုင် ဆိုသူ ကို လည်း ရောဂတ်တိုင်းမှူးအာမြဲ့ခြင်းအပ်ခဲ့သည်။ ဒုတိယးမှူး ဗိုလ်မှူးချုပ်အုန်းမြှင့် ကိုတော့ ကပ်ရှုံးတန်းတိုင်း တိုင်းမှူးအာမြဲ့ခြင်းအပ်လိုက်ပါသည်။ တို့အော်တွင် နိုင်ငံရေးအရ ရာထုံးအာမြဲ့ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ပြုပြီး ယုံကြည်ရ လောက်သောသတင်းများအရ တိုက်ခိုက်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူ ဖြစ်သည့် စစ်ကိုင်းတိုင်း အေးချမ်း သာယာရေးနှင့်ဖို့ပြီးရေးကောင်စီ ဧည့်ခရိုင်ဥက္ကဋ္ဌ ဒုတိယဗိုလ်မှူးပြီးသန်းဟန်ကို ပိုလိုမှုချုပ်ရာထုံး တိုးမြှင့်ပေးလိုက်ပြီး ပြည်သူ့ရုစ်ဆေးရေးညွှန်ကြေားရေးမှူးအာမြဲ့ခြင်းအပ်လိုက်ပါသည်။ အလားတူပ်၊ ရှမ်းလူ၊ အခွင့်အရေးအာမြဲနှင့် ကရင် အမျိုးသား အစည်းအရုံးတို့မှ သတင်းပေးခဲ့သော ၂၀၀၃ ခုနှစ် အတွင်း လူသတ်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သော စစ်သားများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် သော်လည်းကောင်း၊ တရားစွဲ ရန်သော်လည်းကောင်း၊ အစိုးရက တစ်တရာ့ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည် ဟူသောသတင်းမျိုး လုံးဝ မကြား သိခဲ့ရပါ။ အသတ်ခံရသူများမှာ ရှမ်းပြည်နယ် လဲချား မြို့နေ ရွှေပြောင်းခံ လယ်သမားတော်း၊ နှင့် ကရင် ရွှေသူကြီး (၂) ဦး၊ ရှမ်းပြည်နယ် နို့စမ်းမြို့နယ်မှ လယ်သမား (၂) ဦး ဖြစ်ပြီး ငါးတို့အား ရှမ်းစစ်သား များဖြစ်သည် သို့မဟုတ် ရှမ်းစစ်သားများကို ကူညီသူများဖြစ်သည်ဟု စွဲပွဲချုပ်သတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြပါသည်။

ထိုနည်းတူ၊ အစိုးရသည် ၂၀၀၂ ခုနှစ်က ကျူးလွန်ခဲ့သော အောက်ပါပြစ်မှုများနှင့် ပတ်သက် နေသော စစ်သားများကို လည်း အရေးယူသည်၊ စုံစမ်းသည်၊ တရားစွဲသည်ဟု၍ မကြားမပို့၊ ကရင်ပြည်နယ်တွင် ကလေး (၆) ဦးအပါအဝင် လူ (၁၀) ယောက်ကိုသတ်ပြီး၊ (၉) ဦးကို ဒဏ်ရာရစေခြင်း၊ ခါးပြတိက်ပြီး အရပ်သား (၆) ဦးကို ယိုးဒယားနယ်စပ် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် သတ်ခဲ့ခြင်း၊ နှင့် ရွှေသား (၁၀) ဦးကို ရှမ်းပြည်နယ် ခိုလမ် တွင် သတ်ခဲ့ခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၀၂ ခုနှစ် ဓာတ်လတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သောအလပ်သမား သမဂ္ဂများအာမြဲချုပ် (ICFTU) ၏ အဆိုအရ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအာမြဲချုပ် (FTUB) ၏ အာမြဲဝင် ကော်သူးလေပညာရေး အလုပ်သမားများသမဂ္ဂ၏ အရာရှိတော်းကို စစ်သားများကသတ်ဖြတ်ခဲ့ကြောင်းသိရသည်။ {အခန်း (၆) (က) တွင်ကြည့်ပါရန်}

အတည်ပြုနိုင်သောသတင်းအချို့အရ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက အရပ်သားများကို မိုင်းများ ရှင်းရာတွင် အသုံးပြုသော်မှုများရှိသည်။ သို့သော်လည်း အစိုးရနှင့် ကရင် အမျိုးသား အစည်းအရုံး တို့အကြား ယာယိအပစ်အခတ် ရပ်ဆိုင်းထားသည့်အတွက် ထိုဖြစ်ရပ်သတင်းမျိုး ယခင်နှစ် များ နှင့် စာလျှင် လျော့နည်းသွားပါသည်။ {အခန်း (၁) (ဆ) တွင် ကြည့်ပါရန်}

အချို့သော တိုင်းရှင်းသားလက်နက်ကိုင်အာမြဲများသည်လည်း ဤနှစ်အတွက် လူသတ်မှုများ ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဟုကြေားသိရသည်။ ရှမ်း ညီညွတ်သော တော်လွန်ရေးတပ်မတော် သည် နို့စမ်းမြို့နယ် ရှိ လယ်သမား (၅) ဦးကိုသတ်ဖြတ်ခဲ့သည်ဟု ဓာတ်လ (၁) ရက်နေ့ထုတ် အစိုးရ သတင်းစာ နယ်းလိုက်(၁) အော(၁) မြန်မာ (New Light of Myanmar) ကဆိုပါသည်။

(ခ) ပျောက်ဆုံးနေမှု

ပုဂ္ဂလိက နိုင်ငံသားများ နှင့် နိုင်ငံရေး တက်ကြ လူပ်ရားသူများ "ပျောက်ဆုံး" နေမှုများ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိပါသည်။ ထိုသို့ ပျောက်ဆုံးသွားသည့် သူများသည် နာရီပိုင်း မှ ရက်သတ္တုပတ်အချို့ အထိ ပျောက်ဆုံးနေတတ်ပြီး၊ လူတော်တော်များများ မှာလည်း လုံးဝပြန်ပေါ်မလာဘဲ ပျောက်ဆုံးသွားတတ်ပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဤသို့ ပျောက်ဆုံး မူများသည် အာဏာပိုင်များက မိသားစုများကို အကြောင်းမကြားဘဲ အရပ်သားများကို ဖမ်းဆီးထိမ်းပြီး မေးမြန်းစုံစမ်းမူများ ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ စစ်တပ်က လုပ်လေ့လုပ်ထရှိသည့် ပြည်သူများကို ပေါ်တာဆွဲ ခေါ်သွားခြင်း သို့မဟုတ် အခြား အလားတူ တာဝန်များ အတွက် ခေါ်ဆောင်သွားပြီး မိသားစုများကို အကြောင်းမကြား ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည် {အခန်း (၆)(က) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

ပျောက်ဆုံးနေသူများ သို့မဟုတ် အဖမ်းခံထားရသူများ နှင့်ပတ်သက်၍ မေးမြန်းစုံစမ်းမူများ ပြုလုပ်ရာတွင် ရဲအာဏာပိုင် များက ယခင်နှင့်စာလျှင် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ဖြေကြားလာသည်ကို တွေ့ရကြောင်း သတ္တန် အကဲခတ်သူများက ဆိုပါသည်။ သို့သော်လည်း တပ်မတော်နှင့် တပ်မတော် ထောက်လွမ်းရေးအဖွဲ့တို့ထံ အလားတူ စုံစမ်းမူမြို့များ ပြုလုပ်ပါက ကိုင်တွယ်ပုံမှာ တို့တက်မှုမရှိဟုသိရပါသည်။ အမှုတော်တော် များများတွင် မေးမြန်းစစ်ဆေးရန်အတွက် ထိမ်းသိမ်းထားသူများကို မကြားခင် မိသားစုများထံ ပြန်လည် လွတ်ပေးလိုက်တတ်ပါသည်။

နှစ်နှစ်လအနေအကြိုင်းတွင် တောင်အရှုံးနှင့်နှစ်များ အမျိုးသားဒီဇိုင်းကျင်းမာရေးဝန်ကြီးသည် ပျောက်ဆုံးသွားခဲ့ပါသည်။ ကန်းက မိသားစုများမှာ ငြင်းအား ရှာဖွေ့မတွေ့ခဲ့ပါ၊ နောက်ပိုင်းတွင် ထောင်ကျခံနေရ သူ တိုး၏ ဆွဲမြို့းတယောက်၏ ပြောပြုချက်အရ ငြင်းမှာ အင်းစိန်ထောင်တွင်ရှိနေဖြီး တရားရုံးတင်ခံနေရကြောင်း သိလိုက် ရပါသည်။ နှစ်ကုန်သည်အထိင်းအား မိသားစုများနှင့်လည်းကောင်း ရှုံးနေမှုံးနှင့်လည်းကောင်း တွေ့ခွင့်မပေး သေးပါ။

၂၀၀၃ ခုနှစ်က အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလွှာတိုင်းချမ်းသာခွင့်အဖွဲ့ကြီး (Amnesty International) ၏ အစီရင်ခံ စာပါ အစိုးရ လက်ထ အထိမ်းသိမ်းခံရစုံ ပျောက်ဆုံးသွားသောသူများ နှင့်ပတ်သက်သော အမှုပေါင်း (၁၇) ခု ကိစ္စ နောက်ထပ် မည်သည့် သတင်း မှုမရှိပါ။

စစ်တပ်မှ ပေါ်တာဆွဲသွားသူများ၊ ပေါ်တာတာဝန်များ အပေးခံရသည့်အကျဉ်းသားများ သို့မဟုတ် အလုပ်စခန်းသို့ အရွှေ့ခံရသည့် အကျဉ်းသားများသည် မည်သည့်နေရာတွင်ရှိနေကြောင်းကို များသော အားဖြင့် မသိရပါ။ ယေဘုယျ အားဖြင့် မိသားစုများသည် ငြင်းတို့၏ဆွဲမြို့းများ ကံကြွားကို လွတ်လာ သော ထောင်အတူကျဖက်များ၏ ပြောပြုချက် အရသာသိကြရပါသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ် ဥက္ကရတ်လက ရန်ကုန်၏ လဖက်ရည်ဆိုင်တစ်ခုမှ အစိုးရက စစ်တပ်အတွက် ပေါ်တာဆွဲသွား သည်ဟု ယူဆရပြီး ပျောက်ဆုံးသွားသော (၁၅)နှစ်သား ကျောင်းသားလေး တိုးနှင့် အခြား လူငယ် သုံး၊ လေး ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့်ထူးခြားချက်မှ မတွေ့ရပါ။

(ဂ) နိုင်စက်ကလူပြုမှုနှင့် အခြား ရက်စက်ကြမ်းကြုံတို့ လူမဆန်သော နှမ့်ချဆက်ဆုံးမှု သို့မဟုတ် အပြစ်အကြောင်းပေးမှု

နိုင်စက်ကလူပြုမှုကို တားမြှစ်ထားသော ဥပဒေများတည်ရှိနေပါသည်၊ သို့သော်လည်း လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ သည် အကျဉ်းသားများ၊ ထိမ်းသိမ်းခံနေရသူများ၊ နှင့်နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများကို နိုင်စက်၊ ရှိက်နှိုက်၊ စောက်သား သည်ဟုဆိုပါသည်။ ငြင်းတို့သည်၊ ပုံမှန်ခို့သလို ထိမ်းသိမ်းခံနေရသူများကို မေးမြန်းစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ရာ တွင် ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းသည့်

နည်းများ အသုံးပြ၍ အစစ်ဆေးခံသူများကို ကြောက်ချုံထိပ်လန့်စေခြင်း၊ စိတ်ရှုံးဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ ဤနောက် အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင် (၁) ဦးကို ခေါ်ဆောင် သွားခါး မေးမြန်းစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ချို့မြှုပ်နည်း စွေးခြေများပေါ်တွင် (၃) ရက်တိုင်တိုင် အဓမ္မရပ်စိုင်းစေခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ငြင်းတို့အား ဝန်ခံချက်အတုများကို အဓမ္မလက်မှတ်ထိုးစေပြီး ဂျော်ပြည့်နှစ် အရေးပေါ် စီမံမှုအက်ဥပဒေ၊ ၁၉၀၈ ခုနှစ် မတရားအသင်းအက်ဥပဒေ၊ နှင့် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၁၉၆၂ ခုနှစ် တွင် ပြုဆင်ခဲ့သော လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးအက်ဥပဒေတို့ကို ချိုးဖောက်မှုဖြင့် ထောင်ဒဏ် (၁၅) နစ်အထိ ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ တရားရုံးက ထိုအပြစ်ဒဏ် သုံးခုကို ဆက်တိုက်အကျခံရန်မလိုဘဲ၊ တရားခံများသည် အပြစ်ဒဏ် သုံးခုထဲမှ အရှည်ခံ့ဆုံးထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေသည့် ထောင် (၇) နှစ် ကိုသာကျခံရခဲ့ပါသည်။ ထိုတရားခံ (၃) ဦး အပိုစုထဲမှ အရေးပေါ်ပုံးပုံးလိုက်၏ သားဖြစ်သူကိုလည်း ဖမ်းခေါ် သွားခါ တပ်မတော် ထောက်လျမ်းရေး ဦးစီးချုပ်ရုံးမှ ထောက်လျမ်းရေးများက ရိုက်နှက်ပြီးမှ ပြန်လွှတ် လိုက်ပါသည်။

ယုံကြည်လောက်ရသော သူများအပြောအရ၊ အင်းစိန်ထောင် အာဏာပိုင်များက ခင်မောင်းကို ဖေဖော်ပါရီ (၂၄) ရက်နှင့်က မူးမျော့သွားသည့်အထိ ရိုက်နှက်ခဲ့ကြသည်ဟု သိရပါသည်။ ထိုလထဲတွင် ပင် အတည်မပြုနိုင်သေးသော သတင်းအရ ရန်ကုန် ရဲ နှင့် မီးသတ်အဖွဲ့ဝင်များက စနေ့ဌး ဆိုသူကို အကြောင်းမသိရသေးသောကိစ္စ ဖြင့် ရိုက်နှက်ခဲ့ကြသည်ဟုသိရပါသည်။ ရူလိုင်လတွင်၊ အတည်မပြုနိုင် သော်လည်း ယုံကြည်လောက်သည့် သတင်းတွေအရ ခိုးမှုနှင့် မသက်ဘူးသူ မောင်အေး ဆိုသူ သည် ရဲ လက်ထဲတွင် အရိုက်ခံရမှုဖြင့်သေဆုံးသွားခဲ့ပါသည်။

စစ်တပ်သည် ပုံမှန်ခိုသလို ပစ္စည်းပစ္စာ၊ ငွေး နှင့် အစားအသောက်များကို သိမ်းယူရုံးတွင်မက၊ အဓမ္မနည်း၊ ကြမ်းတမ်း နှင့်စက်နည်း တို့ ဖြင့် ပေါ်တာများဆင့်ခေါ် ရယူတတ်ပါသည်။ ပေါ်တာအပြစ်အခိုင်းခံရသူများ နှင့် အခြားအခိုင်းခံရသူများ သည် အလွန်တရားကြမ်းတမ်းသောအပြောနေများရင်ဆိုင်ရပြီး၊ အရိုက်ခံရ ခြင်း၊ အစာပြတ်လပ်မှုရင်ဆိုင်ရခြင်း၊ သောက်သုံးရေမရှိမေတ္တာကြံ့ခြင်း၊ အနိုင်ကျင့်ခံရခြင်း နှင့် မကြောခကာ အသက်ဆုံးရှုံးသည့်အထိခံကြရပါသည်။

အနိုင်ကျင့်ရောက်လုပ်သော သတင်းအရ စက်တပ်ဘာလအတွင်းက ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းမှ အစိုးရကိုလိုလား သော ဒီကေဘီအေး ခေါ် ဒီမိုကရက်တစ် ကရင်ပြည်ဘာသာတပ်မှ စစ်သားများက အသက် ရနှစ်မှ ၁၁နှစ် အရွယ်ကြား ရှိ သိလရှင်ယ် များကို မုဒ်မီးကျင့်ခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ်က သတင်းအရ ဒီကေဘီအေး စစ်ပိုလ်တော်းနှင့် အစိုးရစစ်သားများက ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ရွာသားများကို မြှေ့ခြောက်၊ ရိုက်နှက်ပြီး အဓမ္မခိုင်းစေရန်အလုပ်သမားများ စေဆောင်ခဲ့သည် ဆိုသည့် ကိစ္စကို အစိုးရက စုစုပေါင်း စစ်ဆေးမှု မပြုလုပ်ခဲ့ပါ။

မျက်မြောင်သက်သေများ ထွက်ဆိုချက်အတွက်အရ ၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလ အတွင်းက အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ်ကို တိုက်ခိုက်စဉ်၊ အစိုးရနှင့် နွယ်နေသော တိုက်ခိုက်သူများက ဒီမိုကရေစိအားပေးသူအမျိုးသမီးအချို့ကို မုဒ်မီးကျင့်ခဲ့ကြ သည်ဟူသော စွပ်စွဲချက်များကို အစိုးရက စုစုပေါင်းစစ်ဆေးမှုများ မပြုလုပ်ခဲ့ပါ။

ဤနှစ်တလောက်လုံးတွင် အစိုးရစစ်သားများက ကရင်၊ ရှမ်း နှင့် မွန်ပြည်နယ်များရှိ တိုင်းရင်းသူ အမျိုးသမီးများကို မုဒ်မီးကျင့်ခဲ့ကြောင်းကို ယုံကြည်လောက်သော သတင်းများအရ သိရပါသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလက တပ်မတော် ထောက်လှမ်းရေး ဦးခါးချုပ်ရုံးမှ ထောက်လှမ်းရေးများက ရန်ကုန်ရှိ ဤတော်ခမော့၏ ၌ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအားလုံး လွှတ်ပေးရေးအတွက် ဆွဲပြုခဲ့သော ကျော်ရှင်း နှင့် ခင်လှလှစုစုဝင်း တို့ကို ဖမ်းဆီးပြီး ရွှေသာကြီး စိတ်ရောဂါက္ခ ဆေးရုံသို့ ပို့ဆောင်လိုက် ပါသည်။ နှစ်ကုန် သွားသည့်အထိ ဤအမှန်င့် ပတ်သက်ပြီး မည်သည့်သတင်းတစ်တရာ့ကိုမှုမှုကြားပါ။

ယောက်သားများမှာ အကျဉ်းထောင်နှင့် အလုပ်စန်းများရှိ အခြေအနေမှုကြမ်းတမ်း ခက်ခဲလှပြီး အသက် ကိုပင် အန္တရာယ်ပေး နိုင်သည်အထိ ဆိုးရွားပါသည် သို့သော် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနှင့်အသင်းကြီး ၏ အဆိုအရ ဤနှစ်တွင် အတိုင်းရသည် တည်ဆောက်မှုတွင် စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီသတ်မှတ်ပေးထားသောစုံနှင့် ၏လိုအပ်ချက် ကိုဖြည့်စည်း နိုင်အောင် ပိုမိုလုပ်ကိုင်လာကြောင်း သိရှိရပါသည်။ အကျဉ်းသားများနှင့်အညီသတ်မှတ်ပေးထားသောစုံနှင့် အကျဉ်းထောင် (၃၅) ခ နှင့် အလုပ်စန်း (၇၀) ခန့်ကို ကိုင်တွယ်ကြီးကြပ်ပါသည် {အခန်း (၆)(က)တွင်ကြည့်ပါရန်}။ ထောင်များထဲတွင် အစားအသောက်၊ အဝတ်အစား၊ နှင့် ဆေးဝါးများ အလွန်မှုရှားပါးသည်ဟုပါသည်။ အိပ်ရန် များတွင် အသာက် ကြမ်းပေါ် ခင်းပေးသည်။ အကျဉ်းသားများသည် ရှင်းတို့ လိုအပ်သော အခြေခံ ဖွားလှုံးများ ရရှိရန် မလွှာသာသဖြင့် နှစ်ပါတ်ကို တကြိမ်၊ တကြိမ်လျှင် ၁၅မီးနှစ် ထောင်ဝင်ခွင့်ရရှိသော မိသားစုံများ ကိုသာ အားကိုးနေရပါသည်။ အကျဉ်းသားများကို မည်သည့် စွဲချက်မှုမတ်ဘဲ ရက်သွားပတ်ပေါင်းများစွာ၊ လပေါင်းများစွာ ချုပ်ထားခဲ့ပြီး၊ ရာဇ်ဝတ်မှန်င့် စွဲချက် မတင်သေးမိုကာလ အတွင်း မိသားစုံများက လည်ပတ်ခွင့်လည်းမရ၊ ထောင်တွင်း အရေးတကြီး လိုအပ်နေသော ပုံပိုးရန်လိုသည့် စားနပ်ရိက္ခာများကိုလည်း မပို့ပေးနိုင်ခဲ့ပါ။ ဆေးထိုးရာတွင် ဆေးထိုးအပ် တချောင်းကို ဘုံသုံးနေနိုင် အများကို ထိုးပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အခြားအကျဉ်းသားများ က မတရားပြုကျင့်လိုင် ဆက်ဆံမှုကြောင့် လည်းကောင်း ကိုယ်ခံစွမ်းအားကျကူးစက်ရောဂါ ကျိုးစက်နှင့်မှာ ထောင်တွင်းတွင် မြန်ဆန် မြင့်မား နေသည်ဟု ဆိုပါသည်။ အတည်မပြုနိုင်သေးသော သတင်းများအရ၊ ၂၀၀၃ ခုနှစ်က ကုလသမဂ္ဂ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးစုံစမ်း မှတ်တမ်းပြုစွေးအား အရာရှိ လာရောက်စဉ် က အကျဉ်းသားများအား ပေးခဲ့သော စာနယ်ဇုံး ဖတ်ရှုခွင့် နှင့် ရပ်မြင် သံကြား ကြည့်ရှုခွင့်ကို အစိုးရက မတ်လအတွင်းက ပြန်လည်ရပ်သိမ်းလိုက်သည်ဟုပါသည်။

အစိုးရသည် အကျဉ်းသားများကို လုံလောက်သော ကျိုးမာရေးစောင့်ရွက်မှ ပြုလုပ်ပေးရန် ဆက်လက် ငြင်းဆန် နေပါသည်။ သို့သော်လည်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနှင့်အသင်းကြီး၏ အစီရင်ခံစာအရ၊ ထိုအဖွဲ့ ကြီးသည် အကျဉ်းသားများနှင့် ကျိုးမာရေးဝန်ကြီးဌာနတို့နှင့် ပူးပေါင်းပြီး ပူးတွဲလုပ်ငန်းအဖွဲ့တရ စွဲ လိုက်ပြီး အကျဉ်းထောင် အားလုံးအတွက် ပုံပိုးရိုက်မှုမာရေးဝန်ကြီးဌာနရေးဝန်ကြီးဌာနတို့ တည်ထောင်ခဲ့ ကြောင်း သိရပါသည်။ ကျိုးမာရေး ဝန်ကြီးဌာနရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ ကျမ်းကျင်သူဝန်ထမ်းများက ဝန်ဆောင်မှုတာဝန်ကို ထမ်းဆောင် ပြီး ကြက်ခြေနှင့်အသင်းကြီးမှ အမိက ကျသော ဝန်ထမ်းများကို သင်တန်းပို့ချ ပေးပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား အချို့၏ ကျိုးမာရေး ယိုယွင်းဆိုးရွားလာခဲ့ပါသည်။ ဖေဖော်ပါရီ (၂၄) ရက်နေ့က အကျဉ်းကျနေသော ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ဧော်ကြော် သည် ယုပ်ရှိုးယုပ်စဉ် စွဲစိတ်မှုတူ အပြီးဘွဲ့ ငြင်း၏ ကျိုးမာရေးသည် အသက်ကိုပင် အန္တရာယ်ပေးနိုင်သည့်အထိ ကျဆင်းခဲ့ရပါသည်။ ငြင်းအား အောက်တိုဘာလ (၂၆) ရက်နေ့ တွင် လွှတ်လိုက်ပါသည် {အခန်း (၁)(လု) တွင် ကြည့်ပါရန်}။ အခြား ကျိုးမာရေး ကျဆင်း ယိုယွင်းဆဲရသော ထင်ရှားသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများမှာ၊ ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင် ကိုကိုကြီး အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ်မှ အမတ်အဖြစ်အရေးခံရသူများ ဖြစ်ကြသော ဒေါက်တာသန်းငြိမ်း နှင့် ဦးနိုင်းနှင့် သတင်းစာနယ် စာနယ်ဇုံး ဖြစ်ကြသော ဦးထွေးမြှင့် {ဒီဇင်ဘာလ (၁၁) ရက်နေ့က လွှတ်လာ} နှင့် ဦးဝင်းတင် ထိုဖြစ်ကြပါသည်။

ဒီဇင်ဘာလ (၈) ရက်နေ့ မှာ ယခင်ထဲက ဆရာဝန်နှင့်တွေ့ရန် ရက်ချိန်းယူထားသော အသည်းရောဂါ ဖြစ်နေ သည့် ဒေါက်တာသန်းငြိမ်း အား ဆရာဝန်နှင့် ပေးမတွေ့သည့်အပြင် ကျိုးမာရေးစောင့်ရွက်မှ မရှိသည် ပေါင်းတည် ထောင်သို့ ပြောင်းရွှေ့လိုက်ပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း အကျဉ်းသား (၃) ဦး ထောင်တွင်းမှာပင် သေဆုံးခဲ့ရပါသည်။ ဖော်နာရီလ (၂၈) ရက်နောက မျက်သိမ်းပြီး ဖြစ်သည့်နိုင်ငံရေးပါတီ တာဝန်အမှုဆောင်ဖြစ်သူ ရွှေတင် ဆိုသူသည် တောင်ငါအကျဉ်းထောင် ထဲတွင် သေဆုံးသွားခဲ့ပါသည်။ ယခင်ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် နှင့် ရွှေနေဖြစ်သူ မင်းသူ ဆိုသူသည် အင်းစိန် ထောင်ထဲတွင် ကွယ်လွန်သွားခဲ့ပါသည်။ ဤသူ့ သေဆုံးသွားသည့် ဖြစ်ပေါ်များကို အကျဉ်း ဦးစီး ဌာန အာဏာပိုင်များက သေဆုံးသွားသူများ၏ မိသားစုများကို အကြောင်းကြားခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ အောက်တိုဘာလ (၁၉) ရက်နောက၊ အကျဉ်းကျနေစဉ် တော်မျိုးထက် သည် ပြင်းထန်သော အသည်းရောဂါ ဖြစ်ပြီး ကွယ်လွန်သွားခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ကလည်း ထောင်ထဲတွင် နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသား (၃) ဦး ထက်မနည်း ကွယ်လွန်ခဲ့ပါသည်။

ဤနှစ်ထဲတွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား (၃) ဦးသည် ဆေးကုသ မပေး သည့်အခြေအနေများကြောင့် ထောင်မှလွတ်ပြီး မကြားမိ သေဆုံးသွားခဲ့ကြပါသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင် အနာပညာရှင် ဝန္တိုး သည် ထောင်မှ လွတ်ပြီး တလ အတွင်း ရှုလိုင်လ (၂၀) ရက်နေ့ တွင် အသည်းကောင်ဆာ ရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်သွားခဲ့ပါသည်။ အဲဒီနာက် သိပ်မကြားဆင်မှာ သန်းဝင်း ဆိုသူသည် အသည်းကြုပ် ရောဂါ ပြင့်သေဆုံးခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင် နှင့် လူသီများ ကဗျာဆရာ ကြည်တင်းသည် ထောင်ကျစဉ် အသည်းရောဂါ ကူးစက် ပုံနှိပ်မှုကြောင့် မတ်လ (၂၆) ရက် နေ့တွင် ပြောလွတ်ပေးခြင်း ခံခဲ့ရပြီး ရှုလိုင်လ (၂၅) ရက်နေ့ တွင်ကွယ်လွန် သွားခဲ့ပါသည်။

အမျိုးသားဒီမိုကရေစိပါတီမှ အမတ်အဖြစ်အရွေးခံထားရသူ စိုးဝင်း၏ ကျန်းမာရေးသည် ဤနှစ်တွင် တိုးတက်လာပါသည်။ သို့သော်လည်း ငြင်းသည် ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဇွန်လအတွင်းက အတိမ်းသိမ်းခံနေရစ် ရရှိခဲ့ သော ဒဏ်ရာများကြောင့် မျက်လုံးတာက် ကွယ်လွက်ရှိပါသည်။ အစိုးရက စိုးဝင်းသည် ငြင်းဖာသာ သောကြောင်းကြံ့ခဲ့သည် ဟု ၂၀၀၃ ခုနှစ် ရှုလိုင်လ ကဆိုသော်ပြေားလည်း ထိကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်း လည်းမပေး၊ စုစုမ်းစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်းလည်း သက်သေမပြုခဲ့ပါ။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ကလည်း ထောင်နှစ်ရှည်ချထား ခံခဲ့ရသော (၇၇) နှစ်ရှိ ယခင် တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ ဥက္ကားဟောင်း တင်အေး သည် ထောင်မှလွတ်ပြီး တလ အကြာမှာ ကွယ်လွန် သွားခဲ့ပါသည်။

(၁၁) နှစ် အကျဉ်းကျပြီး ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် လွတ်လာသည့် လူတောင်သစ်ပါတီ၏ ဥက္ကားဟောင်း အောင်ဖော် သည် ထောင်တွင်းမှာ အညွှန်းဆဲခံရ၊ လုံလောက်တဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရောက်မှုများ မရ ခဲ့၍ လေဖြတ် အကြောသေ ဖြစ်ခဲ့ရပါ သည်။ ဤနှစ်အတွင်း ငြင်း၏ မကျန်းမာမှုသည်မတိုးတက်ဘဲ ကိုယ်အင်း ၁ မရွှေ့သန့်မှ သည်လည်း ဆက်လက် ဖြစ်ပွား လျက်ရှိပါသည်။

အစိုးရ၏အဆိုအရဆိုလျှင်၊ နိုင်ငံရေးကြောင့်အတိမ်းသိမ်းရဲ့သွားနှင့် သာမန် ရာဇ်ဝတ်သားများအား လည်းကောင်း ကလေးများနှင့် လူကြီးများအားလည်းကောင်း၊ အမျိုးသီးများနှင့် အမျိုးသားများအား လည်းကောင်း ခွဲထားပါသည်။ အစိုးရ၏ အပြောအရ ငြင်း၏ ပို့တည်ချက်မှာ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ အား အလုပ်ကြမ်း မဆိုင်းစေခြင်းပေါ်ဖြစ်ကြောင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနှိပ်အသင်းကြီး၏ ထုတ်ဖော် ချက် အရသိရပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း ကြက်ခြေနှိပ်အသင်းကြီးသည် နိုင်ငံတွင်းရှိ အကျဉ်းထောင်အားလုံးကို တန္စိလျှင် အနည်းဆုံး တကြိမ် ရောက်အောင် ရည်မှန်းပြီး အခါအားလော်စွာ သွားခဲ့ပါသည်။ ငြင်း၏ အစီရင်ခံစာ အရ ထိုအသင်းကြီးသည် အကျဉ်းထောင်ပြဿနာများကို အစိုးရနှင့် အပြုံသော်ဆောင်သည့် ဓာတ်နေ့မှ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့မှုကြောင့် အကျဉ်းသားများ နှင့် တိုးခြင်းသီးသန်းတွေခွင့်ရပြီး၊ လိုအပ်ပါက ထပ်တလဲလဲသွားလည်နိုင်ခွင့်ရှိခဲ့ အကျဉ်းသားများကိုလည်း အကန့်အသတ် ကင်းစွာတွေခွင့်ရှိကြောင်းသိရပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနှိပ်အသင်းကြီးသည် အလုပ်စန်းများကို ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်မှ သွားလာခဲ့ပြီး ဤနှစ်တွင်လည်း ဆက်လက်သွားခဲ့ပါသည်။ အဆိုအရ အလုပ်စန်းပေါင်း (၇၀) ခန့် ရှိပြီး၊ ထိုအထဲမှ အရည် အတွက် ခပ်များများမှာ

ယာယီစခန်းများသာဖြစ်သည်။ ထိုစခန်းများမှာ လုပ်ငန်းမီမံချက်တရာ့ ပြီးစီးရန် ဖွင့်ထားခြင်းဖြစ်သဖြင့် စီမံချက်သက်တန်းထိသာ ရှိကြပါသည်။ အစိုးရသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနှစ်အသင်းကြီးအား ဆေးဝါး ပေးစေခြင်း၊ အကျဉ်းသားများအတွက် စာပေး စာယူလုပ်စေခြင်း၊ နှင့် အကျဉ်းသားများထံ မိသားစုများ သွားလည်နိုင်ရန် အထောက်အပံ့ ပေးစေခြင်း စသည့် လုပ်ရှိုးလုပ်စဉ် ဝန်ဆောင်မှုများကို လုပ်ခွဲပြုပါသည်။

(ဟ) အာဏာသုံး ဖမ်းဆီးခြင်း သို့ မဟုတ် ထိမ်းသိမ်းခြင်း

ဤနှစ်အတွင်း အစိုးရသည် ဒွဲစည်းအပ်ချပ်ပုံအခြေခံပဒေ၏ ပြောန်းချက်များက အာမခံထားသော အများရှုမှုာက် တွင် မှုတစ္ဆေ တရာ့စားစစ်ဆေးပိုင်ခွင့် နှင့် အခြားသော အခွင့်အရေး များ ကိုအလေးမထားဘဲ အမိန့်အာဏာဖြင့် သာဆက်လက်အပ်ချပ်ခြော့ပါသည်။ ဖမ်းဆီးထိမ်းသိမ်းမှ တရာ့ ပြုလုပ်ရာတွင် ထိလုပ်ရပ်သည် ဥပဒေနှင့်ကိုက်ညီမှ ရှိမရှိကို တရားနည်းလမ်းဖြင့်ဆုံးဖြတ်နိုင်စေရန် ပြောန်းချက်မျိုး ဥပဒေတွင် မရှိပါ။ အစိုးရသည် ပုံမှန်ဆိုသလို အာဏာသုံးပြီး ဖမ်းချင်တိုင်းပမ်းအနေခဲ့ကာ၊ အထိမ်းသိမ်းခံထားရသူများကိုလည်း ပြင်ပြင့် အဆွဲ့အသွေးပြုတို့သားများ ပြုလုပ်လျက် ရှိပါသည်။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအရ၊ အကျဉ်းသားများက ငြင်းတို့၏ မူလထောင်သက်တန်းများ ပြည့်ပြီးသွားလျင် အာဏာပိုင်များအနေနဲ့ ထိုထောင်ဒက် ကို သက်တန်း ဆက်တို့ ပိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။ အစိုးရသည် ထိ ပြောန်းချက်ကို မှန်မှန်အသုံးချလျက် ရှိပါသည် {အခန်း (၁)(ဂ) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

ရဲတပ်စွဲသည် စစ်တပ်၏ အရန်တပ်ဖြစ်ခါ စစ်စိုလ်များ၏ တိုက်ရှိကိုအမိန့်ပေးမှုအောက်တွင် ရှိနေပါသည်။ ရဲတပ်စွဲသည် အမိကအားဖြင့် သာမန်ရာဇ်ဝေတ်မှုများ ကိုသာ ကိုင်တွယ်ပြီး နိုင်ငံရေးရာဇ်ဝေတ်မှုများ ကို မကိုင်ရပါ။ မြှင့်မာနိုင်ငံ ပြည့်သူ့ရဲတပ်စွဲ သည် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၏ အပ်ချပ်မှုအောက်တွင်ရှိပါသည်။ အစိုးရကိုယ်တိုင် ချမှတ်ထားသော စနစ်အရ ရဲတပ်စွဲသည် လုပ်ငန်းခွင့် ကုန်ကျစားရိတ်အတွက် ငြင်းကိုယ်တိုင် ရန်ပုံဖွဲ့စွာရာသဖြင့် အကျဉ်းပျက်မှု၊ ခြစားမှု နှင့် အပြစ်အကောင်းမာရေးမှု လုပ်ကိုင်နိုင်ခွင့် များမှာ နက်ရှိမ်းသော ပြဿနာများဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ရဲများသည် ရာဇ်ဝေတ်မှု ကျူးလွန်ခြင်းခံရသူများ ထံမှ များပြားသောငွေကြေးများကို ထုံးစုံအတိုင်း တောင်းခံပြီးမှ ရာဇ်ဝေတ်မှုကို စုံစုံစေပါသည်။ ထို့အပြင် ရဲများသည် ပြည့်သူလူထုထံမှ မကြာခဏဆိုသလို ငွေများညွှန်တတ်ပါသည်။

အစိုးရကို မြှမ်းခြောက် အနွေရာယ်ပြုသည် သို့မဟုတ် ထိပါး သိမ်းထိအောင်လုပ်သည့်ဟု ယူဆရသော "နိုင်ငံရေးရာဇ်ဝေတ်မှုများ" ကိုကျူးလွန်သည်ဟုယူဆရသူများကို ဖမ်းဆီးခြင်းမှာ တပ်မတော်ဆိုင်ရာ လုပ်ခြော့ရေးအဖွဲ့ (ယခင် တပ်မတော် ထောက်လှမ်းရေး ဦးစီးချုပ်ရုံး၏) အရာရှိများ၏တာဝန်ဖြစ်ပါသည်။ ဖမ်းဆီးမှုများ ပြုလုပ်ပြီးလျှင် ရှင်းအရာရှိများ သို့မဟုတ် အချို့အမှုများတွင် ရဲအရာရှိများကို တပ်မတော်ဆိုင်ရာ လုပ်ခြော့ရေးအဖွဲ့ /တပ်မတော် ထောက်လှမ်းရေး ဦးစီးချုပ်ရုံး၏ နယ်မြေခံစွမ်းကြေားများမှာ ရေးစနစ်း များသို့ ခေါ်ဆောင်သွားပြီး၊ ဖမ်းဆီးထားသူများကို နာရီပေါင်းများစွာ သို့မဟုတ် လပေါင်း များစွာ အထိ ကြောတတ်သော အချိန်ပိုင်းတရာ့အထိ မေးမြန်းစစ်ဆေးကြပါသည်။ ထို့ မေးမြန်းစစ်ကြေားရေး ကာလ အတွင်းတွင် ဖမ်းဆီးထားသူများကို အချိန်မရှေ့ဗျားပြင့် တရားစွာ ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဖမ်းဆီး သည့်အခါတွင် နိုင်ငံရေးရာဇ်ဝေတ်မှု ကျူးလွန်သည့် တရားခံများနှင့် မသက်းသူများကို ခေါင်းစွပ်များ မကြာခဏ စွပ်ထားတတ်ပါသည်။

ဒီဇင်ဘာလ (၃) ရက်နေ့က သက်နောင်စိုးသည် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားအားလုံး လွှတ်ပေးရေးကို တောင်းဆိုရန် အကျဉ်းထောင်တွင်း အစာတော်ခံရန် ကြိုးစားခဲ့ပါသည်။ ငြင်း၏မိသားစုနှင့် လာရောက် လည်ပတ်ရာတွင်၊ ထောင်မှုးများက ထိုအချိန်အတွင်း သက်နောင်စိုးသည် မိသားစုနှင့် မတွေ့လိုက်ရောင်း ငြင်းကိုယ်တိုင် လက်ရေးဖြင့်ရေးသားထားသော စာတောင်ထုတ်ပြပါသည်။ အကျဉ်းအရာရှိတို့၏ ပြောပြချက်အရ၊ သက်နောင်စိုးသည် အစာစားရန် ပြင်းဆိုနေပြီး အကျဉ်းထောင်ဆေးရုံး ရောက်နေကြောင်း သိရပါသည်။

အနိုင်ရသည် ဆက်လက်ပြီး အကန်အသတ်မျက် ချပ်ထားပိုင်ခွင့်ပေးထားသော ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် အရေးပေါ် အက်ဥပဒေကို မကြာခကာအကြောင်းပြုပြီး အရပ်သားများကို တရားစွဲဆိုခြင်းမပြုဘဲ အချိန်ကြာမြင့်စွာ ထိမ်းသိမ်း ဖမ်းဆီး ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်က ထောက်လှုပ်းရေးအရာရှိများသည် အောင်ဆန်းစုကြည်အတွက် အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ရွှေခမာက် ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ရွှေမောင် ဆိုသူကို ဖမ်းဆီးပြီး အမောင်ခန်းမှာ (၄) လ တိတိချုပ်နှောင်ထားပြီးမှ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ မှာ "ခိုးရာပါပစ္စည်းလက်ခံမှု" ဖြင့် ထောင် (၃) နှစ်ချုပ်ကိုပါသည်။

အော်လ (၉) ရက်နေ့တွင်၊ ထိုင်းနိုင်ရှိ ပြည်ပရောက်အဖွဲ့တဖွဲ့နှင့် "တရားမဝင်" ဆက်သွယ်သည့် စွဲဆိုချက်ဖြင့် အစိုးရသည့် မွန်လေးတိုင်း အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင် (၁၁) ဦးအား ထောင်ဒဏ် (၇) နှစ် မှ (၂၂) နှစ် ချမှတ် ခဲ့ပါသည်။ ဇွန်လ စောစောပိုင်းကလည်း တပ်မတော်ထောက်လုမ်းရေးသည် မကြေး နှင့် ရန်ကုန်တိုင်း အောက်ရှိ အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် ဤနယ် အမူဆောင်များဖြစ်ကြသော သန်းသန်းဧေး နှင့် တင်မြှင့် တို့ကို အလားတူ စွဲချက်များဖြင့် ထိုင်းသိမ်းထားပါသည်။ ငြင်းတို့အား ရက်သတ္တုပတ် အတော်များများ စိုဆေးမေးမြန်းပြီးမှ အင်းစိန်ထောင်ကို ပို့ လိုက်ပါသည်။ ဇွန်လ နောက်ပိုင်းတွင်လည်း ထိုင်းနိုင်ရှိ ပြည်ပရောက်အဖွဲ့များနှင့် ဆက်သွယ် သည်ဟု စွဲစဉ်ပြီး မွန်ပြည်နယ်၊ သမိုဒရပ်ဤနယ် အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်သော ရဲရဲဝင်း၊ စံရဲ နှင့် ရဲထက် တို့ကို အာကာသိုင်များက ဖော်ပျော်ထားပြီး အဆက်အသွယ်အားလုံးကို ဖြတ်ထားခဲ့ပါသည်။ စက်တင်ဘာလကျမှ ငြင်းတို့ အား ထောင်ဒဏ် (၇) နှစ် စီချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ စက်တင်ဘာလ (၂၂) ရက်နေ့တွင်၊ သန်းသန်းဧေး တင်မြှင့် နှင့် အခြား အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင်တိုးအား ဥပဒေချိုးဖောက်မှ သုံးရပ်ဖြင့် ထောင် (၇) နှစ် စီ ချလိုက်ပါသည်။ ငြင်းအမှန် ပတ်သက်ရှိ အစိုးရထံတွင် နိုင်လုံးသောသက်သေမရှိခဲ့ပါ။

ဤနှစ်အတွင်းတွင်၊ အာကာပိုင်များသည် အောင်ဆန်းစဉ်၏ နေဖါမ်အကျယ်ချုပ်အခြေအနေကို တင်းကျပ်မှုများ ထပ်မံမြတ်တင့်လိုက်ပြီး၊ ငြင်း၏ လုပ်ခြေားကို တာဝန်ယူပေးနေသော အဖွဲ့ကို ဖယ်ရှား လိုက်ခါ၊ ငြင်း၏ ဆရာဝန် ပုံမှန်လာရောက် ကြည့်ရှုမှုကိုလည်း လျှော့ချုလိုက်ပါသည်။

ဤနှစ်ကုန်ပိုင်းက၊ ဒီပါယင်းတိုက်ခိုက်မှုအတွင်းနှင့် ငြင်းနောက်ပိုင်း ကာလတိအတွင်းတွင် ဖမ်းဆီးခဲ့သော (၁၅၃) ဦးအနက်မှ (၁၅၁) ဦးကို လွှာတ်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် တိုက်ခိုက်မှုတိုးအပြီး နောက်ပိုင်း လများအတွင်း တိုင်းပြည်တွေမှာတွင် အထိုးသုည် အချိုးသာဒီမိုကရေါ်အဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင်များ၊ နိုင်ငံရေးအရထောက်ခံသူများ၊ ဆက်နှုန်းသုည် ဘန်းတော်တိုးများအပါအဝင် အနန္တးဆုံး လူ (၂၇၀) ဦးကို ဖမ်းဆီးထိမ်းသိမ်း ခဲ့ပါသည်။ ငြင်းတို့အနက် အချို့ကို နိုင်ငံရေးရာဇ်ဝတ်မှုများဖြင့် တရားစွဲခိုခဲ့သော်လည်း အချို့သူများကိုမှ အကြောင်း ပြုချက်မပေးဘဲ အာဏာသုံး ထိမ်းသိမ်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နှစ်ကုန်သည့်ကာလတွင် (၉၀) ဦးခေါ်နှင့် မှုလွှာ၍ ကျွန်ုတ်များအားလုံးကို လွှာတ်လိုက်ပါသည်။

ဦးကျော်ဆွဲ ကို စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ ချောင်းပါးမြို့ မှာ မှတ်ပုံတင် မထားသော မောက်တော်ဆိုင်ကယ် ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် အာဏာပိုင်များ၏ တာဝန် ဝါယာရားကို တားဆည်း နောက် ယျက်မှုဖြင့် ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ငြင်းအား ဒီဇင်ဘာလ (၈) ရက်နေ့တွင် မုံးချာ အကျဉ်းထောင်တွင် ထောင် (၂) နှစ် ချွဲ့ပါသည်။

ဒီဇင်ဘာလ (၆) ရက်နေ့တွင် ရောဝတီတိုင်း၊ ဘိုကေလေး မြို့နယ်မှ အမျိုးသားဒီမိုကရေးအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင် (၁၁) ဦးအား အမျိုးသားဒီမိုကရေးအဖွဲ့ချုပ် အနေနဲ့ အမျိုးသားနေ့ အထိုင်းအမှတ် ကျင်းပွဲ မကျင်းပါ ဟူသော ခံဝန်ချက် ကိုထိုးရန်ပိုင်းဆန် သည့်အတွက် ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ဒီဇင်ဘာလ (၁၅) ရက်နေ့တွင် ထိုင်းနှင့် မှုဆောက်မြို့ အခြေခံဗိုက် အစိုးရဆန်းကျင်သည့် အဖွဲ့တွဲမှ ထုတ်ဝေသော "ပြည်သူလူထုထံ ပန်ကြားလွှာ" ဆိုသည့် စာတမ်းကို လက်ဝယ်ထားရှိမှု နှင့် ဖြန့်ဝေးခဲ့သောစွဲချက်ဖြင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေးအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင် (၅) ဦးအား ဖမ်းဆီးခဲ့ ပါသည်။

၂၀၃ ခုနှစ်၊ ဒန်နဝါရီလက ရန်ကုန်မြို့၊ မြို့တော်ခန်းမရှေ့တွင်၊ ဒီမိုကရေးကြော်သံများ ဟစ်ကြွေးပြီး လက်ကမ်းလာစောင် ဖြန့်ချိသော သံလရှင် (၂) ပါးအား ထောက်လျမ်းရေးက ဖမ်းဆီးလိုက်ပြီး၊ နောက်တပါး က ငြင်း၏ မိတ်ဆွဲများကို ဖမ်းဆီးစဉ် ဝင်ရောက်တားဆီးမှုဖြင့်အဖမ်းခံလိုက်ပါသည်။ ထိုသံလရှင်များ အတွက် တရားဥပဒေရ တည်းပြီးက ကိုယ်စားပြုခွင့်မပေးခဲ့ဘဲ၊ ထောင် (၁၃) နှစ် ချမှတ်လိုက်ပါသည်။ ၂၀၃ ခုနှစ် ဇွန်လတွင်၊ ရန်ကုန်တိုင်း အမျိုးသားဒီမိုကရေးအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင် မျိုးခင်၊ မြတ်ကြီး၊ မောင်မောင်လေး နှင့် နေဝါးးတို့ ရန်ကုန်မြို့၊ ဗဟန်းမြို့နယ် အမျိုးသားဒီမိုကရေးအဖွဲ့ချုပ်ရုံး ပြန်လည်ဖွင့်မပေးရန် တောင်းဆို သည့်အတွက် ထောက်လျမ်းရေးက ဖမ်းဆီးလိုက် ပါသည်။ မိသားစုများကို ငြင်းတို့နှင့် လပေါင်းများစွာ တွေ့ခွင့်မပေးဘဲ၊ အင်းစိန်အကျဉ်း ထောင်တွင် ထောင် (၇) နှစ် စီချလိုက်ကြော်း သိရှိရပါသည်။ အစိုးရက ထိုသို့ ထောင်ချုပြီးမှသာ မိသားစုများနှင့် ရှုံးနေများအား ငြင်းတို့ထံ သွားရောက်တွေ့ဆုံးပေးခဲ့ပါသည်။

၂၀၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထောက်လျမ်းရေးအရာရှိများနှင့် နယ်ခံရဲ့ တို့သည် ရန်ကုန်မြို့၊ မြို့တော် ခန်းမရှေ့ အောင်ဆန်းစုကြည် လွှာတ်မြောက်ရေးကို တောင်းဆိုဆေးပြုခဲ့သော ဖုန်းအောင် ကိုဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ဒီဇင်ဘာလ လယ်က ငြင်းအား အင်းစိန်အကျဉ်းထောင်တွင် ထောင် (၁၄) နှစ် ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ တရားဥပဒေ တွင် စစ်ဆေးနေသည့် အချိန်အတွင်း ငြင်းအား ဥပဒေအရကိုယ်စားပြုကာကွယ်ခွင့် မပေးခဲ့သည့် အပြင် မိသားစုများနှင့်လည်း တွေ့ခွင့်မပေးခဲ့ပါ။

၂၀၂ ခုနှစ်က၊ ကျောင်းဆရာ လှုထွင်စိုး၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီး ဦးဝေဇ (အရပ်သားအမည် မောင်အေး)၊ ရှုံးနေ့ (၂) ဦး ဦးအေး နှင့် ဦးမြင့်ရီ တို့အပါအဝင် နိုင်ငံရေးတက်ကြသူများ (၁၀) ထက်မနည်း ကိုအစိုးရက ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ထိုအဖမ်းဆီးရသူများထဲတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေးအဖွဲ့ချုပ် အမှတ်အဖြစ်အရွေးခံထားရသူ လွှာနှင့် လည်းပါဝင် ခဲ့ပါသည်။ ထိုအမှတ်မှာ ၁၉၉၉ ခုနှစ် ထောင်မှ လွှာတ်လိုက်ပြီးသည့်နောက်ပိုင်း အမျိုးသားဒီမိုကရေးအဖွဲ့ချုပ် အတွင်းတွင် တက်တက်ကြကြ လုပ်ကိုင်းခြေကြောင်းကို မသိပါ။ အပြည်ပြည်ဆိုရာမှ သတင်း များအရ၊ နိုင်ငံရေး တက်ကြ လူပို့ရားသူ (၁၂) ဦးခန်းကို အစိုးရက ထောင်အေး (၃) နှစ်မှ (၂၂) နှစ် အထိ ချမှတ် ခဲ့ပါသည်။

အမတ်အဖြစ်အရွေးခံထားရသူများကို အမြတ်နံ့ အကွဲပေးနောင့်ယျက်ပြီး၊ နှုတ်ထွက်ရန် ဖိအားပေးခဲ့ပါ သည်။ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် ရှမ်းအမျိုးသားများ ဒီမိုကရေး ဆိုင်းထွန်းအောင် ကို နယ်ခံအာဏာပိုင်း များက ငြင်းအားပေး နှုတ်ထွက်ခိုင်းခဲ့ပါသည်။ လားရှိုးမှ အမျိုးသား ဒီမိုကရေး အဖွဲ့ချုပ်အမတ်အဖြစ် အရွေးခံထားရသူ သန်းငွေးသည် အစိုးရ ဖိအားကို ကြိုကြိုးဆိုင်းလွှာ မှုပေးခဲ့ပါ။ အကျိုးဆက်အား ဖြင့် နယ်ခံအာဏာပိုင်း များက ငြင်းအားပေးဆီးပြီး၊ အကောက်ခွန် အက်ဥပဒေ၊ ပို့ကုန် သွင်းကုန်အက်ဥပဒေ၊ မြန်မာနိုင်းကြိုးမြဲကြော်းနှင့် အက်ဥပဒေ တို့ကို ချိုးဖောက်သည် ဟူ၍ စွဲချက်ဖြင့် တရားဥပဒေပို့တွဲကို ပေးခဲ့ပါသည်။ ရဲက သန်းငွေး ကိုဖမ်းဆီးခြင်းမှာ ငြင်း၏သားပိုင်ဆိုင်သည့် တရားဥပဒေမှတ်ပုံတင်ထားသော လျှပ်စစ်သုံး ပစ္စည်းအရောင်းဆိုင်မှ ကြိုးမြဲတယ်လိုပုံး နှင့် အီလက်ထူးနှင့် ကိုရိုးယား၏ တရားဥပဒေအား "တရားဥပဒေ" ရောင်းချုပ်ကြိုးခဲ့ပါသည်။ သန်းငွေးသည် သူ့သား၏

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖြင့် အလုပ် သဘောအားဖြင့် ဆက်စပ်မှ မရှိသော်လည်း၊ သား၏ဆိုင်မှာ ငြင်းလိုင်သော တိုက်တွင် ဖွင့်ထားခြင်း ဖြစ် ပါသည်။

အစိုးရသည့် နိုင်ငံတော်အား နောင့်ယျက်ပျက်ဆီးလိုသူများ၏ ဘေးအွန်ရာယ်မှ ကာကွယ်စောင့်ရောက် သည် ဥပဒေ ကို ကိုးကားပြီး ပုံမှန်ဆိုသလို ထောင်သက်တန်းများကို ထပ်တိုးလျက် ရှိပါသည်။ ပြည့်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌား လူတော်း၏ ထောင်ကျေသက်တန်းကို တကြိုးမြှင့်လျှင် (၂) လ၊ ပေါင်း (၆) ကြိုးတိုင်၊ (၁၂) လ တိုင်အောင် ငြင်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် တိုးပိုင့်ခွင့်ရှိပါသည်။ နာအဖ ဥက္ကာ ပိုလ်ချုပ်များကြီးသန်းရွှေက ထောင်ကျေသက်တန်းတွက် (၅) နှစ်တိုးပိုင့်ခွင့် ရှိပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် မတ်လက၊ အမတ်အဖြစ်အရေးခံ ထားရသူ အသက် (၇၄) နှစ်ရှိ အငြင်းစား ပိုလ်များကြီးဟောင်း ကျော်ဆန်းသည် နိုင်ငံရေး အေရာင်းခံဖြင့် ထောင် (၁၀) နှစ်ကျွဲ့ရာမှ ထောင်ကျေသက်တန်းပြည့်ပြီး လွှတ်လာချိန်မှာ အကျဉ်းထောင် အဝင်တံ့ခါး အရောက် ငြင်း၏မိသားစုဝင်များ၏ အရေ့တွင် ထောင်ထဲသို့ အဓမ္မပြန်လည် ခေါ်ဆောင်သွားခဲ့ပါသည်။ ငြင်းအား နောက်ဆုံး နိုင်ဘာလ (၁၉) ရက်ကျွဲ့မှ ပြန်လှုတ်ပေး လိုက်ပါသည်။ မွန်လေးတွင် ၂၀၀၃ ခုနှစ်က နေဝါဒ်၊ တင်အေးယှု တင်အေး၊ အကျိုးအောင်၊ သိန်းသန်းဦး၊ ကျော်စိန်ဟောင်၊ နှစ်ပြု့၊ ဧံ့သွေ့နှင့် နှစ်ပြု့၊ တို့သည် ထောင်ကျေသက်တန်း ပြည့်သွားသော်ပြားလည်း ထောင်မှ လွှတ်မပေးခဲ့ပါ။ နိုင်ပြု့နိုင်ကိုတော့ နိုင်ဘာလ (၂၆) ရက်နေ့၊ တွင်လွှတ် ပေးခဲ့ပါသည်။ အစိုးရသည် အထက်ဖော်ပြု ဥပဒေဖြင့် ဖမ်းသီးထားသူများကို ၂၀၀၃ ခုနှစ် အတွင်းက အကြိုးကြိုး လွှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ နှစ်ကုန်ဆုံးသည့်အခါတွင် အစိုးရသည် ထောင်ကျေသက်တန်း ပြည့်ပြီး ဖြစ်သော ကျောင်းသား နှင့် နိုင်ငံရေး တက်ကြလှုပ်ရှားသူပေါင်း (၂၄၃၁) ဦးခေါ်ကို ဆက်လက်ဖမ်းသီးထား ပါသည်။ ထိုအထဲတွင်၊ ကျိုးမာရေး ချို့တဲ့နေသာ ကိုကိုကြီးပါ ပါဝင်ပါသည်။

ဝန်ကြီးချုပ်ခင်ညွှန်းကို အောက်တိုဘာလ မှာပြုတ်ပစ်လိုက်ပြီးသည့်နောက်ပိုင်း နာအဖသည် အကျဉ်းသား လွှတ်ပွဲ သုံးကြိုးတိုင် ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ဘာ နှင့် ဒီဇင်ဘာလ တို့တွင် နာအဖသည် ဖျက်သိမ်းပြီး ဖြစ် သော တပ်မတော် ထောက်လမ်းရေးဦးစီးချုပ်ရုံး၏ "မပြုလုပ်ထိုက်သောလုပ်ရပ်များကြောင့်" ဟုအကြောင်းပြခါ ကျဉ်းသားပေါင်း (၁၄၃၁) ဦးကိုလွှတ်လိုက်ပါသည်။ ထိုလွှတ်လိုက်သွားမှားအနက် (၂၆) ဦးကိုသာ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ဖြစ်သည့်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

ယုံကြည်ရလောက်သော သတင်းများအဆိုအရ ၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် ဒီပါယင်း တိုက်ခိုက်မှုကြီး နှင့်ပတ်သက်ပြီး တရားဝင် အဖမ်းခံထားရသော ကျိုး နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား (၃၀) ဦး စလုံး သို့မဟုတ် ငြင်းတို့ အားလုံး လိုလိုကို ပြစ်အက်ချမှတ်ပြီးဟုသိရပါသည်။ သို့ဖြစ်စေကောမှ အစိုးရနေနဲ့ အချို့ သောသူများကို တရားဝင် အပြစ်အက်မျှတ်ပြုတဲ့ နိုင်ငံတော်အား နောင့်ယျက်ပျက်ဆီးလိုသူများ၏ ဘေးအွန်ရာယ်မှ ကာကွယ်စောင့်ရောက်သည့် ဥပဒေအရ အကန့်အသတ်မရှိဆက်လက် ထိမ်းသီးထား သည်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ မေလတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် ဒီပါယင်း တိုက်ခိုက်မှုကြီး နှင့်ပတ်သက်ပြီး အထမ်းသီးခံထားရသူ အားလုံးလိုလိုကို အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနဲ့ အဖွဲ့ကြိုးက ငြင်းတို့၏ မိသားစု မှားနှင့် ပြန်လည်ချို့တ်ဆက်၊ ဆက်သွယ်ပေးခဲ့ပါသည်။

အာကာ့ုံးများသည် သာမန်အရပ်သားများနှင့် နိုင်ငံရေးတက်ကြလှုပ်ရှားသူများကို ဆက်လက်ထိမ်းသီး နေကာ၊ ထိုအထမ်းသီးခံထဲမှ အချို့သောသူများမှာ ယာယိုပျောက်ဆုံးနေတတ်ပြီး အချို့မှာ ပျောက်ဆုံး နေပါသည် {အန်း(၁)(၉) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

(c) အများရှေ့မှားက်တွင် မျှတွေ့ တရားစစ်ဆေးရိုက်မှု မရရှိခြင်း

တရားရေးအာကာ့ုံးများသည် အစိုးရနှင့်နှုပ်ဖော်ပြီး လွှတ်လပ်မှုမရှိပါ။ နိုင်ငံတော်တရားရုံးချုပ် မှာတာဝန်ပူးမည် တရားသူကြီးများကို နာအဖက ခန့်ထားပြီး၊ ထိုတရားသူကြီးများကလည်း နာအဖ၏ သဘောတူညီချက်ကို ရယူပြီး အောက် တရားရုံး အဆင့်ဆင့် အတွက် တရားသူကြီးများ ခန့်အပ်ပါသည်။ ထိုတရားရုံးများသည် နာအဖ ပြောန်းထားသော ဥပဒေကဲ့သို့ အာကာ့ုံးသည် အမိန့်ကြောချက်များ ကို ဖို့ပြီး အမှုများကို စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်

ကြပါသည်။ တရားရုံးစနစ်တွင် မြို့နယ်၊ ခရိုင်၊ တိုင်းနယ် ပြည်နယ် နှင့် အမျိုးသား သို့မဟုတ် ဗဟို အဆင့် တို့ပါဝင်ကြပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း အမိုးရသည် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များက အာမခံထားသော အများရှုမှာက် တွင် မျှတစ္ဆေ တရားစစ်ဆေးပိုင်ခွင့် နှင့် အခြားသော အခွင့်အရေး များကို အလေးမထားဘဲ အမိန့်အာဏာဖြင့်သာ ဆက်လက်အုပ်ချုပ်ခဲ့ပါသည်။ ပြုတိသွေ့ဆောင် ဥပဒေစနစ် အစအန အကြောင်းအကျိုးများ တရားဝင်ဆက်လက်ရှိနေ သော်လည်း တရားရုံးစနစ်သည် အထူးသွားပြင့် နိုင်ငံရေးအမှုများ ကိုင်တွယ်ပုံနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် လုပ်နည်း လုပ်ဟန်များနက်ရှင်းစွာ လွှဲချော် များယွင်း နေပါသည်။ အရေးပေါ် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ အက်ဥပဒေ၊ မတရားသင်း အက်ဥပဒေ၊ ပြုရှု ကျိုးလွန်တတ်သူများ ခြေချုပ်နှင့် ခံဝန်အက်ဥပဒေ၊ နိုင်ငံတော်အား နောင့်ယှက်ပျက်ဆီးလိုသူများ၏ ကေးအွန်ရာယ်မှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက် သည့်ဥပဒေ အစရှိသည့် လွမ်းခြားသည့် ဥပဒေများကို မတော်မတရား တရားအသုံးခြောင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ တရားရုံးများကို နိုင်ငံရေးရာဇ် အတွက် ကြိုးကိုင်ခြုံလှယ်ခြင်း ပြောင့်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံသားများအား မျှတွေ့မှုရှိသည့် တရားစစ်ဆေးပိုင်မှ ဟူသော ခံစား စွင့်ကိုပေးဘဲထားခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော ပုံနှင့် သည့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုသည် တရားစီရင်မှုစနစ်အား အတွင်းလိုက်စားခဲ့ပါသည်။

ရာဇ်ဝတ်မှုနှင့် နိုင်ငံရေးအမှုများကို တရားစစ်ဆေးစီရင်ရာတွင် သုံးသည့်လုပ်ထုံးများမှာ အခြေခံ အားဖြင့် ကွဲပြားလျက် ရှိပါသည်။ တရားခံအတွက် အကျိုးဆောင်ရွက်နေက ကိုယ်စားပြု ဆောင်ရွက်ပေး နိုင်ခွင့် အပါအဝင် အခြေခံတရားစီရင်မှ စည်းကမ်းများအရ ပေးထားသော အခွင့်အရေးများကို ရာဇ်ဝတ်မှုများတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် လေးစားလိုက်နာသော်လည်း၊ အမိုးရက အထူးလေးထားသည့် နိုင်ငံရေးမှုများတွင်မှ မလိုက်နာပါ။ ရာဇ်ဝတ်မှုများတွင် တရားခံအကျိုးဆောင်များအား တရားမှု ပြင်ဆင် ရန် (၁၅) ရက ပေးပြီး သက်သေများကို ခေါ်ယူ စစ်ဆေးရန်ခွင့်ပြုထား ခါ၊ အမှုပြင်ဆင်ရန် (၁၆) ရက ရွှေဆိုင်ခွင့်လည်း ပေးပါသည်။ သို့ဖြစ်စောကာမှာ ဤခွင့်ပြုချက်များ၏ အစိုက ရည်ရွယ်ချက်မှာ တရားသုံးကြီးနှင့် ညိုနိုင်းအပေးအယုပြုလုပ်ပြီး တရားခံအတွက် အတိုဆုံး၊ အနည်းဆုံးအပြုစက် ကျခံရေး အတွက်သာဖြစ်ပါသည်။ ခိုင်လုံသောသတ်းများအား၊ သက်သေများကဖြစ်စေ ဥပဒေကဖြစ်စေ မည်သို့ပဲ ညွှန်ညွှန် အဆင့်မြှင့် အစိုးရအာဏာပိုင်များ ကိုယ်တိုင် နိုင်ငံရေးအမှုများတွင် မည်သို့ဆုံးဖြတ်ရမည် ဆိုသည်ကို ညွှန်ကြားချက်ပေးသည်။ နိုင်ငံရေးအမှုများကို အများပြည်သူများအား တက်ရောက်ခွင့်မှုပေးပါ။

၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလ တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဒီပဲယင်းတိုက်ခိုက်မှ နှင့် ပတ်သက်၍အဖမ်းခံရသော အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင်များကိုသော်လည်းကောင်း ရာနှင့်ချို့ အဖမ်းခံရသော ဒီမိုကရေစီ ထောက်ခံသောသူများကို သော်လည်းကောင်း တရားစစ်ဆေးစီရင်ရာတွင် အများပြည်သူများ ရှုမှာက်တွင် ပပြုလုပ်ခဲ့ပါ။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ကနေဒါ သုတေသန ရှုရေး ရှုမှုလီတွင် ယာဉ်မောင်းဖြစ်သူ သက်လွင် အား ငြင်း၏ အုပ်ချုပ်သူ နိုင်ငံခြားသားအား ရန်ကုန်ပြုရှိ အောင်ဆန်းစုံကြည်၏ နေအဖိမ်ဝန်ကုန်းကြည်၏ ကိုမောင်းနှင့် ပို့ဆောင်မှုကြောင့် ရဲမှ ဖမ်းဆီးလိုက်ပါသည်။ ငြင်းအား ပြင်ပြင်ဆက်သွယ်မှုပြု ဖြတ်တော်ကော်ထားခဲ့သွားပြင့်၊ ငြင်း၏ မိသားစုံက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနှစ်အသင်းကြီး၏ အကူအညီကိုရယူပြီး မည်သည့်နေရာ ရောက်နေကြောင်းကို စုစုမ်းခဲ့ရပါသည်။ ဖေဖော်ဝါယာ တွင်၊ သက်လွင်အား မူးယစ်ဆေးပါး သုံးစွဲသည် ဟူသော ရာဇ်ဝတ်မှုဖြင့် တရားရုံးက တံခါးပိတ် စီရင်ပြီး ထောင် (၇) နှစ်ချွဲပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ဆက်နှစ်ဖော်သည် ရွှေနေ နောက်တိုးကို ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည် {အခန်း (၂)(က) တွင်ကြည့်ပါရန်}။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင်များအနေနှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် ရွှေနေများအား ထောင်ချုပ်လည်ကို မရှိုးရိမ်ရဘဲ ရွှေနေများ၏ အကျိုးဆောင်မှုကို ရယူနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်စောကာမှာ၊ ရွှေနေများအား မည်သည့် အချိန်တွင် တရားစစ်ဆေးမည်ကို ပြောလုံမရှိပါ။ နှစ်ကုန်သည့်အချိန်တွင်၊ ရွှေနေပေါင်း (၁၄) ဦးခန်း ထောင်ကျေနေပါသည်။ ငြင်းတို့အများစုံ သည် အမိုးရက နိုင်ငံရေးအကျိုးသားများ ဥပဒေအကျိုးဆောင်များ ရထားနိုင်ခွင့် ကို လွယ်ကူအောင် ပြုလုပ်ပေးခဲ့သည့် ၁၉၉၈ ခုနှစ် မတိုင်မိုက ထောင်အောင်ချုပ်စီးခဲ့ရ သူများဖြစ်ပါသည်။

ဤနှစ်တွင် လွှတ်လိုက်သော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားအများစုံကြီးသည် ထောင်သက်တန်းပြည့်ဖြီးသူများ၊ ပြည့်ခိန်းသူများ၊ သို့မဟုတ် မကျန်းမာသူများဖြစ်ကြပါသည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား လွှတ်ရေးကို စစ်အာကာ ပိုင်များက ဆုံးဖြတ်ကြပြီး၊ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား အတော်များများကိုလည်း အစိုးရက ထောင်ထွက်ပုံစံတွင် အစကြောင်းတရာ့စုစကြောင့် ပြန်လည် အဖမ်းခံရလျှင် အကြွေးကျန်နေသော ထောင် သက်တန်း ကို အကျဉ်းပါမည်ဖြစ်ကြောင်းကို သဘောတူပါသည်ဟုသော ခံနှစ်ချက်ကို လက်မှတ်ထိုးနိုင်း ပါသည်။ ဥပမားပေးရလျှင်၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ် မေလတွင်းက အောင်ဆန်းရှုကြည်နှင့် အမျိုးသား ဒီမိုကရေး အဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင်များကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီးနောက် အမတ်အဖြစ်ရွေးချယ်ခံထားရသူ လူမှင်း အား တစ်လ ဖမ်းပြီး ပြန်လှုပ်ခဲ့ပါသည်။ ငြင်းနောက် ချက်ခြင်းဆိုသလို ယခင်က အကြွေးကျန် နေသည့် ထောင်ဒက်ကို ပြန်ဆပ်ရန် ထောင်ချွဲ ပါသည်။ အစိုးရသည် ငြင်းကို ၂၀၁၃ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ပြန်လှုပ်လိုက်ပါသည်။

ဤနှစ်ကုန်ဆုံးသည့်အချင်တွင် ထောင်တွင်းသို့ ပုံမှန်သွားလာနိုင်သော နိုင်ငံတကာမှ အရာရှိများ၏ အဆိုအရ ငွေးတို့တံတွေ့ နိုပ်စက်ညွှန်ပန်းခံရနိုင်ဖွေယူ ရှိသည်ဟု ယူဆရသော အကျဉ်းသား (၃၆၀၀) ဦး တို့၏ တိုးခြုံမှတ်တမ်းများ လက်ဝယ်ရှိပြော်း ဆိုပါသည်။ ထိုသူများသည် လုပ်ခြေားအရ ထိမ်းသိမ်းထားသူများ၊ သူတယ်သူရှုပ်များ၊ နိုင်ငံခြားသားများ၊ နှင့် အခြား အကာအကွယ်လိုနေသူများ ဖြစ်ပါသည်။ ငွေးတို့အထဲတွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား (၁၃၀၀ ဦးခနဲ့)၊ လက်နက်ရောင်းဝယ်သူများ၊ နိုင်ငံတော်လုပ်ခြေားပေးများကို ချီးဖောက်သူများ နှင့် ဘာသာရေးအကြော်းပြုး ဆူပူး လုံး ဆော်သူဟု အစွမ်းစွဲခံနေရသူများ အပါအဝင်၊ စုစုပေါင်း "လုပ်ခြေားအရ ထိမ်းသိမ်းထားသူ" (၁၅၀၀) ဦးရှိပါသည်။ ဘာသာရေးအကြော်းပြုး ဆူပူး လုံး ဆော်သူ ဆိုသော အုပ်စုသည် ဤနှစ်အတွင်း ထောင်တွင်း ဦးရည် အများဆုံး တိုးလာပါသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလ နှင့် ဝန်းကျင် လောက်က ဖမ်းထားသော အမျိုးသားအီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် မှ အမတ် အဖြစ်ရွေးချယ်ခံထားရသူ (၂၄) ဦးကို အဖိုးရသည် ၂၀၀၃ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း နှင့် ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဦးပိုင်းက လွှတ်လိုက်ပါသည်။ ငြေးတို့လဲ တွင် ဒေါက်တာအော်မြှင့်ဖောင်၊ ရောသီ၊ ခွန်မြှင့်တွန်း၊ ဦးခိုထောင်း၊ နှင့် ဦးချစ်ထွေးတို့ပါ ပါသည်။ နှစ်ကုန်ရှိန်တွင် ထောင်မှ လွှတ်လိုက်ကြောင်း အမှန်တကယ် အတည်ပြုနိုင်သည့် နှစ်ရှည် အကျဉ်းကျနေ့ သူများမှာ၊ အမတ်အဖြစ်ရွေးချယ်ခံထားရသူ မြင့်နိုင် (မတရားသင်းအက်ပြပဒေ နှင့် ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင်ကျ) ဒန်နာရီ၍ ၂၀ ရက်တွင်လှတ်။ မွန်အမျိုးသား ဒီမိုကရက်တစ်တပ်ပိုးမှ အမတ်အဖြစ်ရွေးချယ်ခံထားရသူ (၂၅) ဦး ဒေါက်တာမေးနှုံးလုံး နှင့် ဒေါက်တာမေးကြည် အပြင် ထိပါတိမှ နိုင်ငြေသိန်း၊ ဤနဲ့ (၄) ရက်နေ့က လွှတ်။ ရရှိနိုင် ဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ နှင့် သတင်းထောက် ဦးသာဘန်း၊ နှုလိုင်လ (၁၂) ရက်နေ့က လွှတ်။ ယခင်ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ဒေါက်တာမောင်ကျော်၊ နှုလိုင်လ (၁၅) ရက်နေ့က လွှတ်။ တက်ကြွေလှုပ်ရှားသူ ကျောင်းသား (၂၂) ဦး ဧေးကြွယ် နှင့် ဒေါက်တာနေဝါဒ်း၊ အောက်တိဘာလ (၁၅) ရက်နေ့နှင့် နိုဝင်ဘာလ (၁၇) ရက်နေ့များတွင် အသီးသီး လွှတ်ခဲ့။ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် မင်းကိုနိုင်၊ အမျိုးသားအီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် အမတ်အဖြစ်ရွေးချယ်ခံထားရသူများ ဦးကျော်ဆန်း၊ ဦးအုန်းမောင်၊ ဦးတိုးပါ နှင့် ဒေါက်တာ မေဝင်းမြှင့် တို့ သည် နိုဝင်ဘာလ (၁၉) ရက်နေ့ တွင်လွှတ်ခဲ့ပါသည်။ အခြား နိုဝင်းရေးအကျဉ်းသားများကိုလည်း နိုဝင်ဘာလ (၁၉) ရက်နေ့၊ နိုဝင်ဘာလ (၂၆) ရက် နှင့် ဒီဇင်ဘာလ (၁၂) ရက်နေ့ များတွင်လွှတ်ခဲ့ပါသေးသည်။ နိုဝင်းရေးအကျဉ်းသားအဖြစ်သီထားသူပေါင်း (၇၆) ဦးအား သုံးကြမ်းချုပ် လွှတ်ခဲ့သည်။

အနိုင်ရသည့် အောင်ဆန်းစဉ်လိုက်အကိုကို မိသားစိုင်နေအိမ်၏ ထက်ဝက်ပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် ဒုတိယ အကြိမ် တရားချွဲခွင့် ပေးခဲ့ပါသည်။ ၁၀။ ခန့်က ငင်းအမှုကို ကြားနာခဲ့သော တရားသုကြီး က ဖွံ့ဖြိုးသာ ထုံးတန်းစိုလာအရ

အကိုဖြစ်သူသည် ထိုအမိန့်ကို အမွှေရပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ နှစ်ကုန်သည်အထိ ငြင်းအမှုမှာ မပြီးပြတ်သေးပါ။ ရွှေနေများ အောင်ဆန်းစုကြည်ကို တွေ့ပိုင်ခွင့်ကို အစိုးရ က ပိတ်ပင်ထားသည့်အတွက် အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရက်ကို ရွှေဆိုင်းထားပါသည်။

(၈) လူတည်းခြင်းအေးဆေးစွာနေပိုင့်ခွင့်၊ မိသားစာ နေဒါမ်၊ သို့မဟုတ် စာအဆက်အသွယ်များကို အာဏာသုံးပြီး နောက်ယုက်ခြင်း

မျက်သိမ်းပြီးဖြစ်သော ၁၉၇၄ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်အခြေခံပဋိ ထဲတွင် လူတညီးတယောက်၏ အေးဆေးစွာနေ ပိုင်ခွင့် ကို အာမခံမထားပါ။ အာကျာပိုင်များကလည်း နိုင်ငံသားများ၏ထို အခွင့်အရေးကို ပုံမှန်ချိုးဖောက်ခဲ့ ပါသည်။ နေရာအနှံ့တွင် ရှိနေသော လျှို့ဝှက်ယွန်ယား နှင့် အုပ်ချုပ်မှ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ကိုအသုံးပြုပြီး အစိုးရသည် နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားများ အားလုံး၏ ခရီးသွားလာမှုကို စနစ်တကျ စောင့်ကြည့်မှတ်သားနေပြီး၊ နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားအတော်များများ၊ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးတက်ကြသူများ၏ လုပ်ရားမှုများကို အနီးကပ် စောင့်ကြည့်လျက်ရှိပါသည်။

တရားရုံးမှ အမိန့်ပါတဲ့ အီမိတ္ထားသို့ အဓမ္မဝင်ရောက်မှုကို ဥပဒေအရခွင့်ပြုထားသည်။ ဥပဒေအရရှိလျှင်၊ လူတိုးတယောက်သည် ငြင်း၏နေအီမိအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ထားလော်အီမှ မူလွှဲ၍ အခြားတနေရာတွင် သွားရောက်အီပါ ပါက ရဲသို့ ကြိုတင်အကြောင်းပါသည်။ အီမိထောင်စု တရာ့သည် ငြင်းတို့အီမိတ္ထားနေသည့်သူမဟုတ်သည့် အော်တို့ကို လက်ခံပါက၊ ဥပဒေအရရှိလျှင်၊ ငြင်းတို့သည် အော်တို့အော်ပြုထားပြီး ထိုအော်တို့ကို ရဲထံသို့ ပေးပို့ အကြောင်းကြားရ မည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ၊ ဥပဒေကို အမြေတန်း အသုံးချနေသည်လုပ်တဲ့ ရွှေးချယ်အသုံးချလိုသည့်အခါကျမှ သုံးခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် မေလအတွင်း ဒီပဲယင်း တိုက်ခိုက်မှုပြီး ဖြစ်ပြီးသည့်နောက်ပိုင်း နှင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ်နှင့် ဤနှစ်အတွင်း ရန်ကုန်မြို့တွင်း ပုံးများပေါက်ပြီးသည့်နောက်ပိုင်း၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖူးများသည် ပြည်သူလူထုကြီးအား စောင့်ကြည့်မှုကို သိသိသာသာကြီး တိုးချဲလုပ်ကိုင်ခဲ့ပါသည်။ ရပ်တွက် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖြိုးရေး အရာရှိများ သည် ကြိုတင်အကြောင်းကြားခြင်းမရှိဘဲ ညုပိုင်းတွင် အီမိတ္ထားကိုတက်ရောက်ပြီး အော်တို့အောက်ရှိနေမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤနှစ်အတွင်း၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်သော သန်းသန်းစုဝင်း နှင့် ရဲမြင့် တို့ကို ရန်ကုန်သို့ လာလည်စုစု အော်တို့အောင် မတိုင်မှုဖြင့် အလုပ်ကြမ်းဖြင့် စောင် (၇) ဂက်စီ အကျခံ စော့ပါသည်။

လုပ်ချောင်းတည်ဆောက်မှုများသည် ပြည်သူများ၏ စာပေးစာယူ နှင့် တယ်လီး ဆက်သွယ်မှုများကို ပုံမှန် ကြားဖြတ်ဖောက်ဖတ်၊ နားထောင်ခြဲပြီး၊ ပုံမှန်အားဖြင့် လုပ်ချောင်းတည်ဆောက်မှုများသော ဆက်သွယ်ရေး များကိုလည်း ကြားဖြတ်နားထောင် လေလာလောင်ကြည့်ခဲ့ပါသည်။ စွန်လ အတွင်းက နိုင်ခြားမှ ဖုန်းစစ်စောင် ဆေးရေးအဖွဲ့တွဲ့သည် သံအမတ်ခြီး အစဉ်းဝေး ခန်းမ နရံထဲတွင် အသံခိုးနားထောင်သည့် ကိုရိယာတဲ့ မြှုပ်ထားသည်ကို တွေ့ခဲ့ရသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ် မတ်လက၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးစုစုပေါင်း မှတ်တမ်းပြုစုရေးအရာရှိသည် အကျဉ်းထောင်လှုတွေ့ဖော်သည့်အခမဲ့တွင် အသံခိုးနားထောင်သည့် ကိုရိုယာတာခု တွေ့ခဲ့ရသည်။

ယောက်အားဖြင့် အာဏာပိုင်များသည် ပြည်သူများအား နိုင်ငံခြားမှ ပုံနှိပ်ထွက်ဝေသည့် စာနယ်ဇုံးများ အား ပုံမှန်ကြုံပေးရ၏ ထိပ်ပုံတိရှင်းကို အားမပေး၊ ဟန့်တားခဲ့ပါသည် {အခန်း (၂)(က) တွင်ကြည့်ပါ ရန်}

အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်နိုင်သော အီလက်တရှုန်နစ် ဆက်သွယ်ရေးကိရိယာများ လိုင်စင်ချပေးရေး နှင့် ထိယူရေးကိစ္စကို အစိုးရက ဆက်လက်ပြီး ထိမ်းချုပ်ထားပြီး အနီးကပ် စောင့်ကြည့်နေခဲ့ပါသည်။ မှတ်ပုံ မတင်ထားသော တယ်လီဖုန်း၊ ဖက်(စ)စက် (fax) နှင့် ကွန်ပြုတာသုံး မိုဒန်(မ) (modem) ကို ပိုင်ဆိုပါက ထောင်ကုန် ပေးနိုင်ပါသည် {အခန်း (J) (က) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

ဥပမာအားဖြင့် မှတ်ပုံ တင်မထားသော ကြိုးမှ တယ်လီဖိန်း ကိုပြည့်တွင်းတွင်သုံးသူများသည် ထောင်ဒက် (၃) နှစ်အထိအကျခံရနိုင်ပြီး၊ ကြိုးမားသောဒက်ငွေကိုလည်းပေးဆောင်ရပါသည်။

ပုဂ္ဂလိက မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့် နိုင်ဆိုင်လုံးမျိုးခြင်းနှင့် မြေပိုင်ဆိုင်မှ ဂရန်စာရင်များ ထိမ်းသိမ်းမှ မကောင်းမှန် ခြင်းတို့ကြောင့် အစိုးရ အနေနှင့် လူများကို နေရာရွှေပြောင်းခြင်းကို အလွယ်တကူပြုလိုပိုင်ဆုံးပါသည်။ ဥပဒေအရဆိုလျှင် ပုဂ္ဂလိကများကို မြေပိုင်ဆိုင်မှ ခွင့်မပြုပါ၊ မြေကိုအသုံးချက်ည်း နည်းမျိုးစုံကို ပုံစံဆိုင်ရွင်းပြီး ထိုသတ်မှတ်ထားနည်းများအတိုင်း အသုံးချ ပိုင်ခွင့်ကိုသာ အစိုးရက အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ သို့သော်ကြား လည်း ငြင်းအသုံးချပိုင်ခွင့် အတော်များများကို လွှာပြောင်းပိုင်ခွင့် မပေးပါ။ ကိုလိုနဲ့ စေတ်လွန်ကာလ မြေယာ ဥပဒေများမှာ ကိုလိုနဲ့ စေတ်ပြောကာလရှိ စလေ့တုံးစုံများကို ပြန်လည်အသက်သွင်းလာပြီး ပုဂ္ဂလိကများ၏ မြေပိုင်ဆိုင်ရွင်မှ အခွင့်အရေးမှာ ထိုမြေကို ထုတ်လုပ်မှုအတွက်အကျိုးရှိစွာ အသုံးချနိုင်မှုပေါ်မှာမှတ်လည်း သည်ဟုဆိုပါသည်။

ဆယ်စုပေါင်း မြေက်များစွာအတွင်းမှာ အဆက်ဆက်သော စစ်အစိုးရများက တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုံများ ကို ငြင်းတို့နေထိုင်ရာ အရပ်မှ အဓမ္မရွှေပြောင်းပစ်ဆုံးပါသည်။ ထိုသိပုံပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် လက်နက်ကိုင် တိုင်းရင်းသား အဖွဲ့များအား ထောက်ခံအားပေးမှုများ ကိုပြုတောက်စေရန် ကျိုးစားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ အဓမ္မပြောင်းရွှေများ ကြုံနှစ်အတွင်းတွင်လည်း ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ အဓမ္မ ပြောင်းရွှေနှင့်တပါတာည်း မှာ မှတ်မြေးမှုများ နှင့် လူသတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်တတ်သည့်အပြင်၊ စစ်တပ်၏ အဆောက်အအံ့များ ဆောက်လုပ်ရန်အတွက် ရွှာသားများကို ဆင့်ခေါ်သည့် အဓမ္မစေဆိုင်မှုများလည်း ဖြစ်ပေါ် တတ်သည်ဟုဆိုပါသည် {အခန်း (၁)(က)၊ အခန်း (၁)(င)၊ နှင့် အခန်း (၂) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

ကြုံနှစ်အတွင်းတွင်လည်း မြို့သစ်များသို့ အဓမ္မရွှေပြောင်းဆိုင်းသည် ဖြစ်ပေါ်များ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် ခွဲသည် ဟု သတင်းများထွက်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ရန်ကုန်မြို့ လမ်း (၅၀) ရှိတိုက်ခန်းများမှ ပြည်သူများကို ရန်ကုန် အရှေ့ပိုင်းရှိ ဒရုံဆိုင်ရွက်ကန်း သို့ရွှေပြောင်းဆိုင်ရွက်ရာ၌ ဆိုင်းငံကာလ (၁) နှစ် အချိန်ပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုနည်းတူ လိုင်သာယာရှိ ရွှေလင်ပန်းရွာ နေအိမ်ခြေ (၆၀၀) မှပြည်သူများသည် လမ်းဖောက်ရန် အဓမ္မဖယ်ရှားဆိုင်း သည်ကို ငြင်းဆို၍ ယခုတိုင် ငြင်းတို့နေအိမ်များ တွင် ဆက်လက်နေထိုင်လျက်ရှိပါသည်။

မြို့ပြအသွင် အဓမ္မရွှေပြောင်းစေဆိုင်းမှ သတင်းများနည်းပါသွားခဲ့ပါသည်။ သို့သော်ကြားလည်း အစိုးရအနေနှင့် အိမ်ထောင်စုများ ကို "လုံခြုံနေရေး" အကြောင်းပြုပြီး အဓမ္မရွှေပြောင်းမှုများ ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့တွင် စီးပွားရေးလုပ်ရှုက်ရှိ မြေများပေါ် နေထိုင်လျက်ရှိသူများကို ငြင်းတို့နေအိမ် တိုက်ခန်းများ မှ အဓမ္မဆင်းဆိုင်းမှုများ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ အလုပ်ခံရသူများအနက် အချို့သောသူများကို လျော်ကြေး အနည်းငယ်သာ ပေးခဲ့ပါသည်။ ကြုံနှစ်အတွင်းတွင် ရန်ကုန်မြို့ရှိ အနည်းဆုံး (၂၂) နေရာ မှ အပြော်စားပူထားသားသော အစိုးရအမှတ်မှုး ဟောင်းများကို ၂၀၀၅ ခုနှစ် အတွင်း ပြောင်းပေးရမည်ဟု အစိုးရက အဓမ္မရွှေဆိုင်းပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်က အိုးရသည် အားဖြင့်စားပူထားသာ အစိုးရ အမှုထမ်းဟောင်းများကို ငြင်းတို့ သားစဉ်မြေးဆက်နေထိုင်လာသော ရန်ကုန်မြို့လယ်မှ လျော်ကြေးငွေ မလုံးမလောက်ပေးပြီး ထွက်ခွာသွားဆိုင်းခဲ့ပါသည်။ အဆင့်မြှင့်အစိုးရအရာရှိကြီးများက အသနားခံလွှာများကို မသိကျိုးကျွန်း ပြုလုပ်နေပြီး ပြည်သူအများစုကြေးသည် မြိမ်းခြောက် စီအားပေးမှုခံနေရသည် အတွက် ရွှေပြောင်း ဆိုင်းခြင်း ကိုလက်ခံလိုက်ရပြီး ငြင်းတို့နေထိုင်ခဲ့သောအိမ်များ၏ ဆယ်ပုံတစ်ပုံသာ တန်ဖိုး ရှိသည့် တိုက်ခန်းများကို ရွှေပြောင်း နေထိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ အဓမ္မရွှေပြောင်းခံရသူသွားရှိ အိမ်ရှင်များမရှိသည် အိမ်များမှ ပစ္စည်းများကို အစိုးရ တပ်သား များမှ လုယ်က သိမ်းပိုက်သည်ဟုသော သတင်းများ မြေက်များ စွာထွက်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။ ထိုသိမ်းပိုက်သွားသော ပစ္စည်းများကို တပ်တွင်းဆောက်လုပ်ရေး အတွက် မကြားခဏ အသုံးပြုပါသည်။ သံတမန်ကိုယ်စားလှယ်များ အဆိုအရ ပုဂ္ဂလိကပုံတိုင် ယာဉ်များကို စစ်တပ်ထံးရေးနှင့်အတွက် သို့မဟုတ် အရေးကြီးပုံပို့လိုက်ရှိ ဟုသိမ်းပိုက်သွားရှိ အဖြော်ပုံပို့လိုက်ရှိ ယာဉ်ပုံတိုင်ရှင်များကို နှစ်နာကြေး မပေးသဲ ချောဆွဲမှုများ တနိုင်ငံလုံးမှာ အမြဲတမ်းလိုဖြစ်နေပါသည်။

အများ၏ရှိသေသနခံရသော အရပ်သားလောကမှ ထိုင်းနိုင်ငံသား ပုဂ္ဂိုလ်တိုး၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ အစီရင်ခံစာအရ ၁၉၉၆ ခုနှစ်မှစ၍ ရွာပေါင်း (၂၅၀၀) ခန့်သည် မြန်မာအစိုးရတပ်များ၏ ဖျက်ဆီးခြင်း သော လည်း ကောင်း၊ အဓမ္မရွှေပြောင်းခဲ့ခြင်းသော်လည်းကောင်း ခံခဲ့ရပြီး လူပေါင်း (၆၀၀၀၀၀) ခန့် နေထိုင်ရာအရပ်များမှ ရွှေပြောင်း ခံခဲ့ရပါသည်။ ထိုအစိုးရင်ခံစာတွင် ပြည်သူ့ပေါင်း (၃၅၀၀၀၀) ကျော်ခွန့်သည် အစိုးရရှုပ်ထိမ်းထားသော "ပြောင်းရွှေ စခန်း" ထိုအရွှေခံပြီး ကျွန်းသူများမှာ ထွက်ပြီး ပုန်းအောင် နေခဲ့ကြပါသည်။ ဤထိုလုပ်ဆောင်ချက် သည် အထူး သဖြင့် ရှုစ်း ကယား၊ နှင့် ကရင် ပြည်နယ်များ နှင့် မွန်ပြည်နယ်နှင့် ပုံးတိုးတွင် ပုံးနှံးတွင် ဖြစ်ပွား ခဲ့ပါသည်။ ထိုဒေသများတွင် ထောင်ပေါင်းများစွာသော ရွာသူရွာသားများသည် ငြင်းတိုးအစွမ်းအလား နေထိုင်ခဲ့ကြပါသော ရွာများမှ အပြောင်းအရွှေခံခဲ့ကြရပြီး ရွာအများစုမှာလည်း မီးရှိခံခဲ့ကြရခါ၊ ငြင်းတိုးသည်လည်း နာအဖ တပ်များက တင်းကျပ်စွာ ထိမ်းချုပ်ထားသော မဟာဗျာဗာကျသည့် နေရာများရှိ နေရာချုပ်ထားရေး စခန်းများသို့ ရွှေပြောင်းခံခဲ့ကြပါသည်။

အချို့သောဖြစ်ရပ်များတွင် နေရပ်မှောင်းထုတ်ခံရသောသူများ သို့မဟုတ် ထွက်ပြီးတိမ်းရောင်လာ သော ရွာသူ ရွာသားများသည် စားနပ်ရွှေ့သာ လုံခြုံရေး၊ နှင့် အခြေခံကျိုးမာရေး လုံးလောက်စွာသူများသည် မကြာခဏဆိုသလို မိမိုးဗုံး မြောက်များစွာ ထောင်ထားသော တော့တွင် အရပ်ဒေသများတွင် အခြေချုပ်နေထိုင်ခဲ့ပါသည်။

အဓမ္မပြောင်းခွဲမှုများသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် အစိုးရတိမ်းချုပ်မှုများသည့် နိုင်ငံတွင်းဒေသများသို့ ခုက္ခလား အစိုးရတိမ်းချုပ်မှုများ အမြန်ဆိုသလိုဖြစ်ပေါ် စေတတ်ပါသည်။ အချို့ဒေသများ တွင် မူရင်းနေထိုင်ခဲ့သူများ မရှိတော့သည့်နေရာတွင် အစိုးရက ဗုံးတိုင်းရင်းသားများအား အစားထိုး နေထိုင်ပေါ်ပါသည်။ အခြားနေရာများတွင် ကရင်တိုင်းရင်းသားများအား မီကော်အော ခေါ် မီမိုကရှင်တစ် ကရင်ဗွ္ဗာသာတပ် ထိမ်းချုပ်ထားသော ဒေသများသို့ ရွှေပြောင်းရှိ စစ်တပ်များက အဓမ္မနည်းဖြင့် လည်းကောင်း သို့မဟုတ် အဓမ္မနည်းအသုံးပြုရန် ကြိုးစားခြင်းဖြင့် လည်းကောင်းလုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။

လျှော်ကြေးမပေးဘဲ၊ ပစ္စည်းသိမ်းနိုင်သော အခွင့်အရေး အစိုးရတွင်ရှိသည်။ ဤသို့သိမ်းယူသည် ဟု အတည်ပြုစိုး ခက်သော်လည်း ယုံကြည်ရလောက်သော သတင်းများ နိုင်ငံအနုံတွင် တစ်နှစ်အတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့ပေသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် အိမ်နီး မြန်မာ ထိုင်း အဝေးပြေားလမ်းမကြိုးဖောက်လုပ်ရန်အတွက်၊ အစိုးရ က ချင်းပြည်နယ်၏ မိသာဒများစွာ ကို မတ်လတွင် နှင်ထုတ်၊ မြေသိမ်းခဲ့သည်။ ဇူလိုင်လတွင် မွန်ပြည်နယ်၊ ရေးမြို့နယ် ၌ စစ်တပ်အဆောက်အအုံသစ်များ ဆောက်လုပ်ရန်အတွက်၊ အိမ်ထောင်စု (၁၅၀) ၏ မြေများ ကို သိမ်းယူခဲ့ပြန်၏၏ ရန်ကုန်မြို့၏ ဆင်ခြေး ၌ ကွန်ဒိုအိမ်ယာဆောက်လုပ်ရေး စီမံကိန်းအတွက် ရှင်းလင်းစွဲ၊ သယာန်မြေမှ အလောင်းများ ကို ပြန်ဖော်ယူကြရန်၊ သက်ဆိုင်ရာ ဆွဲမျိုးသားချင်း မိသာဒများအား အစိုးရ က အမိန့် ထုတ်ခဲ့သည် ဟု သံတမန်လောက အကဲခတ် စောင့်ကြည့်သူများ က ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် အစီရင်ခံခဲ့ကြပေသည်။

အစိုးရ က လယ်သမားများအတော် မတရားပြီ၊ အမြတ်ထုတ်ခဲ့မှုများ ရှိကြောင်း၊ ထိနှစ်အတွင်းတွင် သတင်း အစီရင်ခံချက် များစွာ ရှိခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့်၊ ရော်ဝတီတိုင်း၊ လက်ခိုင်ပင်ကျေးရွာ ၌ လျှော်ကြေးမပေးဘဲ၊ လယ်ယာများ သိမ်းယူခဲ့ သဖြင့် နှစ်နာကြောင်း၊ တင်ပြောကြသည့်အတွက်၊ လယ်သမား (၅) ဦး ကို ထောက်လှုံးရေး က ထိန်းသိမ်းခဲ့လေ၏၏ မွန်ပြည်နယ်၏ ၌ လယ်ယာအောင် စစ်တပ် က သိမ်းယူခဲ့သည် ဟု ယုံကြည်ရလောက သော သတင်းအစီရင်ခံချက်များ ထိနှစ်အတွင်းတွင် ရှိခဲ့ပေသည်။ ရှမ်းပြည်မြောက်ရိုင်းတွင် ချေးငွေး မြန်မာ ဆပ်နိုင်သော်လည်း အစိုးရ က လယ်ယာများ ကို သိမ်းယူခဲ့လေသည်။ ထိုချေးငွေးမှုများ မှာ၊ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ဘယ်သောအခါကမှ မစိုက်ခဲ့ဖူးသော၊ တရုပ်စပါးမျိုးသစ်ကို အစိုးရ က စိုက်ခိုင်း ခဲ့သောကြောင့် ဝယ်ယာအားများ က ချေးခဲ့ရသော ချေးငွေးမှုများဖြစ်ပေသည်။ ဝန်ထမ်းများ အတွက်နှစ်းကောင်းပြီးမြောက်များ ကို အစိုးရ က သိမ်းယူခဲ့သောကြောင့် သူတို့ ဘဝ ဆက်လေက ရပ်တည်ရေးအတွက် အထွက်နှစ်းမှုကောင်းလှသော မြောက်များ ကို လယ်သမားများ က ဝယ်ယူလိုက်ရသော အဖြစ်များ လည်း ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင်ရှိခဲ့ပေသည်။ အစိုးရ သို့ပေးသွေးရန်သတ်မှတ် စပါးတင်းရေး ကို မပေးသွေးနိုင် သောကြောင့် ရော်ဝတီတိုင်း ကွမ်းမြှိုက်နှုန်းပြီးနှုန်းဖြောက်များ အာဏာပိုင်

များ က ၂၀၀၃ ခုနစ်တွင် ဖမ်းဆီးခဲ့သော လယ်သမား (၈၂) ယောက် ၅။ သတင်း ကိုမူ ဆက်လက်မရရှိပါ။ အလားတူ သတ်မှတ်စပါးတင်းရေ ပေးသွင်းရန်ပျက်ကွက်သဖြင့်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း နာအောင် တာဝန်ရှိသူ များက အလိုရှိခဲ့သော လယ်သမား (၄၃) ယောက် ၅။ ကံကြမ္မာ ကို လည်း သတင်း ဆက်လက်မရရှိပါ။

တပ်မတော်ဝန်ထမ်း များသည် မွေးမြှုပူရေးတိရိစ္ဆာန်များ၊ လောင်စာဆီများ၊ ရီကွာစားသောက်ဖွယ်ရာ များ၊ ငါးကန်များ၊ အရာက်များ၊ မော်တော်ယာဉ်များ၊ သို့မဟုတ် ငွေများ ကို ပုံမှန် သိမ်းယူကြလေ၏။ ဤသို့ မတော် မတရားလုပ်မှုများ မှာ ၁၉၉၇ ခုနစ်ကတည်းက စ အနှံးအပြားဖြစ်ပွားခဲ့ပေသည်။ တပ်အတွက် လိုအပ်သော စားနှုန်းရီကွာစားလွှာများ အတွက် ဌာနချုပ် အာကာပိုင်များ အပေါ်မရှိနိုဘဲ၊ သက်ဆိုင်ရာ ဒေသအလိုက် ကိုယ့်ဘာသာ ထောက်ပွဲဖြည့်ဆည်းရမည် ဟု တိုင်းမှူးများ အား အစိုးရ က အမိန့်ပေးခဲ့သောအခါ မှ စတင်ခဲ့သည်။ ရလဒ် ကား တိုင်းမှူး၊ တပ်မှူးများ က ငွေ ရီကွာ၊ လုပ်အား၊ ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများ ကို အရပ်သားများအား အဓမ္မ အပေးခိုင်းခဲ့ခြင်း ပင်ဖြစ်ပေသည်။ {အခန်း (၁) (၇) နှင့် (၆) (၈) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေး ဥပဒေကို ဖောက်ပျက်ပြီး၊ စစ်တပ်ကော် သူပုန်တပ်များကာပါ၊ ကလေးများ အပါအဝင်၊ လူအများကို လက်နက်ကိုင်တပ်များထဲ အမေ့ဆွဲသွင်းကြလေ၏ {အခန်း (၁)(၈) နှင့် (၆)(၈)တွင်ကြည့်ပါရန်}

နိုင်ငံရေးပါတီများ ကို မထောက်ခံရန်၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးပါတီများ နှင့် မဆက်သွယ်မဆောင်ရွက်ရန်၊ ယေဘုယျအားဖြင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများ ကို တားမြှင့်ထားသည်။ သို့ထောက်လည်း၊ ဤတားမြှင့်ချက် ကို လိုသလိုကျင့်သုံးသည်။ အစိုးရ၏ လူထုစည်းရုံးလုပ်ရားရေးအဖွဲ့ဖြစ်သော ပြည်ထောင်စု ကြံ့ခိုင်ဖွံ့ဖြိုးရေး အနွဲ့ အတွင်းသို့ လူများစွာ ဝင်လာစေရန် အတွက်မူကား အစိုးရ က အကျပ်ကိုင်၊ ခြိမ်းခြောက်သော နည်းများ ကို အသုံးပြုလေသည်။ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအားလုံး နှင့် ကျောင်းသားအားလုံးနီးနီး အပါအဝင် လူများစွာ မှာ ကြံ့ခို့ ဝင်ရန် နှင့် အစိုးရထောက်ခံသော အစည်းအဝေးများ တက်ရန် ထိုသို့အပြုခံကြရပေသည်။ {အခန်း (၂) (၂) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

နိုင်ငံခြားသားများ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံသူများ လက်ထံခြင်း ကို လည်း တရားဝင် ပိတ်ပင်ထားပေ၏။ ထိုသို့ လက်ထပ် ထိမ်းမြှားမဂ်လာများ ၌ သက်သေအဖြစ်မလိုက်ရန် ဒေသခံ ရှုံး နေများ ကို အစိုးရ က အမိန့် ထုတ်ထားသည်။ သို့သော်ပြားလည်း၊ တားမြှင့်သည် ကို ဖောက်ပျက်ပါက အရေးယူသည့်တော့ မရှိပေ။

(၂) ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ပဋိပက္ခများတွင်၊ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေး ဥပဒေကို ချီးဖောက်ခြင်း နှင့် အင်အားကို အလွန်အကျိုး အသုံးပြုခြင်း။

၁၉၉၈ ခုနစ် လွှတ်လပ်ရေး ရပိုးကတော်း၊ ဗမာကြံ့နီးသော နိုင်ငံတော်မှ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး သို့မဟုတ် လွှတ်လပ်ရေး ရရှိရန် အတွက်၊ တိုင်းရင်းသားသူပုန်အုပ်စု အမြှောက်အများသည်၊ အစိုးရတပ်များ ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြပါသည်။ ၁၉၉၉ ခုနစ်မှ စပြီး၊ အုပ်စု (၁၂) စ မှာ အစိုးရ နှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များ ရရှိခဲ့ကြပြီး၊ သဘောတူညီချက်အရာ၊ အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသော အုပ်စုများသည် ကိုယ်ပိုင်လက်နက်ကိုင်တပ်များ ဆက်လက်ထားရှိနိုင်ကာ၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားများ အစိုကအားဖြင့်နေထိုင်ကြသည့် သတ်မှတ်ထားသော နယ်မြေများအတွင်းတွင်၊ အုပ်ချုပ်ရေး နှင့် စီးပွားရေး ဆောင်ရွက်ချက်များ လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ကြပါသည်။

သို့သော်လည်း၊ ချင်း အမျိုးသား တပ်ဦး၊ နာဂါး အမျိုးသား ကောင်စီ၊ ရရှိ-ရှုံးလုံးညီညာ်ရေး အဖွဲ့အစည်း၊ ရှုမ်းပြည်တပ်မတော်(တောင်ပိုင်း)၊ ကေအင်နိုး (ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ) နှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (ကရင်အမျိုးသားလွှတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်မှတ်ဆင့်) တို့အပါအဝင်၊ အုပ်စုအနည်းငယ် ကမူ တက်တက်ကြုံကြုံ ဆက်လက်ခုခံနေကြပ်ဆင် ရှိကြပါသည်။ ယင်းတို့အထူး အကြီးဆုံးဖြစ်သော ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးသည်၊ ၂၀၀၃

ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် အစိုးရ နှင့် ဌီမီးချမ်းရေးစကား စတင်ပြောဆိုခဲ့ရာ ယာယိ အပစ်အတ်ရပ်စဲရေး ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့သော်ပြားလည်း၊ မိုးရာသီကုန်ခံးပြီးနောက်၊ စက်တင်ဘာလတွင်၊ ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ကျေးချာများကို ပြန်လည် တိုက်ခိုက် သည်ဟုယုံကြည်စိတ်ချရပေါ်လောက်သည့် သတင်းများကဆိုပါသည်။

နိုင်ဘာလလယ် ကစြိုး၊ စစ်တပ်သည် ကရင်ပြည်နယ် အနောက်ပိုင်း၊ ညောင်လေးပင်ခရှင်၊ ရွှေကျင်းမြို့နယ်၊ ကရင်ရွှေများ ကို တိုက်ခိုက်၊ အီမီးများ နှင့် စပါးကျိုများ ကို မီးရှိပါသည်။ ဆန်စပါးတင်း (၂၀၀၀၀) ခန့် ပျက်စီးခဲ့ပါသည်။ အရပ်သားလူထု (၄၇၈၈) ယောက်မှာ နေရာရွှေပြောင်းခံပြီး၊ မိမိအရပ်မပြန်ရအောင် အတားအသီးခံ ခဲ့ပါသည်။ နှစ်အကုန်တွင် တိုက်ခိုက်မှုများ ရပ်စွဲသွားသော်လည်း၊ စစ်စခန်းအသစ် (၃) ခု ဆက်လက်တည်ဆောက် နေပြိုး၊ အရပ်သားများ ကို လည်း ဆက်လက်ရွှေပြောင်းနေပါသည်။

နိုင်ဘာ နှင့် ဒီဇင်ဘာလများတွင်၊ ကရင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း တောင်ငါးခိုင်တွင်၊ အရပ်သားများ ကို စစ်တပ် က တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး၊ အဆိုပါအရပ်တွင်နေထိုင်သူ (၃၀၀၀) ကျော်ကို ရွှေပြောင်းခဲ့သော သတင်းများ ရရှိပါသည်။ ယခင် ကေအင်နှင့် ထိန်းချုပ်ခဲ့သောနယ်မြောက်များအတွင်းသို့ လမ်းဖောက် လုပ်ရာတွင် ထိုအရပ်သားများ ကို အဓမ္မ လုပ်အား ပေးစေခိုင်း ခဲ့သည်ဟု သတင်းများကဆိုပါသည်။ နှစ်အကုန်အထိ ထိုစီမံကိန်းများကို ဆက်လက် အကောင်အထည်ဖော်နေပါသည်။

ကရင်ပြည်နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရှင်၊ မွန်မြို့နယ်တို့တွင်၊ အသခံ ရွာသူရွာသားများအား သူတို့အီမီးများကို အဓမ္မ ဖျက်ခိုင်းပြီး၊ မောဒလောတွင် တပ်စခန်းသစ်များဆောက်လုပ်ရန် အဓမ္မလုပ်အားပေး စေခိုင်းမှုများ အဖြစ်အသုံးပြုနေပါသည်။ ဆောက်လုပ်ရေးများမှာ နှစ်အကုန်အထိ ဆက်လက် လုပ်ဆောင် နေပါသည်။

ကယားပြည်နယ်တွင်၊ အရပ်သားလူထု ကို နှစ်လုံးပေါက် ဆက်လက် တိုက်ခိုက်နေသော သတင်းများရရှိခဲ့ပါသည်။ ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ တောင်ငါးနှင့် ဖားဖွံ့ဖြိုးတွက်ပြောင်းခဲ့ကြသော၊ အေရွှေပြောင်းခံ ကရင်နှင့်လူထု ကို စစ်တပ်များ က ဆက်လက် လိုက်လုပ်နေသည်ဟုလည်း အစီရင်ခံချက်များ က ဆိုပါသည်။

ဗြိဂုတ်လဆန်းပိုင်းတွင်၊ လဲချား နှင့် လင်းခေါ်မြို့နယ်များ၏ အကိစ်အကိစ်အော် တောင်ပိုင်း အတွက် သူလှို့လုပ်ပေးသည်ဟု စွဲပြုပြီး၊ ပမာစစ်တပ်များ က ရွာသူရွာသားများ ကို နောင့်ယှဉ် တိုက်ခိုက်ချက်များရှိပါသည် ဟု ရှုံးပြည် (တောင်ပိုင်း) တပ်မတော် သတင်းရှင်ကွက် က ဆိုပါသည်။

မွန်ပြည်နယ်၊ မော်လမြိုင် နှင့် ကရင်ပြည်နယ်၊ ဗားအံမြို့များတွင် ကရင်ခရစ်ယာနှင့်တော်ကြီး (၇)ဦး ကို အစိုးရတပ်များ က ၂၀၀၂ ခုနှစ်၌ ဖော်သီးနှံပိုင်စက်ရဲ့ပုံအပေါ်၊ ယုံကြည်စိတ်ချရပေါ်သော သိမြောက် သိမ်းဆောင်ရွက်မှုများကို သံတမန်လောက ကိုယ်စားလှယ်များက ၂၀၀၃ ခုနှစ်၌ လက်ခံရရှိခဲ့ကြပါသည်။ စစ်သားများသည် နွား (၁၃) ကောင်၊ နွားလှည်း (၅)ဦး၊ အီမီးသုံးပွွဲလှုံးများ နှင့် ငွေများ ကို အဓမ္မသိမ်းယူခဲ့ကြ ပြီး ခရစ်ယန် ဘုရားကော်း (၂) ကျောင်း နှင့် အိမ် (၁၁) လုံး ကို မီးရှိပြုခိုးသွားခဲ့ကြပါသည်။ ဘုန်းတော်ကြီး (၂) ဦး ကို ပြန်မလွှာတိမီ (၂) လကြောတိမီသိမ်းထားခဲ့ပြီး၊ ငွေးတို့ကို မတရားပြုဆက်ဆံခြင်းမရှိပါကြောင်း၊ ထွက်ခံခိုချက်ကို အဓမ္မ လက်မှတ် ရေးထိုးနိုင်းခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသား ရုတ်ပွဲ၏ ဌာနခွဲတစ်ခြေမြှုပ်စွဲသော် အမျိုးသားစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးဥုံရှိရှိ အစိုးရက အဆိုပါကိစ္စအား စုံစမ်းစစ်ဆေး ခိုင်းခဲ့သော်လည်း၊ မတရားပြုခဲ့သော် စစ်သား တစ်ဦးတစ်ယောက် ကိုမှ အစိုးရက အရေးယူ စွဲဆိုခဲ့သည် ဟူသော သတင်းမရရှိခဲ့ပါ။

ပဋိပက္ခဖြစ်နေသော အသများ နှင့် တိုင်းရင်းသားလူနှင့်များနှင့်သော အသများတွင်၊ မှုဒ်မီးကျင့်သောအမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆပင်ရှိပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ က စတင်ပြိုး မွန်ပြည်နယ် တောင်ပိုင်း တိုင်းရင်းသားသုပ္ပန်များကို ထိုးစစ်ဆင်သော ကာလအတောအတွင်း၊ ပမာစစ်တပ်၏ တပ်ဖွဲ့ဝင်များ သည် မှုဒ်မီးပြုကျင့်ခဲ့သည် ဟူသော

မှတ်မီးမှ (၅) မှ ကို ထိုင်းနိုင်း အကြော်ကြုံ မွန်အသေ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဖောင်အေးရှင်းအဖွဲ့ က ဒေါ်နတ်ရီတွင် မှတ်တမ်းတင် အစီရင်ခံစာ ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ ဒေသခံ အမျိုးသမီးများ ကို မှတ်မီးကျင့်သည်မှာ ပမာစ်တပ် တပ်ဖွဲ့ များ၏ လုပ်နေကျားလုပ်ဖြစ်သည် အကြောင်းကို အဆိုပါ အစီရင်ခံစာက အထူးထောက်ပြထားပါသည်။ အထူးသဖြင့် တပ်ရင်း ၂၁၉ သည် တစ်နေ့လျှင် ဒေသခံ မွန်အမျိုးသမီး (၃) ဦးကျ ကို အလုပ်လုပ်ရန် တပ်စခန်းများ သို့ဆင့်ခေါ်ခဲ့ ကြောင်း ယင်းနောက် စစ်သားများ က မှတ်မီးကျင့်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ အစီရင်ခံစာက ဆိုပါသည်။ ထိုသို့မှတ်တမ်းတင် အစီရင်ခံချက်များ ရှိသော်လည်း၊ အစိုးရသည် အဆိုပါ အမှု တစ်မှုတလေ ကိုတောင်မှ စုစုမျိုးစစ်ဆေးခြင်းမရှိဘဲ၊ အစီရင်ခံစာအပေါ် တရားဝင် တုံ့ပြန်ချက် ပေးရန် ပျက်ကွဲခဲ့ပါသည်။

မြန်မာ့တပ်မတော်စစ်သားများ က ၁၉၈၈ ခုနှစ် က ၁၉၉၃ ဒေသခံ အမျိုးသမီးများအပေါ် မှတ်မီးပြုကျင့် ခဲ့သော အမှုပေါင်း (၁၅၅) မှ ကို ထိုင်းနိုင်း အကြော်ကြုံ ကရင်အာမျိုးသမီးအဖွဲ့ က “ကြော်ဖွှာ်ရှုလုပ်ရန် ဆိုတိဖြစ်မှုများ” ("Shattering Silences") ဟု အမှုပေါင်းသားသည့် အစီရင်ခံစာ တစ်ရပ် ကို ဖြော်လတွင်၊ မှတ်တမ်းတင် ထုတ်ဝေခဲ့ပေသည်။ ယင်းအမှုများထဲတွင်၊ နောက်ရီ နှင့် ပေါ်လိုက်လတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အမှု (၃) မှ ပါဝင်ပေသည်။ အစီရင်ခံစာအရ၊ မှတ်မီးမှ တစ်ဝါက်မှာ ရာထူးမြင့် စစ်အရာရှိများ က ပြုကျင့်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မှတ်တမ်းတင် အမှုများအနက်မှ တစ်မှု ကို သာ အရေးယူ အပြစ်ပေးခဲ့ပေသည်။ အစိုးရက အဆိုပါ အမှုများ ကို စုစုမျိုးစစ်ဆေးဖို့ပြုရုံမျှမက၊ အဆိုပါ အစီရင်ခံစာမှာ အစိုးရ၏ “ဒီမိုကရေစီ လုပ်ပြုမြဲပုံ” ကို သိကွာချာ လမ်းကြောင်းပေါ်မှ တွန်းချိန့်တွေးပမ်းချက်တစ်ရပ်သာ ဖြစ်ကြောင်း၊ ကြော်ချက်တစ်ရပ် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ဧရိယာ (၁၆) ရက်နေ့တွင်၊ ရှမ်းအမျိုးသမီးတစ်ဦးကို မြန်မာ့ တပ်မတော် စစ်သားများက ဂိုင်းဖွဲ့ပြီး မှတ်မီးကျင့်ခဲ့ကြောင်း၊ ကာမ္ဘာတုံးမှု ချေးစည်းညီညွတ်ရေးအဖွဲ့ ခရစ်ယန်များ သွေးစည်းညီညွတ်ရေးအဖွဲ့ (Christian Solidarity Worldwide, CSW) အစီရင်ခံခဲ့ပါသည်။

ပမာစ်သားများသည် ၂၀၀၂ ခုနှစ် ခုနှစ်များတွင်၊ ရှမ်းပြည်နယ် နှင့် အခြား တိုင်းရင်းသားဒေသများ၏ ပမာက်များစွာသော အမျိုးသမီးများ ကို မှတ်မီးကျင့်ခဲ့သည် ဟု အစိုးရမဟုတ်သော စေတနာ့ဝန်ထမ်း အဖွဲ့များ က အစီရင်ခံကြပေသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်တွင်၊ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ပြော်လည့် စစ်သား တစ်ယောက်က ခင်ပွန်းဖြစ်သူ ကို ချုပ်ထားစဉ်၊ ပိုလ်ကြီးတစ်ယောက်သည် အသက် (၂၀) အရွယ် အမျိုးသမီးတစ်ဦး ကို မှတ်မီးကျင့်ခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီး နှင့် သူ့ခင်ပွန်းတို့က နောက်ပိုင်းတွင်၊ ဒေသဆိုင်ရာ နာအာဖားအာဏာပိုင်များကို တိုင်ကြားခဲ့သော်လည်း၊ မည်သို့မျှ အရေးမယူ သောအခါ ငွင်းတို့၏လုပ်ချော်ရေးကို စိုးရိမ်လာခဲ့ပြီး၊ နယ်စပ်ကို ဖြတ်၍ ထိုင်းနိုင်းသို့ တွက်ပြေားခဲ့ကြပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဧရိယာတွင်၊ ပိုလ်ကြီးတို့ နှင့် စစ်သား (၂၀) တို့က အမျိုးသမီးတစ်ယောက် ကို ရှမ်းပြည်နယ်၌ ပိုင်းဝန်း မှတ်မီးကျင့်ခဲ့ကြပါသည်။ မှတ်မီးကျင့်သည် ကို တိုင်ကြားခဲ့သော် ရွာလူကြီး နှင့် ရွာသူသူသားများ ကို အပြစ်ပေးမည် ဟု ပိုလ်ကြီးက မြိမ်းခြားကြုံခဲ့ပါသည်။ ဤသို့မှတော်မတရားပြုသည်များ ကို အစိုးရ က စုစုမျိုးစစ်ဆေးခြင်း ထိုနှစ်အတွင်းတွင် မရှိခဲ့ပေ။

ပမာစ်တပ်သည် ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်း တိုင်းရင်းသားလူထုအပေါ် စစ်ဆင်းရှုရှု မှတ်မီးကျင့်ခြင်းကို စံနစ်တကျ လက်နက်တစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည်ဟု စွဲပွဲခဲ့သော ရှမ်းလူအခွင့်အရေးဖောင်အေးရှင်း (Shan Human Rights Foundation, SHRF) နှင့် ရှမ်းအမျိုးသမီးလှုပ်ရှုံးမှု ကွန်ယက (Shan Women's Action Network, SWAN) တို့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာ အပေါ် အစိုးရ က စုစုမျိုးစစ်ဆေးခြင်း ထိုနှစ်အတွင်းတွင် မရှိခဲ့ပေ။

စံနစ်တကျ မှတ်မီးကျင့်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟုသော အဆိုပါအဖွဲ့များ ၏ စွဲပွဲခဲ့ချော်ရေး ကို အစိုးရက ပြုခို့ခဲ့ပြီး၊ ဌာနအတွင်း သုံးသပ်ချက် (၃) ရပ် လုပ်စိုက်သာ အမိန့်ပေးခဲ့သည်။ အဆိုပါ အစိုးရ၏ အစီရင်ခံချက် ကို နိုင်ငံတော် အသုံးပိုင်းအာရာရှိ သို့ပေးပို့ခဲ့သည်ဟု အစိုးရက တွော်ချက်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ကုလသမဂ္ဂ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးစုစုမျိုးစစ်ဆေးခြင်း မှတ်တမ်းပြုရေးအရာရှိကို လူအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု စွဲပွဲခဲ့ချက်များကို စုစုမျိုးစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သော စစ်ဘက် နှင့် အစိုးရဘက် ဝန်ထမ်းများသည် စုစုမျိုးစစ်ဆေးခြင်း အဖွဲ့များ ရှိခဲ့ရန် အတွေ့အကြားပေးပို့ရန် အတွေ့အကြားမှုများသည်။ မရှိခဲ့သောသူများသာ ဖြစ်သည် ဟုဆိုပါသည်။ သို့ခြားလူတ်လပ်သော အကော်ဖြတ်မှုများဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံတော် ဆက်လက်ဖိအား ပေးခဲ့သော်လည်း

ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းတွင် လုံခြုံရေးတပ်များသည် ရှမ်းပြည် (တောင်ပိုင်း)တပ်မတော် နှင့် ဆက်လက် စစ်ဖြတ်ပွားနေဆဲဖြစ်သည်။ ထိုအတွင်း ရွာ့သူများကို အဖိုးရက အဓမ္မနေရာရွှေပြောင်း ချထားသော အစီအစဉ် ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း လုပ်ဆောင်နေပါသည်။ ယင်းအစီအစဉ်မှာ သတ်ဖြတ်မှုများ၊ မှတ်မီးမှုများ နှင့် အရပ်သားများ အပေါ် မတော်မတရားပြုကျင့်မှုများနှင့် တွဲနေပေါ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လွှတ်ပြုမီးချမ်းသာခွင့်အန္တာကြီး က ထိုင်းနိုင်ငံ အတွင်း တွေ့ဆုံးမြန်းခွဲသော ရှမ်းပြည်နယ်မှ အရပ်သားများ အနက် (၉၀) ရာခိုင်နှုန်းမှာ လွန်ခဲ့သော (၁၈) လအတွင်း စစ်ကပ်က လုပ်သူ မေပးသူ စိုင်းသော အဓမ္မလုပ်အားပေးအလုပ် လုပ်ခဲ့ရသူများ ဖြစ်သည် ဟု အစီရင်ခံ ထားပါသည်။

မတော်မတရားအမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသံလည်း ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ က စွဲသော နာအာဖ နှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးတို့၏ ပြိုမျိုးရေး စကားဝိုင်းများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကတည်း က ကရင်ပြည်နယ်တွင်၊ လူ အခွင့်အရေး မတော်မတရားပြုခြင်း များ သိသောသာ ကျဆင်းခဲ့ကြောင်း ကရင် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များ ၏ သတင်းရပ်ကို က ဆိုပါသည်။

၂၀၁၃ ခုနှစ် က အောက်ဖော်ပြပါ အမှုများ နှင့်ပတ်သက်သော ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများ ရရှိခဲ့ပါ။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ဗမာစစ်တပ် နှင့် ဒီကေဘီအေ ပူးပေါင်း တပ်ဖွဲ့တစ်ဖွဲ့သည် ဖော်ပြန်ခြင်း၊ နိုင်ငံတော်လာ ကျေးရွာ၍ ရွားသားတစ်ယောက် ကို ဖမ်းဆီးသွင်းပန်းခဲ့၏။ သူတွက်ပြီးလွတ်ပြောက်လာသောအခါ တပ်ဖွဲ့က သူ့အမေထံမှ နွား တစ်ကောင် နှင့် ကျပ် (၄၅၀၀၀၀) (ဒေါ်လာ ၄၅၀) ကို အတင်းသိမ်းယူသွား၏။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် စစ်သားများ သည် ရွားဖီးဘို့ ကျေးရွာ ရွာသားများထံမှ ကျပ် (၂၀၀၀၀၀) (ဒေါ်လာ ၂၀၀) တန်ဖိုးရှိ ရိုက္ခာ အစာစာအသောက်များ အတင်းသိမ်းယူသွားပြီး၊ စီးပြောကုန်းကျေးရွာ မှ အမြဲးသမီးတစိုး ကို ပြန်ပေးဆွဲသွားခဲ့ပါသည်။ နှစ်ကုန်သည်အထိ၊ သူမ ကို ပြန်လွတ်၊ မလွတ် မသိရခဲ့ပါ။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင်ပင် ကျောက်ကြိုးမြှို့နယ်၊ သောင်ငယ်နီးကျေးရွာမှ ယောက်များတစ်ယောက် ကို ပော်လေးပင်ခရိုင်၍ ပစ်သတ်ပြီး၊ သူ့ထံမှ ကျပ် (၅၀၀၀၀) (ဒေါ်လာ ၅၀) ယူသွားခဲ့ပါသည်။

၂၀၃ ခုနှစ် ဉာဏ်လမှ အောက်တိဘာလလယ် အထိ အစိုးရစစ်သားများသည် နာဂုံးမြို့နယ် မှ ရွှာသားများ ကို စစ်တပ်၏ မိုင်းရှင်းသူများအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ထောက်ပံ့ရေးနှင့် လက်နက်ခံယမ်းများ သယ်ဆောင်သော ပေါ်တာများ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အဆူမှုံးမြို့နယ်ပါသည်။ မြေပြုပိမိုင်း ပေါက်ကဲမှုများ ကြောင့် ရွှာသား နှင့် အကျဉ်းသား များစွာမှာ သေသ္တသော ဒဏ်ရာရုံး ရ ခဲ့ကြပါသည်။

လူအခွင့်အရေးတော်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ (Human Rights Watch) ၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာအရ အစိုးရတပ်များ သည် အသက် (၁၀) အထိကိုယ်များ အပါအဝင် ကလေးငယ်များ ကို စစ်တပ်အတွင်း အဓမ္မဆွဲသွင်းခဲ့ပါသည် { အခန်း (၅) တွင်ကြည့်ပါရန် }။

ဤနှစ်အတွင်း သူပုန်အဖွဲ့များ က စိုးရိမ်ဖွယ်ကောင်းလောက်သော မတော်မတရားပြုမှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည် ဟူသော စွပ်စွဲမှုများ အစိုးရက မပြုလုပ်ခဲ့ပါ သော်လည်း ဖွန်လ ၂၆၊ ရန်ကုန်ဘုတာကြီးတွင်အကြိမ်ကြိမ်ပေါက်ကွဲသော ဗုံးငယ်လေးများအတွက် ထိုင်းနိုင်းအခြောက် ပြည်ပရောက် အုပ်စုများ ကို အစိုးရက အပြစ်တင်ခဲ့ပါသည်။ အချို့သော သူပုန်အဖွဲ့များက စိုးရိမ်ဖွယ်ကောင်းလောက်သော မတော်မတရားပြုမှုများကို ၂၀၀၃ ခုနှစ်က လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပဲရားတိုင်း၊ ဖြူးမြို့နယ်တွင် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရား က ရပ်ရှင်ရုံတစ်ရုံ ကို ဗုံးခွဲခဲ့ရာ၌ လူ ၅၀ ဒဏ်ရာရဲ့ခဲ့သည် ဟု အစိုးရ သတင်းက ဆိုပါသည်။ သို့သော်လည်း ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရားက ငြင်းလက်ချက်မဟုတ်ကြောင်း ငြင်းဆိုခဲ့ ပါသည်။ အစိုးရန်လှုံးတူ သူပုန်တပ်ဖွဲ့များကလည်း ကလေးစစ်သားများကို စစ်တပ်များထဲ အဓမ္မဆွဲသွင်း ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ ရုံပုံငွေအဖွဲ့ (UNICEF)၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လွှတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် အဖွဲ့ကြီး၊ လူအခွင့်အရေး တော်ကြည့်ရေးအဖွဲ့၊ တို့က ဆိုပါသည်။ { အခန်း (၅) တွင်ကြည့်ပါရန် }။

အခန်း J။ ပြည်သူ့လွှတ်လပ်ခွင့်များ ကို လေးစားခြင်း

က။ လွှတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့် နှင့် သတင်းလွှတ်လပ်ခွင့်

ဥပဒေက လွှတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့် နှင့် သတင်းလွှတ်လပ်ခွင့်တို့ကို ချုပ်ချယ်ကန့်သတ်နိုင်ရန် အစိုးရကို ခွင့်ပြုထားပါသည်။ လက်တွေ့တွင်လည်း အစိုးရသည် ဤနှစ်အတွင်း ဤလွှတ်လပ်ခွင့်များကို ပြင်းပြင်းထန်ထန်၊ စနစ်တကျ ချုပ်ချယ်ကန့်သတ်ခဲ့ပါသည်။ အစိုးရသည် အစိုးရကို ဝေဖန် နိုင်ငံရေးသာဘေးများ ပြောဆို၊ ဖော်ပြခြင်း၊ အတိုက်အခံ သဘောထားများ ကို ဖော်ပြထားသော ပုံနှင့်ထိုဝေဖန်များ ကို ဖြန့်ချိခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်ခြင်း အတွက် နိုင်ငံသားများ ကို ဖမ်းဆီး၊ ထိန်းသိမ်း၊ စီရင်အပြစ်ပေး၊ ထောင်ချွဲခဲ့ပါသည်။ { အခန်း (၁) (ဟ) နှင့် (၁) (၂) တွင်ကြည့်ပါရန် }။ လုံခြုံရေး တပ်ဖွဲ့များ ကလည်း အစိုးရ ဆန့်ကျင်ရေး သဘောထား ရှိသူများ ကို အမြဲစောင့်ကြည့်၊ နှာ့သွေ့ကြုံပါသည်။

လွှတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်အပေါ် ဥပဒေအရ ချုပ်ချယ်ကန့်သတ်ချက်များမှာ “နိုင်ငံတော်တည်းပြုခြင်း ကို ထိခိုက်စေသော” ကြော်ချက် သို့မဟုတ် ပြောဆိုချက် များ ကို တားမြှုပ်သော ဥပဒေ ထုတ်ပြန်လိုက်သော ၁၉၉၆ခု ခုနှစ်ကတည်းက ပိုဆိုးလာခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများ ၅၈၈ ခေါင်းဆောင်များ၊ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ပြည့်သူ့လွှတ်တော် ရွှေးကောက်တင်မြောက်ခံ ထားရသော ပုဂ္ဂိုလ်များ အပါအဝင်၊ မည်သူ့မဆို အစိုးရအပေါ်ဝေဖန်သော လူထုဟောပြောချက် အားလုံး ကို တားဆီးရန် အစိုးရသည် တိုင်းပြည်၏ အေသာအေးလုံးတွင်၊ အင်အားကို ဆက်လက်အသုံးပြုနေဆပ်ဖြစ်ပါသည်။ အနည်းငယ်သော ခွွဲးချက် ဖြစ်ရပ်များမှာပါ၊ အစိုးရသည် ဤမှတ် ကို ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ကတည်း က တစိုက်မတ်တပ်ကျင့်သုံးလာ ခဲ့ပါသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ် ၄၂လိုင်လတွင်၊ ဖတ်စီအလင်းပင်း (First Eleven) အားကစားရုံနယ် ၅၈ အယ်ဒီတာ (၅) ဦး ကို အစိုးရ ဆန့်ကျင်ရေး လုပ်ကြံ့မှုတွင်ပါဝင်သည်ဟု စွပ်စွဲပြီး၊ ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ပြည်တွင်း အားကစား လောကမှ ခြစားမှ များကို ဖွံ့ဖြိုးချသော ဆောင်းပါးများ ပုံနှင့်ခဲ့သည်အတွက်၊ တကယ်တော့ သူတို့ကို ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ အစိုးရသည် အယ်ဒီတာ သုံးယောက် ကို လွှတ်ပေးလိုက် သောလည်း၊ အခြား (၂) ဦး ဖြစ်သည့်၊ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ဟောင်း ဖော်သက်တွေး နှင့် အကျိုးကျော်သော ရွှေးချယ်တင်မြောက်ခံ အမျိုးသား ဒီမိုကရေး အဖွဲ့ချုပ် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်၏ သမီး၊ မနီးပပလိုင် တို့ကို တရားစွဲဆိုခဲ့ပြီး မေလတွင်၊ အစိုးရသည် သောက်မှ ထောင်ဒက် (၃) နှစ်သို့လျှော့ချပေးခဲ့ပါသည်။

အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်သည် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအတွက် အဓိပါယ်ရှိရှိ တွေ့ဆုံးဆွေး ရေး လုပ်ရန် ဆက်လက်တောင်းဆိုနေပြီး အစိုးရ၏ မူဝါဒ နှင့် လုပ်ရပ်များ ကို လူသိရှင်ကြား ဆက်လက်ပြောဆို ပေါ်ပါသည်။ {အနေး(၁)(က)နှင့် (၁)(ဟ) တွင်ကြည့်ပါရန်}။ ဤလိုင်လတွင် ပါတီရုံးများ ပြန်ဖွင့်ရေး နှင့် ဦးတင်းဦး အောင်ဆန်းစုကြည် တို့လွှတ်ပေးရေးတို့တောင်းဆိုသော နာအဖ သို့ ပေးပို့မည့် စာတစ်စောင်အတွက်၊ လက်မှတ် စာဆောင်းရေးလုပ်ရှားမှူ ကို စတင်ခဲ့ပါသည်။ ဤရုတ်လလယ် တွင် အာဏာပိုင်များက အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ထောက်ခံသူ (၉) ယောက် ကို ဖမ်းဆီးပြီး နှစ်ရှည် ထောင်အကျိုးမှုပါယ်ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ဘာ ၅ နှင့် ၆ တွင် ဇန်း ၆၆နှင့် အိန္ဒိယ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ဝင် (၃) ဦး ဖြစ်သူ ဦးဟန်စိန်၊ ဦးသန်းထွေတိ၊ ဦးတင်းမောင် တို့ကို ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ မည်သည့်အမှုဖြင့် မစွဲဆိုဘဲ၊ သူတို့ ကို နှစ် ပတ် ကြောဖမ်းဆီးထားပြီး၊ နိုင်ဘာလ (၁၉) ရက်နေ့တွင်၊ တရားမဝင် “စာရွက်စာတမ်းများ ဖြန့်ချုပါသည်” ဟုစွမ်းစွာကာ တရားရုံးတင်ခဲ့ပါသည်။ အမှုနှင့် စာရွက်စာတမ်းများမှာ တရားဝင် ပုံနှိပ်ထားပြီး၊ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ရုံးချုပ်တွင်၊ စာအိပ်သွင်း ပိတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နောက်ဆက်တွေအဖြစ် စုံရုံးခွင့် နှင့် စည်ရုံးခွင့်များ ကို ချုပ်ချမှတ်ကန့်သတ် သည့် နိုင်ငံတော်ပြုပိုင်ဝပ်ပြုးရေး နှင့် တည်ပြုပေးကောင်စီ အမိန့်အမှတ် ၃/၁၀ ကို ချိုးဖောက်မှု ဖြင့် ငြင်းတို့အား စွဲဆိုခဲ့ခြင်း၊ ငြင်းတို့နှစ်ဦးကို (၂) ပတ်စာ လုပ်ခ နည်းပါးဖြစ်သော ကျပ် ၅၀၀၀ (၅) ဒေါ်လာ) အကြောင်း ချမှတ်ပြီး မပေးပါက ထောင်အကျိုး (၂) လ အပြစ်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ အကြောင်း တိုင်းတရားရုံး အယူခံဝင်ရန် ငြင်းတို့ စီစဉ်နေ ကြောင်းသိပါသည်။

နိုင်ငံရေးအမြင်များ ဖော်ပြုခဲ့ကြသည့်အတွက် အကျိုးကျခဲ့သော မြောက်များစွာသော ထင်ရှားသည့် စာရေးဆရာများ ထောင်ထဲတွင် ဆက်လက်ရှိနေကြပါသည်။ အနည်းဆုံး စာနယ်ဇ်းသမား (၁၅) ဦးမှာ ၂၀၀၃ ခုနှစ် အကုန်အထိ ထောင်ကျနေဆဲဖြစ်ကြောင်း ပါရီအခြေစိုက် နယ်ခြားမဲ့ စာနယ်ဇ်းသမားများ အဖွဲ့ (Reporters Sans Frontières) က ဆိုပါသည်။ ယင်းစာနယ်ဇ်းသမားများထဲတွင်၊ အောင်ဝင့် ကလောင်နာမည် နှင့် ပိတ်တင်ရှားသော ဦးအန်းကြိုင်လည်း ပါဝင် ပါသည်။ ငြင်းသည် ဒီမိုကရေစီလိုလားသော ဆောင်းပါးများ ရေးခဲ့ကာ၊ မွန်လေးမှ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ ရွေးကောက်တင်မြောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးလည်းဖြစ်ပြီး၊ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ကတည်းက ထောင်ကျနေခဲ့ပါသည်။ အစိုးရ၏ စာပေါ်စစ်ရေးအဖွဲ့က အကျိုးကျ ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စာများ အပေါ် ပုံနှိပ်ခွင့် သို့မဟုတ် ထုတ်ပေါ်ခြင်းချို့ခွင့် ကို ပိတ်ပင် ထားပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း အစိုးရ က စာနယ်ဇ်းသမား ၄ ယောက် ကို လွှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ မတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင်၊ ကျောဆရာ နှင့် မဂ္ဂဇ်းအယ်ဒီတာ အောင်ဇ်မင်း၊ မတ်လ ၁၂ ရက်တွင်၊ ကျောဆရာ စာနယ်ဇ်းသမား ကြည်တင်ဦး (၄၉လိုင် ၂၄ တွင်ကျယ်လွှန်ခဲ့သည်){အနေး (၁) (၁) တွင်ကြည့်ပါရန်}၊ ၆၉ (၉) တွင်၊ အောင်ဆန်းစုကြည် နှင့် တွေ့ဆုံးများ ကို ပို့ဖို့ ရှိခဲ့ပြီး နိုင်ငံခြားပို့ခဲ့သောကြောင့် ထောင် (၇) နှစ်ချုံခဲ့ရသည့် ခင်မောင်ဝင်း (ဆန်နိုး)၊ ၄၉လိုင် (၁၂) တွင်၊ ရှေနေ နှင့် စာရေးဆရာ ဦးသာဘန်း {အနေး (၁) (၁) တွင်ကြည့်ပါရန်} တို့ကိုလွှတ်လိုက်ပါသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလ (၃၀) ဒီပါယ်း နှစ်ပတ်လည်တွင်၊ ထောက်လှုံးရေးဦးစီးချုပ်ရုံး က အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ် လူငယ် အဖွဲ့ဝင် (၉) ယောက် ကို ကုလသမဂ္ဂဖို့ပြီးတို့တက်ရေးအစီအစဉ် မှ မြန်မာဘာသာ စကားဖြင့် ထုတ်ဝေသော ကမ္မားကုလသမဂ္ဂ လူအခွင့်အရေး ကြောင်းစာတမ်း ကို ရန်ကုန်မြှုပ် ဖြန့်ချုံခဲ့ရသည့်အတွက် တစ်ပတ်ကြား ဖော်ပိုင်းဆီးသိမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ မေလတွင်ပင်၊ ယခင် ဘီဘီစီ ရပ်ဝေး သတင်းထောက် နေမင်း ကို ထိုင်းနိုင်ငံအခြေစိုက် ပြည်ပရောက်အဖွဲ့များ သို့သတင်းပေးပို့ခဲ့သဖြင့်၊ တရားရုံး က ထောင်အကျိုး (၁၅) နှစ် ပြစ်အကျိုး ချမှတ် ခဲ့ပေ၏။ ၄၉လိုင် (၂၇) တွင်၊ ကချင်ပြည်နယ် ၆၇ မာက္ခာခေါ်က ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ရေးရွေ့လွှားများအကြောင်း သတင်းမှတ်တမ်းတင်း ထုတ်လုပ်ခဲ့ သည့်အတွက်၊ ကချင်လူမျိုး လစ်လာထိုင် နှင့် နိုတိုင် တို့ကို အစိုးရက ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ သတင်းမှတ်တမ်းသည် ရေလွှားများခြင်းနှင့်ဆက်နှစ်နယ်နှင့် ဖြစ်ပြီး၊ သေဆုံးရမှုများ ကို မှတ်တမ်းတင် ထားခြင်းဖြစ်ကာ၊ အစိုးရ ထုတ်ပြန်ချက် နှင့် ဆန်းကျင်နေခဲ့ပါသည်။ အာဏာပိုင်များ က ငြင်းတို့နှစ်ဦးအား နောက်ပိုင်းတွင် ပြန်လွှတ်ပေး လိုက်ပါသည်။

အစိုးရသည် နောစဉ်သတင်းစာအားလုံး၊ ပြည်တွင်းရေဒီယို နှင့် ရှင်းခြင်သံကြား ထုတ်လွှင့်ရေး တို့ကို ပိုင်ဆိုင် ချုပ်ကိုင်ထားခဲ့ပါသည်။ ဤ တရားဝင် ဖီဖိုယာ များမှာ အစိုးရ ၏ ဝါဒဖြန့်ချိရေး ဌာနများဖြစ်ဖြစ်နေပြီး ဆန့်ကျင့်ခွဲသော အမြဲ့မြဲများ ကို မဖော်ပြုဘဲ၊ ယင်းအမြဲ့မြဲများ အပေါ် ဝေဖော်ချက်များ ကို သာဖော်ပြုကြပါသည်။ တစ်ပိုင်းတစ်စဲ ခွင့်ချက်ကား မြန်မာတိုင်း (Myanmar Times) ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ အဂ်လိပ်၊ မြန်မာ နှစ် ဘာသာ အပတ်စဉ်ထုတ် သတင်းစာဖြစ်ပြီး၊ ရန်ကျိုးမြို့ရှိ နိုင်ငံခြား အသိင်းအတိုင်း ကို ရည်မှန်းထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သတင်းစာ၏ ပူးတွဲပိုင်ရှင်၊ ဦးမြတ်ဆွဲနှင့် သူ့ဖော်၊ ယင်းတွင် ထောက်လှမ်းရေး အရာရှိ၊ ပိုလ်မှုးချုပ် သိန်းဆွဲ တို့မှာ ယင်းတွင် ထောက်လှမ်းရေး အတွက်ခံလိုက်ရသော အောက်တို့ဘာလတွင် အဖမ်းခိုက်ပြပါသည်။ မြန်မာတိုင်းမှာ စာပေစစ်ရေး၏တည်းဖြတ်မှုအလုပ်ခံရသည့်နှင့် မက်င်းသော အစိုးရလိုလားသည့် စာစောင်ဖြစ်သော လည်းကောင်း၊ ကုလသမဂ္ဂ နှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများ က အစိုးရ မူဝါဒများအပေါ် ဝေဖော်သည် ကို ရုံဖန်ရုံခံပါသည်။

ပုဂ္ဂလိကပိုင် ထုတ်ဝေသောစာစောင်အားလုံး မှာ မထုတ်ဝေမီ စာပေစစ်ရေး၏ ဆင်ဆာအဖြတ် ကို ခံကြရလေ၏။ စာပေစစ်ရေး ခွင့်ပြချက် လိုအပ်သောကြောင့်၊ ပုဂ္ဂလိက သတင်းစာစောင်များမှာ ယော်ယျအားဖြင့် အပတ်စဉ် ထုတ်များသာဖြစ်ကြသည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၉၆ ခုနှစ်ကဗျာပြီး၊ အစိုးရက အပတ်စဉ်ထုတ်များကို တစ်ပွဲ ခွင့်ပြချက်ပြီးမှ ရိုက်နိုပ်ခွင့်ပေးသောစုနှစ် က ကင်းလွတ်ခွင့်ပေး လိုက်ခဲ့ပေ၏။ အကျိုးသက်ရောက်မှုအားဖြင့်၊ ပဲ့ပဲ့ပါးပါး အပတ်စဉ် ထုတ်စာစောင်များ ဖောင်းပွဲများပြား လာလေသည်။ အစိုးရကထိန်းချုပ်မှ က ကိုယ်ဘာသာ စိစစ်ရေးလုပ်ဖို့ အားပေး သည်။ စာစောင်များကလည်း ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးသတင်းများ၊ အစိုးရကြိုက်ဖွံ့ဖြိုးမရှိသော စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး အကြောင်းများကို ယော်ယျအားဖြင့် မဖော်ပြကြပေ။ တင်သွင်းလာသော ရိုက်နိုပ်ပြီး၊ စာအုပ်စာစောင်များမှာ မဖြန့်ချိခြိုံစာပေစစ်ရေး၏ ဖြတ်တော်ကိုမှ အတွက် တင်ပြပါသည်။ စာပေစစ်ရေး က ခွင့်မပြုသော စာအုပ်စာစောင်များ ပိုင်ဆိုင်မှုမှ ပြင်းထန်သော ပြု့မြှုပြုဖြစ်လေသည်။ အစိုးရသည် နိုင်ငံခြားစာစောင်များ တင်သွင်းခြင်း ကို ချုပ်ချုပ် ကန့်သတ်ပြီး၊ နိုင်ငံခြားစာစောင်များ မှာကြားဝယ်ယူသည် ကိုလည်း အားမပေးပေ။ {အခန်း (၁) (၈) တွင်ကြည့်ပါရန်}။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံခြားသတင်းစာများ ကို ရန်ကုန်တွင် ဝယ်ယူနိုင်ပေသည်။ အချို့နိုင်ငံခြား သတင်းစာများနှင့် မဂ္ဂဇင်းများ ကိုလည်းကောင်း၊ စာပေစစ်ရေး မလည်းကောင်း ဖြန့်ချိပါသည်။

အစိုးရသည် အချို့သော နိုင်ငံခြား စာနယ်ဇုံးသမားများ ကိုသာ ပို့စာ ထုတ်ပေးပါသည်။ နိုင်ငံရေး အကြောင်းအရာ များ နှင့်ပတ်သက်ပြီး သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ အနုလ်းငယ်သာလုပ်ပါသည်။ ယင်းတွင် များအားဖြစ် ဝင်ရောက်လာသော စာနယ်ဇုံးသမား များကို အာဏာပိုင်များ က ထိန်းသိမ်း ပြည်နှင့်ခဲ့သော်လည်း ဤနှစ်တွင် အလားတူ လုပ်ရပ်များ မရှိခဲ့ပါ။ သို့သော် ဘီဘီစီ မြန်မာပိုင်း အစီအစဉ်မှ ကဗျာလှည့် ခရီးသည်အဖြစ်ဝင်လာသော သတင်းထောက် တစ်ယောက် ကို နှုတ်အားဖြင့်ပြောဆို ထွက်သွားခိုင်းခွဲပါသည်။ ဘီဘီစီ မှ အခြား သတင်းထောက် ကိုမှ တိုင်ပြည်တွင်းရှိနေစဉ် အနောင့်အယ်က်မပေးပေ။ ဤနှစ်အတွင်း၊ အစိုးရသည် မူးယစ် ဆေးပါး ထိန်းချုပ်ရေး ဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းပွဲ နှင့် ရန်ကုန်ဘူတာကြီး ပုံးပေါက်ကွဲခြင်း နှင့် ပတ်သက်သော ရှင်းလင်းပွဲများ အပါအဝ် သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲများ လုပ်ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတော် သတင်းမီဒီယာ အဖွဲ့အစည်းများမှ မြန်မာပြည် ကိုယ်စားလှယ်များ ကို တက်ရောက်ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။

အနုံအပြား ဆင်းရွှေ့တော်၊ အကန့်အသက် ရှိသော စာတတ်မြောက်မှု၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ ညွှေ့ပြုးမှုများ ကြောင့် ရေဒီယိုမှာ လူထုဆက်သွယ်ဆက်ဆံရေး အတွက်အရေးကြီးသော ကြားခံဖြစ်ဖြေ ဖြစ်နေပေသေးသည်။ သတင်းစာစောင် များမှာ နှို့ပြန်ဖုန်းပိုင်း အပြင်သို့ ပုံ့နှံခဲ့ ပါသည်။ အစိုးရသည် ပြည်တွင်း ရေဒီယိုအသံလွှင့်ဌာန (၂၂) ကို ဆက်လက် လက်ဝါးကြီးအုပ်၊ ထိန်းချုပ်ထားသိမ်း အောက်ဖော်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံခြား အောက်ဖော်ဆိုင်ရာ အရာရှင်းအမြဲ့မြဲများ ဖြစ်ခြားပြုခဲ့ပါသေးသည်။ တရားဝင် ရေဒီယိုငယ်များ ပိုင်ဆိုင်မှု မှာကြားခင်နှစ်များအတွင်း သိသိသာသာ တိုးများလာခဲ့ ပါသည်။

ပြည်တွင်းရပ်မြင်သံကြားထုတ်လွှဲနှုန်းအားလုံး ကို အစိုးရသည် ဆက်လက် တင်းတင်းကျပ်ကျပ် လက်ဝါးကြီးအပ်၊ ထိန်းချုပ် ထားကာ၊ စစ်တပ် ရပ်မြင်သံကြားလိုင်း အပါအဝင်၊ လိုင်း (၃) သာရှိပါသည်။ ဦးဟန်တွေ ရပ်မြင်သံကြား ဖမ်းယူစစ်များကို အခကြားစွဲပေးပြီး၊ မှတ်ပုံတင်ခွဲနှုန်းပြုထားပါသည်။ တရားမဝင်သောနည်းဖြင့် ဦးဟန်တွေရပ်မြင်သံကြားလည်း ဖမ်းယူနိုင်ပါ သည်၊ သို့သော်ကြားလည်း ဦးဟန်တွေရပ်မြင်သံကြားကို လက်လှမ်းမိန့်မှာ ဆင်းရဲလှသောလျှိုးရေ အများစုကြိုး အတွက် အဝေးကြီးဝေး နေပါသေးသည်။ နိုင်ငံတော် စာပေစိစစ်ရေး က ခွင့်မပြုသော ဦးမြို့ယိုတိတွေများ ပိုင်ဆိုင်ခြင်း သို့ မဟုတ် ပုံစိန်ခြင်း၊ ဖြန့်ချိခြင်းကို ရာဇ်ဝတ်မှုအဖြစ် ရပ်မြင်သံကြား နှင့် ဦးမြို့ယို ဥပဒေက သတ်မှတ်ထားပါသည်။ သို့သော် ဤဥပဒေကို လိုလိုသလို၊ မလိုမလိုသလိုသာ အသုံးပြုပြီး အရေးယူဆဲပါသည်။ ရောဝတီတိုင်း၊ မြောင်းမြှိမ်နယ်မှ ရွေးကောက်တင်မြောက်ခံရသော လွှာတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ဦးအောင်ကြောင် ကို ဉာဏ်လတွင် အခြား အမျိုးသား ဒီမိုကရေစိအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင် (၃) ဦး နှင့်အတူ တရားမဝင် ဦးမြို့ယိုတိတ်ခွေများ ဖြန့်ချိသည် ဟု စွဲပွဲ ဖမ်းဆီးခဲ့ ပါသည်။ ရက်အနည်းငယ်ကြာသောအပါ ဦးအောင်ကြောင် ပါတီမ နှုတ်ထွက်ပြီးနောက်၊ ထိ (၄) ဦးလုံးကို အာဏာပိုင်များ က ပြန်လွှတ်ပေးလိုက်ပါသည်။

ယဉ်ကျေးမှုပွဲလမ်းသဘင်အားလုံးကို အစိုးရသည် တင်းတင်းကျပ်ကျပ် စောင့်ကြပ်တွေ့ဗျာ၊ ဆင်ဆာ လုပ်ပါသည်။ သတင်းရပ်ကွက်အလိအရ၊ နှစ်လ (၂၀) တွင်၊ ရန်ကုန်မြို့ စထရင်း ဟိုတယ် ၌ ဟစ်ဟော့ တီးပိုင်း က ပထမဆုံးအကြော်မြတ်အဖြစ် ပွဲကျင့်ပြီးနောက်၊ ထောက်လုမ်းရေးက ပွဲစိစည်သူများကို ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ စစ်ကြောရေး အတွက် မသိနိုင်သော နေရာတစ်နေရာသို့သူတို့ကို ခေါ်ဆောင်သွားခဲ့ သည် ဟု သတင်းရပ်ကွက်က ဆိုပါသည်။ ထို့နောက် ဧပြုင် (၉) ရက်နေ့တွင် သူတို့ကို လွှတ်ပေးပါသည်။ ဒေါသာကိုထပ်မံမှတ် သတင်းမီဒီယာ ကို မဝင်ရောက်နိုင် ရန် အစိုးရသည် စံနစ်တကျ ချုပ်ချယ် ကန့်သတ်ထားပါသည်။ ကွန်ပျူးတာ၊ ကွန်ပျူးတာသုံးအစီစဉ် သို့မဟုတ် ဆော်ပို့ပဲ၊ နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်ရေး ပစ္စည်းများ မှာ မှတ်ပုံတင်ဖို့လိုအပ်ပါသည်။ မှတ်ပုံမတင်ဘဲ ပိုင်ဆိုင်ပါက ထောင်ဒဏ်အပြစ်ပေးနိုင်ပါသည် {အခန်း(၁)(၁) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

ပညာရပ်ဆိုင်ရာ လွှတ်လပ်စွမ်းကိုလည်း အစိုးရက ချုပ်ယူယ်ကန့်သတ်ထားပါသည်။ တက္ကသိုလ်ဆရာများနှင့် ပါမောက္ခ များမှာလည်း အခြားနိုင်ငံဝန်ထမ်းများနည်းတူ လွှတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်၊ နိုင်ငံရေးလျှပ်ရွားခွင့် နှင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့် တို့အပေါ် ချုပ်ယူယ်ကန့်သတ် ခံရပါသည်။ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန က အစိုးရ ကို မဝေဖန်ရန် ဆရာ၊ ဆရာများ၊ ကို ပုံမှန်သတိပေးအံပါသည်။ အလုပ်ထဲတွင် နိုင်ငံရေး မဆွေးနွေးရန် လည်းညွှန်ကြားထားပါသည်။ နိုင်ငံရေး လုပ်ရွားမှု များတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်း သို့မဟုတ် ဆက်သွယ်ခြင်း ကို လည်းတားမြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံခြားသားများ နှင့် တွေ့ဆုံရန်၊ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်လိုအပ်ပါသည်။ အခြား နိုင်ငံဝန်ထမ်းများနည်းတူ၊ ပါမောက္ခများ၊ ဆရာ၊ ဆရာများမှာ အစိုးရ၏ လူထုလုပ်ရွားမှုအဖွဲ့ဖြစ်သော ကြွေ့ဖွံ့ဖြိုး အဖွဲ့ကို ဝင်ဖို့လိုအပ်ပါသည်။ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်မဟရရှိဘဲ၊ နိုင်ငံခြားသားများ ကို တက္ကသိုလ် ပရာဏ်အတွင်းသို့ ဝင်ခွင့်မပြုပါ။ ဘွဲ့နှင့်သာကြောင်အခမ်းအနား အပါအဝင်၊ ကျောင်းသာများ ပါဝင်သော မည်သည့် အစဉ်းအဝေး၊ တော့ဆုံး ကို မ တက်ရောက်ပါခိုခင်မပြုလဲပါ။

ကျောင်းသားများ မဋ္ဌာန်မသက်ဖြစ်နိုင်လာခြေ ကို ကန့်သတ်ရန်၊ အစိုးရသည် မကြောမိနှစ်များအတွင်းက အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ဘွဲ့ကြီး တဗ္ဗာသိလိုက်၊ ကောလိုပျော်များ ကို ဝေးလံသော အသေများ သို့ ရွှေပြောင်းခဲ့ပြီး၊ ထက္ခာလှပ်ရှားမှုများ ဖြစ်ခဲ့သော် ဆရာများ နှင့် ကျောင်းသားများ ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် အရေးယူမည်ဟု သတိပေးခဲ့ပါသည်။ တဗ္ဗာသိလိုပောက် အတွင်းရှိ အဆောက်အအုံများစု ကို ပိတ်ပစ်ခဲ့ပါသည်။ ပညာရေး အရည်အသွေးမှာ ကျောင်းသားခဲ့လေရာ့၊ ကျောင်းသားများစွာမှာ ကိုယ်ဘာသာလေ့လာရေး သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိက ဆရာများနှင့် သင်ကြားရေးကို ရွှေးချယ်ခဲ့ကြောရှိပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလ၌ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီးလျှပ်စီးချင်း၊ အဝေးသင်တဗ္ဗာသိလို နှင့် ရန်ကုန် ဝိဇ္ဇာ နှင့် သို့ တဗ္ဗာသိလိုတို့ကို အစိုးရသည် သုံးပတ်ကြာ ပိတ်ပစ်ခဲ့သည်။ နွေရာသီ ပိတ်ရက်အတွင်း တွင်ပင် အစိုးရသည် ကျောင်းပတ်ဝန်းကျင်တွင် လုံခြုံရေး ကို ထူထပ်စွာ ချထားပါသည်။

နိုင်ငံအလိုက် လူအခွင့်အရေးကျင်စဉ်များ အစီရင်ခံစာ (၁၀၀၈)

အစိုးရသည် တိုင်းပြည်တွင်းရှိ အကန့်အသတ်ဖြင့်ခွင့်ပြုထားသော ပုဂ္ဂလိက ပညာ ကျောင်းများ အဖွဲ့ အစည်းများ ကို လည်း တင်းတင်းကျပ်ကျပ် ထိန်းချုပ်ထားပါသည်။ သင်ကြားခွင့်ပြုသည့် ဘာသာရပ် ကို လည်းထိန်းချုပ်ထား ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်ကြီးကျောင်းအခြေခံကျောင်းများ၊ ခရစ်ယန် သင်တန်းများ၊ တန်းနွေး ဥပုသံကျောင်းများ၊ အစွဲလာမ် ဘာသာရေးကျောင်းများ ကိုလည်း အလားတူ ဖြန့်ကျက်ထိန်းချုပ် ထားပါသေးသည်။

(ခ) ြိမ်းချမ်းစွာ လူစုံစွင့် နှင့် အဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်းစွင့်

ဥပဒေ က လွှတ်လပ်စွာ လူစုံစွင့် ကို ကန့်သတ်ထားပြီး၊ အစိုးရ က လက်တွေ့ချပ်ချယ်ပါသည်။ တရားတိုင်ပြုဌာန်းထားသော အမိန့် က ခွင့်ပြုချက်ယူမထားဘဲ အီမိုပြင်ပတွင် လူ (၅) ယောက်ထက်ပို၍ စုံစွင့် ကို တားမြှင့်ထား သော်လည်း ဤအမိန့်အတိုင်း တစိုက်မတို့မတ် အရေးယူသည်တော့ မဟုတ်ပါ။ အစိုးရသည် ပြည်သူ့ ဝန်ထမ်းများအား နာအဖ က ဖွဲ့စည်းထားသော အစိုးရလိုလားသည် ကြိုးအဖွဲ့သို့ ဝင်ရန် အဓမ္မခိုင်ခဲ့ပြီး၊ အစိုးရ၏ ဒီမိုကရေစီလမ်းပြုမြုပုံ ခုနှစ်ချက် ကို ထောက်ခံရန် ကြိုးအဖွဲ့ဝင်များ ကို လည်း အဓမ္မတက်ရောက်ခိုင်းပါသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလ တိုက်ခိုက်မှုပြီးနောက်၊ ပိတ်ထားခဲ့သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ၏ ရန်ကုန် ရုံးချုပ် ကို အစိုးရ က ဖြော်လ (၁၇) ရက်နေ့တွင် ပြန်လည့်ပြုခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း၊ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ၏ အခြားရုံးများ အားလုံး ကို အစိုးရ အမိန့်ဖြင့် ပိတ်ထားခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် မှာ ရုံးချုပ်အဆောက်အအီ ၏ အပြင်တွင် ပါတီလှုပ်ရှားမှုများ ကို မလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ပါ။ ဥပဒေအရ တရားဝင် မှတ်ပုံတင်ထားသော အခြား နိုင်ငံရေးပါတီ (၉) ပါတီမှ ပါတီဝင်များ အစည်းအဝေးကျင်းပန်အတွက် အစိုးရထုံးမှ ခွင့်ပြုချက်တော်းစွဲလိုအပ်ပါသည်။ ဤနှစ်အတွင်း တွင်၊ အစိုးရခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီရုံးများ အပြင်တွင် တွေ့ဆုံးသည်များ ရှိခဲ့ပါသည်။ ဥပမာ၊ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အမျိုးသမီးအဖွဲ့သည် ရွှေ့တို့ဘုရား၊ သို့အရှေ့နှေ့တို့ ပုံမှန်တက်ပါသည်။ ထို “တရားမဝင်” လုပ်ရှားမှ ကို ထောက်လှမ်းမေးက အနီးကပ်စောင့်ကြော်လည့်ပါသည်။ နိုင်ငံရေးရင်ထုံးများ တံဆိပ်အမှတ်သက်တများ၊ ပင်နိုင်ပုံး၊ တိုက်ပုံများ ဆင်တူ မတပ်ဆင်၊ မဝတ်ဆင်စွဲ အစိုးရက တားမြှုပ်ထားပါသည်။

အစိုးရသည် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်က ရွှေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော လွှတ်တော် ခေါ်ယူခြင်း ကို ဆက်လက်ပိတ်ပင် ထားခဲ့ပါ သည်။ မေလ (၁၇) ရက်တွင်၊ ၁၉၉၆ ခုနှစ်ကတည်းက ရပ်ထားခဲ့သော၊ အမျိုးသားညီလာခံ ကို ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ရွှေးကောက်ပွဲ ရလဒ် အပေါ် တရားမဝင်ပြုရန် နှင့် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အမေခြားသွေးသွေးသွေးသွေး ဒီမိုကရေစီလိုလားသောပါတီများကို တက်ရောက်ခွင့် မပေးခဲ့ပေါ် ညီလာခံ တက်သော ကိုယ်စားလှယ်များ ကိုလည်း ညီလာခံ ပြင်ပွဲ ညီလာခံအကြောင်း စွေးစွေးခွင့်မပြုပါ။ အမျိုးသားညီလာခံ ကိုသော်လည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေမှုကြမ်းကို သော်လည်းကောင်း ဝေဖန်သူ မည်သူတစ်ယောက် ကို မဆို ခက်ထန်သော ဥပဒေအတိုင်း အရေးယူမည် ဟု ြိမ်းချမ်းထားပါသည်။

အာဇာနည်နေ့ဇူလိုင် (၁၉) ၌ အောင်ဆန်းစုံကြည်၏ ဖင် ပိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ အုတေဂကို အရိုအသေ မပေးရအောင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်အဖွဲ့ဝင်များ ၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကို အစိုးရ အာကာပိုင်များ က ပိတ်ပင်ထားခဲ့ပါသည်။

အစိုးရသည် ဘာသာရေး အုပ်စ အဖွဲ့ဝင်များ စရိတ်ကြသည် ကို နှောင့်ယူက်သည်များရှိခဲ့ပါသည်။ {အခန်း(၂)(က) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

အစိုးရသည် လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ခွင့် အတူးသဖြင့် အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်အဖွဲ့ဝင်များ ဒီမိုကရေစီထောက်ခံသူများနှင့် ပြည်ပရောက်အဖွဲ့များနှင့် ဆက်သွယ်သူများကို ချုပ်ချယ်ကို သတ်ခဲ့ပါသည်။ ဤနှစ် အတွင်း၊ တစ်ဘက် နယ်စပ် ရှိ ပြည်ပရောက်အဖွဲ့များ နှင့် “တရားမဝင် ဆက်သွယ်မှုများ” အတွက် အဖမ်းအသီးများစွာ ပြစ်ကော်ပိုင်ခြင်းများစွာ ရှိခဲ့ပါသည်။ အတူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအလုပ်သမားသမဂ္ဂများ အဖွဲ့ချုပ် နှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (လွတ်မြောက်နယ်မြေ) တို့နှင့်ဖြစ်သည် {အခန်း(၁)(ခ)၊ (၁)(ဟ) နှင့် (၂)(က) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

နှစ်ကာလတလျောက်၊ အစိုးရသည် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှ လွတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ အပါအဝင်၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်အဖွဲ့ဝင်များကို နိုင်ထက်စီးနှင့် အကျပ်ကိုင် ခဲ့ပါသည်။ ပါတီတာဝန် များ မှ နှုတ်ထွက်ချိန်းခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်၌ နိုင်ငံအနှစ် ရေးစဉ်များအတွင်း၊ အောင်ဆန်းစုံကြည် ကို ထောက်ခံကြောင်း ပြသခဲ့သည့်အတွက် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း အနည်းဆုံး (၅) ဦးကို အလုပ်ထုတ်ပစ်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၀၃ ဇန်လ တွင် (အားကစား ကလပ်တစ်ရ ဖွဲ့စည်းခြောင်းကို) တရားမဝင်အဖွဲ့ဖွဲ့သည်ဆိုကာ၊ အဂံတ္ထာသို့လဲ မှ ကျောင်းသား (၇) ယောက် ကို အစိုးရသည် (၇) နှစ်မှ (၁၅) နှစ် အတွင်း နောက်ရေးရှိလည့် ထောင်ဒဏ်အသီးသီး ချမှတ်ခဲ့သည်။ ဟု နိုင်ငံတကာ လွတ်ပြေားချမ်းသာခွင့် အဖွဲ့ကြီး က ဆိုပါသည်။

အစိုးရ က စစ်အစိုးရ လိုလားသော လူထုရှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့ဖြစ်သည့်၊ ကြို့ဖွဲ့အဖွဲ့သို့ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများ ကို အတင်းအကျပ် ဝင်နိုင်းခဲ့ပါသည်။ ကျောင်းဖွင့်ချိန် မှတ်ပုံတင်သောအခါး၊ အထက်တန်းကျောင်းသားများ နှင့် ကောလိပ်အဆင့် ကျောင်းသားများ ကို လည်း အတင်းအကျပ်ဝင်စေခဲ့ပါသည်။ အစိုးရသည် ကျမ်းကျင် ကုန်သွယ်ရေး အလုပ်လုပ်သူများ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းဝင်များ ကိုလည်း ကြို့ဖွဲ့သို့အတင်းအကျပ် ဝင်နိုင်းခဲ့ပါသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းစရိတ်ခွင့်မှာ အစိုးရက လိုလားထောက်ခံသော အဖွဲ့အစည်းများ အတွက်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအဖွဲ့များထဲတွင်၊ ကုန်သည်အသင်းအဖွဲ့များ၊ အသက်မွေးကျောင်းမှု အဖွဲ့များ၊ နှင့် ကြို့ဖွဲ့တို့ ပါဝါဝါကြပါသည်။ လောက်လူမှု အဖွဲ့အစည်း အနည်းငယ်ရှိကြသော်လည်း အစိုးရ မှတ်အညီ လုပ်ကိုင်ကြဖွဲ့ အတူးရ မှတ်ပုံတင်ထား သော နိုင်ငံရေးပါတီ (၁၀) ပါတီရှိပါသော်လည်း၊ ပျောက်သုည်းလုန်း ဖြစ်နေကြပါသည်။

၈။ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ပိုင်ခွင့်

အစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံပေါ် မရှိဘဲ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှစ၍ အုပ်ချုပ်လာခဲ့ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေက အာမခံထားသော လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ပိုင်ခွင့်မရှိပါ။ အာကာပိုင်များဖြင့် မှတ်ပုံတင်ထားသော ဘာသာကိုးကွယ်သူ အမျိုးစုံသည် ငြင်းတို့ကိုးကွယ်လိုကာ ဘာသာကိုလွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အစိုးရသည် အချို့သော ဘာသာရေးလုပ်ရှားမှုများကို ချုပ်ချယ်ထားပြီး၊ တိုင်းရင်းသားလုပ်းစုံအောင် ပုံစံဘာသာ ကိုအခြား

ဘာသာများထက်ပိုမို ဦးစားပေးမြင့်တင်ပေးခဲ့ပါသည်။ လက်တွေ အရတွင်မှု ဗုဒ္ဓဘာသာ သံပါးတော်များ အနေနှင့် လူ့အခွင့်အရေး နှင့် နှင့်ဝံရေးလုပ်လပ်မှုကို မြင့်တင်ပေးရန်ကြိုးစားမှုကို အစိုးရ အနေနှင့် ပိတ်ပင်ခဲ့ပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်းတွင်၊ ဘာသာရေးအကြမ်းပက်မှ ဖြစ်ရပ်များ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဟူသော သတ်မှတ်များမရရှိခဲ့ပါ။ သို့သော်လည်း ၂၀၀၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ နှင့် နိုဝင်ဘာလ အတွင်းက ရန်ကုန်ဖြူအတွင်း နှင့် မွန်လေးဖြူ အနီး ပုံစွဲဘာသာ နှင့် မှစ်လင်များအကြေား အကြမ်းပက်မှ ဖြစ်ရပ်အချို့ ဖြစ်ပွားခဲ့သည် ဟုဆိုပါ သည်။ ရန်ကုန်ရှိ မှစ်လင်အပ်စုများ အဆိုအရ ၇၁ (၁၁) ဦး သေဆုံးခဲ့ပြီး မွန်လေးအနီးတွင် ဗလီ နှစ်ခု အဖျက်ဆီးခံ ခဲ့ရသည်။ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် အချင်းပွားမှုများဖြစ်ခဲ့သည် ကိုရှင်းလင်းစွာ မသိရသေးပါ။ မွန်လေးတွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖြစ်ရပ်များအတွင်း အစိုးရ၏ တုံ့ပြန်မှုက နေးကွားခဲ့သော်လည်း ရန်ကုန်တွင် လျှပ်မြန်စွာအရေးယူခဲ့ပြီး စစ်တပ်များကို မှစ်လင်ရပ်ကွက်များသို့ စေလွှတ်ခဲ့ကာ၊ ပုံစွဲဘာသာ ဘုန်းကြီးကျောင်းများတွင် အပြင်မထွက်ရ အမိန့်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့၍၊ ကြပ်မတ်သည့် ထိမ်းသိမ်းမှုများ ဆောင်ရွက် ခဲ့ပါသည်။

ထိအရေးယူမှုကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ သံပါတော်များအကြားတွင် မကျေမူချမှုများဖြစ်ပွားခဲ့စေသဖြင့်၊ အစိုးရသည် ဘုန်းကြီးအပါးအချို့ကို အပြင်မထွက်ရအမိန့်ချိုးဖောက်မှုဖြင့် ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ အစိုးရသည် စုစုပေါင်း ဘုန်းကြီး (၄၅) ပါးအပါအဝင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် (၇၀)ခန့် နှင့် မူစလင် (၇၀) ဦးအား အကြမ်းဖက်မှ တွင်ပါဝင်မှုဖြင့် ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ထိအပမ်းခံရသော ဘုန်းကြီး နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ ကံကြမ္မာကိုမသိရ သော်လည်း မူစလင်အုပ်စုတဲ့ခု၏ အဆိုအရာ အကြမ်းဖက်မှုတွင် ပါဝင်မှုနှင့် ဘုန်းတော်ကြီးတဲ့ပါး ပုံဂျွန်တော်မူသွားသည့် အမှုကြောင့်၊ ၂၀၀၃ ခုနှစ် မီဇံ့ဘာလက တရားရုံးတရားသည် မွန်လေး အနီးနား မှ မူစလင် (၃၀) အား ထောင်ဒဏ်ပေးခဲ့ပြီး (၁) ဦးအား သေဒဏ်ပေးခဲ့ပါသည်။

အထိုင် နေရာအန္တာတွင်ရှိနေသော ပြည်တွင်လုပ်ချောက်များသည် ဘာသာရေးအသင်းအဖွဲ့များ အပါအဝ် အလုပ်စဉ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၏ အစည်းဝေးများနှင့် လုပ်ရားမူများအား ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်၊ အနီးကပ်စောင့်ကြသူ နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ဘာသာရေးလုပ်ရားမူများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများကို ပင်လျှင် လွတ်လပ်စွာပြောဆို၊ ဖော်ပြပိုင်ခွင့်နှင့် ပါဝ်သင်းဆက်ဆံပိုင်ခွင့်များ ချုပ်ချယ်ထားခဲ့ပါသည်။

ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းပင်ဖြစ်စေ၊ အခြား အဖွဲ့အစည်းပင်ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အစည်းမှန်သမျှသည် အစိုးရ ထံတွင်မှတ်ပုံတင်ရပါသည်။ တရားဝင်ညွန့်ကြားချက်တုအရာ "စစ်မှန်သော" ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်း များသည် မှတ်ပုံတင်ခြင်းမှ ကင်းလွှတ်ခွင့်ရရှိကြပါသည်။ သို့သော် လက်တွေ့အရတွင်မှာ မှတ်ပုံတင်ထား သော အဖွဲ့အစည်းများ သာလျှင် ဘဏ်စာရင်းဖွံ့ဖြို့ခွင့် နှင့် မြေရာအခိုမ်အဆောက်အအံ့များ ထိယူနိုင် ခွင့်ရရှိပါသည်။ ထိုအတွက်၊ ဘာသာရေး အဖွဲ့အစည်းတိုင်းလိုလို အစိုးရထံတွင် မှတ်ပုံတင်ကြပါသည်။ ထိုအပြင်၊ အစိုးရသည် အသိအမှတ်ပြုထားသော ဘာသာရေးအဖွဲ့များအား ပီးရေးရန်ဆောင်ရွက်များ ဂို့ အထူးနှုန်းထားဖြင့်သတ်မှတ်ပေးပါသည်။ နိုင်ငံတော် ဘာသာဟန္တု တရားဝင်မရှိခဲ့သေးပါ သို့သော်လည်း အစိုးရသည် အများကိုကျယ်သည့်ဘာသာဖြစ်သည့် ထောရိဒ် ပုဒ္ဓဘာသာကို ဆက်လက်ပြီးသီးစားပေး သည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့်၊ အစိုးရသည် နိုင်ငံတော်က အပ်ထိန်းသည့် ရန်ကုန်နှင့် မွန်လေးရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာ တွေ့သိရ နှစ်ခု ဂို့ ဘဏ္ဍာရေးအရ ဆက်လက် ထောက်ပုံးပါသည်။ ထိုအပြင်၊ အစိုးရသည် ကမ္မား ဗုဒ္ဓဘာသာ ထိပ်သီးသီးလာခံကိုလည်း အိမ်ရှင်အဖြစ် ဒီဇင်ဘာလ (၃)ရက် မှ (၁၁)ရက် နေ့အတိကျင်းပဲ့ ပါသည်။

အစိုးရသည် ပုဂ္ဂိုလ်များအား သံယောတော်များအား ထိမ်းချွဲထားနိုင်ရန် ဆက်လက်ကြီးပမ်းဆောင်ရည်။ ငြင်းက သံယောတော်များ၏ "ဂုဏ်ရှားမှုများသည် ပုဂ္ဂိုလ်သံယောနှင့်မကိုက်ညီဘဲ၊ ထိခိုက်နှစ်နာစေသည်" ဟုဖော်ပြုပြီး တရာ့စွဲဆိုခဲ့ပါ သံယောတော်များကျဉ်း၍ လိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းချက်များကိုရှုမှုပြုပြီး ရာဇ်ဝတ်ပြစ်ဒဏ် များသုံး၍အာဏာတည်စေပါသည်။ နိုင်ဘာလက ထုတ်ဝေသော အစီရင်ခံစာတုဂ္ဂတ် နိုင်ရေး အကျဉ်းသားများကူညီစေရေးအသင်း (မြန်မာနိုင်ငံ)က သံယော နှင့် သာမဏေ ပေါင်း အပါး (၃၀၀)ခုနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အကျဉ်းထောင်များထဲတွင် ရှိနေကြောင်းဆိုပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတော် အဆင့်မြင့် စစ်အရာရှိကြီးတိုးထံမှ လူသုတေသနများကို

လက်ခံရန်ပြင်းဆိုမှုဖြင့်၊ အစိုးရသည် ရန်ကုန်မြို့ မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်မှ သံယာ အပါး (၂၆) ပါးကို လူဝတ်လဲစေခဲ့ပြီး၊ ထောင်ဒဏ် (၇) နှစ် မှ (၁၈) နှစ် အထိချမှတ်ခဲ့ပါသည်။

အစိုးရသည် သံယာတော်များအားလည်း လွှတ်လပ်စွာပြောဆို၊ ရေးသားပိုင်ခွင့်နှင့် ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံ ပိုင်ခွင့်များ ကို အထူးချပ်ချက်ထားခဲ့ပါသည်။ စစ်အစိုးရသည် သံယာ မဟာနာယက ကော်မတီ လက်အောက်ခံ နိုင်ငံတော်မှ အသိမှတ်ပြုထားသည့် သံယာရိုက်း (၉) ရိုက်း မှုလွှာ၍ အခြားသံယာ အဖွဲ့အစည်းအားလုံးကို တားမြစ် ပိတ်ပင် ထားပါသည်။ အစိုးရက ဘာသာတိုင်းမှ ဘုန်းတော်ကြီး အားလုံးကို နိုင်ငံရေး ပါတီဝင် ဖြစ်ခွင့်ကို တားမြစ်ထားပါသည်။

အစိုးရသည် လူနှစ်းစုံကိုးကွယ်သော ဘာသာရေးအုပ်စုများ အား သာသနရေးဆိုင်ရာ အဆောက် အအုံများ ဆောက်လုပ်ခြင်းကို ဆက်လက် ကြပ်မတီထားပြီး၊ ငင်းတို့၏ ပညာပေးရေး နှင့် စည်းရုံး သိမ်းသွင်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို လည်း ကုန့်သတ်ထားပါသည်။

နိုင်ငံတော်များ အေသအားလုံးလိုလိုတွင်၊ ခရစ်ယန် နှင့် မူစလင်အုပ်စုများ အနေနှင့် တေားလမ်း၊ လမ်းသွယ်များ နှင့် မဗြိုင်မထင်သာသည့်နေရာများတွင် ဘုရားကျောင်း နှင့် ဗလီငယ်များ ဆောက်လိုပါက၊ အေသခံ အာဏာပိုင်များ၏ တရားမဝင် ခွင့်ပြုချက်အပေါ်မှာ မူတေသိပြီး ရံပန်ရဲခါ ဆောက်လိုရတတ်ပါသည်။ သို့သော် ထို အုပ်စုများ၏ သတင်းပေးချက်အရ၊ တရားဝင် ဆောက်လုပ်ခွင့်ကို တောင်းခံပါက၊ ကြာရည်သော နောင့်နှေးမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရပြီး၊ လျောက်လွှာကိုလည်း ယေဘုယျ အားဖြင့် ငြင်းဆို ပယ်ချ ခံရတတ်ပါသည်။ ဆုံးဖြတ်ပြီးသောကိစ္စရပ်များကိုလည်း ပို၍ အဆင့်မြှင့်သော အာဏာပိုင်များက ပယ်ချက်၍ အသစ်ချမှတ်တတ်ပါသည်။ ချင်းလူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အဆိုအရ၊ ဖွန်လကာ၊ ခင်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်းတွင် နှစ်ခြင်း ခရစ်ယန် ဘုရားကျောင်းတဲ့ ဆောက်လုပ်ရန်ကို အေသခံပေါ်မှုးက သဘောတူ ပြီးသားဖြစ်သော်လည်း၊ ငြင်းတက် အဆင့်ပိုမြှင့်သော စစ်အရာရှိက ပယ်ချလိုက်ကြောင်းသိရပါသည်။

အစိုးရအနေနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သူများကို ပြည်သူ့ပိုင် အဆင့်မြှင့် ပိုင်းတွင် ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုများ ပြုလုပ်သည့်ဟု ထင်မြေပါသည်။ နာအေ အတွင်းတွင်သော်လည်းကောင်း၊ အစိုးရအဖွဲ့တွင် သော်လည်းကောင်း၊ သို့တည်းမဟုတ် လက်ရှိ တပ်မတော်တွင်းမှ ရာထူးကြီးသော စစ်အရာရှိကြီးများ သည်လည်းကောင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ မဟုတ်ဘူး တိုးမှုမပါဝင်ပါ။

မူစလင်ကိုးကွယ်သူများ တပ်ထဲဝင်မှု့ကို အစိုးရသည် တက်ကြွား ဟန်တားခဲ့ပါသည်။ ခရစ်ယန်နှင့် မူစလင် စစ်ပိုလ်မှုးအဆင့်ထက် မြင့်မားသော ရာထူးသို့တိုးပေးခြင်းခံလိုပါက ဗုဒ္ဓဘာသာ သို့ပြောင်းရန် အားပေါ့ ပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်ကဲ့သို့သော အချို့သော တိုင်းရင်းသား အေသာက်ထဲမှုးတွင်၊ နာအေ သည် ငြင်း၏စစ်သားများအား ခရစ်ယန် ချင်းအချို့သမီးများကို လက်ထပ်၊ မြန်မာစကားသင်ပြီး၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ပြောင်းခိုင်နိုင်ခဲ့ပါက ငွေကြေး နှင့် ရာထူးမြှင့်ပေးသည်ဟုသော သတင်းများထွက်ပေါ်လာခဲ့ ပါသည်။

အစိုးရသည် ဘုန်းတော်ကြီးများအားလုံး ဘာသာရေးသမီးသွင်းမှု ပြုလုပ်ခြင်းကို တားမြစ်ထားပါသည်။ ဤတားမြစ်ချက် သည်၊ သာသနရေး သဘာဝအရ သိမ်းသွင်းတတ်သော ဘာသာများဖြစ်သည့် အချို့ ခရစ်ယန်ရိုက်း များ နှင့် အဖွဲ့လမ်းဘာသာကို အထိခိုက်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ ယေဘုယျ အားဖြင့်၊ အစိုးရသည် ဘုဒ္ဓဝေ ပြည့်နှစ် အလယ်ပိုင်း နှစ်များမှစ၍ နိုင်ခြားသာသနပြုအဖွဲ့ များကို ပြည်တွင်းတွင် အမြှေတစ်း လုပ်ကိုင်လုပ်ရားဆွင့် မပေးတော့ဘဲ၊ နိုင်ငံခြားသာသနပြုသူ အားလုံးနီးပါးကို မောင်းထုတ်ခဲ့ပြီး၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကျောင်းများနှင့် ဆေးရုံများ အားလုံးနီးပါးကို ပြည်သူ့ပိုင်သမီးခဲ့ပါသည်။

ခရစ်ယန်ဘာသာဝင် ချင်းလူမျိုးများကို ဖိအားပေးပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ သင်တန်းများ တက်ခိုင်းခြင်း နှင့် ဘုန်းကြီးကျောင်းများ သို့ သွားရောက်စေခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ ပြောင်းအောင် အားပေးခြင်း ဆိုသည့် လုပ်ရပ်များ ဆက်လက်ဖြစ်ပြားနေကြောင်း

သက်သေ သာစကြိုပါသည်။ ပြည်ပရောက် ချင်းလှုအခွင့် အရေးအဖွဲ့၏ အဆိုအရ၊ အပြီးလတ္ထု အသာကားပိုင်များ က ချင်းသင်းအပိုဆရာ (၁၅) ယောက်ကို ဒီအားပေး၍ ဗုံး ဗုဒ္ဓဘာသာများကို "ညီညွတ်မှု" ပြသရန်ဆိုပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ နှစ်ဆန်းတရက်နေ့ ကျင်းပ သည့် ပွဲများကို တက်ရောက်ခိုင်းပါသည်။ အသာကားပိုင်များက ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင် ချင်းလူမျိုးများ၏ ရိုက်သွေးများကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းပြီးကျောင်းများတွင် တည်းခိုက်ပြီး ဘာသာရေးပို့ချေ များပြုလုပ်ကာ၊ မိဘများ၏ သဘောလည်းမပါ၊ အသိလည်းမပေးဘဲ ဗုဒ္ဓဘာသာသုံး ပြောင်းခိုင်းခဲ့သည်ဟု ထိုအဖွဲ့က အခိုင်အမာဆိုပါသည်။ ငွေးနည်းကိုသုံးပြီး၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းအတွင်းရှိ နာဂတ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး များကိုလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ သုံးကူးပြောင်းရန် အစိုးရက ဆွဲဆောင်ခဲ့သည်ဟု သတင်းများက ဆိုပါသည်။

ဘာသာရေး ဆိုင်ရာ စာနယ်ဇ်းများကို အစိုးရက ဆက်လက် ချုပ်ချယ်ပြီး၊ စိစစ်တည်းဖြတ်မှုများ ပြုလုပ်ပါ သည်၁ အခန်း (၂)(က) တွင်ကြည့်ပါရန်}။ ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်းစာ နှင့် ကိုရန်ကျမ်းစာ တို့ကို တိုင်းရင်း ဘာသာသုံး ဘာသာပြန်ဆိုပြီး ပြည်တွင်းသုံး တရားဝင် တင်သွင်းခွင့် မပြုပါ။ သို့သော်လည်း၊ အစိုးရ၏ ခွင့် ပြုချက်ဖြင့်၊ ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်းစာကို တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားများဖြင့် ပြည်တွင်းတွင် ပုံနှိပ်နှင့် ပါသည်။

နှင့်သားများနှင့် ပြည်တွင်းတွင် အမြဲနေထိုင်ခွင့်ရှိသူများသည် အစိုးရ ထုတ်ပေးထားသည့် အမျိုးသား မှတ်ပုံတင်ကတ်ပြားများကို မဆောင်မနေရ ဆောင်ထားရပြီး၊ ထိုကတ်ပြားများတွင် ကိုင်ဆောင်သူ၏ လူမျိုးနှင့် နှင့် ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာကိုဖော် ပြထားလေ့ရှိပါသည်။ လူတော်း၏ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ ကို ငွေး၏မှတ်ပုံတင်ကတ်ပြား ပေါ်တွင် ဖော်ပြရေး၊ မဖော်ပြရေးကို ပုံမှန်သတ်မှတ်ချက်မျိုး ရှိဟန်မပေါ်ပါ။ နိုင်ငံသားများသည် ငွေးတို့၏ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာကို နိုင်ငံကူးလက်မှတ် လျှောက်လွှာ ကဲ့သို့သော အခြား တရားဝင် လျှောက်လွှာပုံစံများတွင် လည်း ဖော်ပြန်လိုအပ်ပါသည်။

ပို၍ အသေးစိတ်ကျသည့် ဆွေးနွေးမှုကို ၂၀၀၄ ခုနှစ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ခွင့် အစီရင်ခံစာ တွင်ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

(ယ) နိုင်ငံအတွင်း လွတ်လပ်စွာခရီးသွားလာနိုင်မှ၊ နိုင်ငံခြားခရီးသွားလာနိုင်မှ၊ ပြည်ပတွက် နေထိုင်နိုင်မှ နှင့် တိုင်းပြည်သုံး ပြန်လာနိုင်မှ

အစိုးရသည် လွတ်လပ်စွာ ခရီးသွားလာနိုင်မှုကို ချုပ်ချယ်ကန့်သတ်ထားသည် ဆိုသော်လည်း၊ မူစလင်များ ရရှိပြည် နယ်မှ လည်းကောင်း၊ ရရှိပြည်နယ် တွင်းသုံးလည်းကောင်း သွားလာမှုနှင့် အချို့သောနိုင်ငံရေးပါတီဝင်များ သွားလာမှု များကို ချုပ်ချယ်သည်မှအပါ နိုင်ငံသားအများစုမှာ နိုင်ငံအတွင်း ခရီးသွားလာနိုင်ကြပေသည်။ သို့သော်ငြားလည်း၊ နိုင်ငံသားများ၏ သွားလာ လူပ်ရှားမှုကို စောင့်ကြည့်နေခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံသားတို့မှာ ဘယ်အရပ်၊ ဘယ်ရောက်နေသည်ကို သက်ဆိုင်ရာ၊ အသာကားပိုင်း အသာကားအတိုက်အဆုံး အပေါ်များကို အကြောင်းကြားရပါသည် {အခန်း (၁)(၁)တွင်ကြည့်ပါရန်}။ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဖြစ်နေသော အသာကားများကို အကြောင်းကြားရပါသည်။ နိုင်ငံသားများ ကို အစိုးရသည် ထင်သလို နေရာရွှေ့ပြောင်း၊ ချထားနိုင်ပါသည်။

အစိုးရသည် အမျိုးသားဖော်ပိုကရေးအဖွဲ့ချုပ် ခေါင်းဆောင် အောင်ဆန်းစုကြည် နှင့် ဦးတင်းဦး တို့ကိုနေအိမ်တွင် အကျယ်ချုပ် ဆက်လက် ချထားပါသည်။ အခြားအတိုက်အဆုံး နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များ ၏ သွားလာ လူပ်ရှားမှုများကိုလည်း တင်းကြပ်စွာကန့်သတ်ထားပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင်၊ အစိုးရ နှင့် နွယ်နေသော အဖွဲ့များသည်၊ ရန်ကုန်မြှုပြုပေ သုံး ခရီးထွေကြပေသော အတိုက်အဆုံး ဖို့မိုကရေး အဖွဲ့ဝင်များ ကို တိုး၍ နှောင့်ယှက်လာခဲ့ရာ၊ ၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလ တွင်း တို့ကိုနိုင်မှုလုပ်သည်အတိုင်း နောက်ဆုံး ရောက်ခဲ့ပါသည်။ ငွေးနောက်ပိုင်း၊ နောက်ဆက်တွဲ အဖမ်းအဆီးများ၊ ထိမ်းသိမ်းမှုများပြုလုပ်ပြီး၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ပြန်လွှာတ်ခဲ့ပါသည်။

(၁)(ဟ) နှင့် (၂)(ခ) တွင်ကြည့်ပါရန်}။ အစိုးရသည် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ၏ သွားလာလှုပ်ရှားမှု ကိုလည်း အနီးကပ် ထိန်းချုပ် ခဲ့ပါသည်။ မည်သည့် ပြည်တွင်းခရီးစဉ်မဆို မသွားခင် အစိုးရထံမှ ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံရပါသည်။

ယခင်က ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ၊ ရောဝတီတိုင်း ကရင်လူချိုးများ နေထိုင်သော ဒေသကြီးများကဲ့သို့၊ လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများနေထိုင်သော ဒေသများ၏ လူများသွားလာလှုပ်ရှားမှုအပေါ် တင်းကျပ်စွာ ထိန်းချုပ်သည်ကို တွေ့ကြုံ နေကြရစွဲဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသို့ ထိန်းချုပ်ရာတွင် စစ်တပ် စစ်ဆေးရေး ဂိတ်များ၊ စစ်ဆောက်လုမ်းရေး စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုများ၊ မြို့တော်တပ်များ ပါဝင်ကြပါသည်။ နယ်စပ်ဒေသများ ၌ “တရားမဝင် အခွန်များ” သို့မဟုတ် လာဘ်ပေး လာဘ်ယူများကို ဂိတ်များ၏ အပေးအယူလှုပ်ပါသည်။ ရရှိပြည့်နယ်၌ များစွာသော ထိန်းချုပ်ရေး နှင့် ဂိတ်များမှာ မှစလင် လူဦးရေ များအတွက်သာဖြစ်လေသည် {အခန်း (၅) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

အစိုးရသည် မှစလင် ရိုဟင်ဂျာများ၏ လှပ်ရှားမှု ကို ဘင်္ဂလားအောင် နယ်စပ်တလျောက်ရှိ မောင်းတော်၊ ဘူသီးတော်၊ နှင့် ရသောတော် မြို့နယ်များတွင် တင်းတင်းကျပ်ကျပ် ထိန်းချုပ်ထားပါသည်။ ယင်းတို့မှာ နိုင်ငံသားတို့၏ အခွင့်အရေး အပြည့်အဝ မရရှိခဲ့ကြပါ။ ယေဘုယျအားဖြင့်၊ တောင်အာရအခြေခံ လူချိုးများ သို့မဟုတ် တရားလူချိုးများ ကဲ့သို့ သော အခြား နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများသည်လည်း ပြည်တွင်းခရီးမသွားမြို့၊ အစိုးရထံမှ ကြိုတင်ခွင့် ပြုချက်လိုအပ်ပါသည်။ မည်သို့ဆိုစေ၊ တရား၊ ထိုင်း၊ ဘင်္ဂလားအောင် နှင့် အီးနှင့် နယ်စပ်များတွင် ဝင်ထွက်ပေါက် ပြောက်များစွာရရှိပော်၊ ကြိုနစ်အတွင်း၊ စာချက်စာတမ်းမှာ ဝင်ထွက်သွားလာခြင်း၊ နှင့် စီးပွားရေးအရ ဖြတ်သန်းခရီးသွားနေခြင်းများ အတော်များမှာ ရှိခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံခြားသို့ခရီးထွက်ရန်အတွက်၊ ရိုးရိုး နိုင်ငံသားတစ်ဦးသည် စာချက်စာတမ်း သုံးချိုးလိုအပ်ပါသည်။ ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ နိုင်ငံကူးလက်မှတ်၊ ဘဏ္ဍာရေး နှင့် အခွန်နှင့်ကြိုးကြပ်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ မှ နိုင်ငံမှ ထွက်ခွာခွင့်ပုံစံ သို့မဟုတ် "ဒီဖောင်" တို့ လိုအပ်သည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် လူကုန်ကူးသန်းခြင်းပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန်လုပ်သည့်သဘောဖြင့်၊ အစိုးရသည် ခရီးသွားလာရေးအတွက် စာချက်စာတမ်း ရရှိရန် ဆောင်ရွက်ရသော လုပ်ငန်းစဉ်ကို တင်းကြပ်ခဲ့ရာ၊ ထိုတင်းကြပ်ခဲ့သည့်နည်းများသည်၊ အမျိုးသမီး အများစု အတွက် နိုင်ငံတကာ ခရီးသွားလာမှုပြုလုပ်ရန် ပိုမိုခက်ခဲလာစေသည် သို့မဟုတ် ပိုမို ကန်းသတ်ခံလာခဲ့ရပါသည်။

နိုင်ငံခြားခရီးမှ ပြန်လာပြီးသော ခွင့်ပြုရက်တိုင်အောင် နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ကို လက်ဝယ်ထားရှိနိုင်သောအခွင့်အရေးကို နိုင်ငံကူးလက်မှတ်လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အသစ်တစ်ရပ်အဖြစ် ပြောက်လ (၆) ရက်နေ့က စတင်လုပ်ကိုင်ခဲ့ပါသည်။ ငြင်းလုပ်ထုံး လုပ်နည်းအရာ၊ အထွေထွေခရီးသွားသူများသည် (၁) နှစ်ကိုင်ထားရှိနိုင်သည်၊ မြို့ခို သူများက (၃) နှစ်၊ အလုပ်လုပ်သူ များသည် (၄) နှစ်၊ နှင့် လုပ်ငန်းခရီးသွားသူများအတွက် (၁၈) လ ဖြစ်ပါသည်။

စက်များဖြင့် ဖတ်နိုင်သော အီလက်ထပ်ရန် ချစ်(ပ)ပြားလေးများ ပါသည့်၊ "ဒေါ်-ပတ်စို့" (၃၀၀၀) ကို စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင် များ အတွက် ရည်ရွယ်၍ ထုတ်မည် ဟု လည်း အစိုးရ က ကြော်ခဲ့ပါသည်။ ဤ နိုင်ငံကူး လက်မှတ်များ မှာ (၃) နှစ်သက်တမ်း ခံမည် ဟုဆိုပါသည်။

နိုင်ငံကူးလက်မှတ် ကိုင်ဆောင်သူများအားလုံးကို၊ ငြင်းတို့သွားလာနိုင်သည့် နိုင်ငံခြားခရီးမှန်သမျှအား အစိုးရက သေသေချာချာ စစ်ဆေးပါသည်။ နိုင်ငံကူးလက်မှတ် နှင့် ပြည်ထွက်ခွင့် လက်မှတ်ကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ် ထိန်းချုပ်ခြင်း တို့သည် အကျင့်ပျက် လာဘ်စားမှုများကို ပိုမိုဆိုးရွားလာစေပြီး၊ နိုင်ငံကူးလက်မှတ် လျှောက်ထားသူများမှာ တစ်နှစ်စာ လေ နှင့်ညီမျှသော၊ အကြမ်းအားဖြင့် (ဒေါ်လာ ၃၀၀) ကျပ် (၃၀၀၀၀၀) မှ အသက် (၂၅) နှစ်အောက် အမျိုးသမီးတစ်ယောက် အတွက် (ဒေါ်လာ ၁၀၀၀) ကျပ် (၁၀၀၀၀၀၀) ဝန်းကျင်အထိ မပေးမဖြစ် ပေးကြပါသည်။ နိုင်ငံကူးလက်မှတ် လျှောက်ထွားများ ကို ပယ်ချသောအခါး၊ နိုင်ငံရေးအကြောင်းပြု၍ ပယ်ချတတ်ပါသည်။

နိုင်ငံကူးလက်မှတ် ရရှိလိုသော ကောလိပ်သွဲရများမှာ (အချို့သော အစိုးရဝန်ထမ်းများက လွှဲပြီး) အစိုးရက ကျခဲ့ခဲ့သော သူတို့၏ ပညာရေးစာရင်းရန်၊ သတ်မှတ် စွဲကြေးကို ပေးအပ်ရပါသည်။ နိုင်ငံမှ တရားဝင် ထွက်ခွာ သွားသူများ အမျိုးများထံ အလည်ပြန်လာဖို့ ခွဲ့ပြုပါသည်။ နိုင်ငံခြားတွင် တရားမှဝင် နေထိုင်ပြီး၊ နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည် တစ်ခု၏ နိုင်ငံသားရရှိပြီး သူများလည်း ပြန်လာနိုင်ပါသည်။

ရန်ကုန်အခြေစိုက်၊ နိုင်ငံခြားသံတမန်များ၊ ကုလသမဂ္ဂ နိုင်ငံခြားသားဝန်ထမ်းများအား ရန်ကုန်ပြင်ပသို့ ခရီးသွားလာခွင့် ကို အစိုးရက ချပ်ထိန်းထားခြင်းမှ လျော့ပေးလိုက်ပါသည်။ သူတို့သည် သတ်မှတ်ထားပြီးဖြစ်သော ကမ္ဘာလျှော့ ခရီးသွား သူများ လည်ပတ်နိုင်သောနေရာများကို ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်မလိုက် သွားလာနိုင်ပါသည်။ အခြားမည်သည့် နေရာမျိုးမဆို သွားလိုပါက အစိုးရ၏ ခွဲ့ပြုချက်ကို အာရင် ရယူရပါသည်။ ပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ချုပ် နှင့် ပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြော်ခြားနှင့်ကြိုတင်ချောက်ခြင်းကို အစိုးရက ကင်းလွှတ်ခွင့် ပြုလိုက်ပါသည်။ သံတမန်များကလွှဲပြီး၊ အားလုံးသော နိုင်ငံခြားသားများနှင့် ဒေသခံ နေထိုင်သူများသည် ဝိုင်းပြည်မှ ထွက်သွားခွင့် ကို အစိုးရထဲ လျောက်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

ပြည်တွင်းတွင်နေထိုင်ခွင့်မရှိသော နိုင်ငံခြားသားများ သွားလာလည်ပတ်နိုင်မှုကို ကန့်သတ်ထားခဲ့သော နိုင်ငံအတွင်း ဒေသအချို့အပေါ်တွင်လည်း ကန့်သတ်မှုကိုလျော့ချွဲပါသည်။ “ရောက်ရောက် ချင်းထုတ်ပေးသော မီဇာ” စနစ် ကို လည်း အစိုးရက စတင် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ယင်းပီဇာရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံသို့ မထွက်ခွာမိ အင်တာနက် က တဆင့် လျောက်ထားဖို့တော့ လိုအပ်ပါသေးသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့်၊ မြန်မာသံရုံးများသည် ကမ္ဘာလျှော့ ခရီးသွားများအတွက် တစ်လ ပီဇာများ ကို လျောက်ထားသည့်မှ ၂၄ နာရီအတွင်း ထုတ်ပေးနေပါသည်။ သို့သော် အစိုးရ ခွဲ့ပြုသော ရည်ရွယ်ချက်မျိုး မဟုတ်လျှင်သော် လည်းကောင်း၊ အစိုးရလက်ခံနိုင်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုက ကမကထပြုသော ခရီးမျိုး မဟုတ်လျှင် သော်လည်းကောင်း၊ လူအခွင့်အရေး ဆော်သွေးသွား၊ စာနာယ်ဇုံးသမားများ၊ သံတမန်များ၊ နှင့် နိုင်ငံရေးအရ ထင်ရှားသူများ ကဲ့သို့သော အချို့လျောက်ထားသူ များကို ပုံမှန်အားဖြင့် ပယ်ချွဲပါသည်။

ပယ်ဖျက်ပြီးဖြစ်သော ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဧပြီလည်းအပ်ချပ်ပုံးအခြေခံ ဥပဒေက နိုင်ငံမှ အဓမ္မ နှင်ထုတ်ခြင်း ကို မပြုဗာန်ခဲ့ပါ။ အစိုးရ သည် လည်း အဓမ္မ နှင်ထုတ်ခြင်း ကို အသုံးမပြုခဲ့ပါ။

အခြားတိုင်းပြည်များ မှ နှင်ထုတ်သော မြန်မာနိုင်ငံသားများ ကို လက်ခံရန် ဥပဒေခြောင်းအာရ အစီအစဉ် ကို အစိုးရ က ချမှတ်မထားပါ။ သို့သော်လည်း အတိတ်တုံးကမူ၊ တိုင်း နိုင်ငံမှ တရားမှဝင် ရွှေပြောင်းနေထိုင်သူ ထောင်ပေါင်းများစွာ ကို အစိုးရက လက်ခံဖူးဖူးပါသည်။ ထိုးနိုင်ငံတွင် ယခုလက်ရှိနေထိုင်နေကြသော ကရင်ဒုက္ခသည်များ ကို ပြန်လည် လက်ခံ နိုင်ဖွယ်အလားအလာ အတွက် နိုင်ငံတာကာ အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ရှေ့ပြေးဆွေးနွေးပွဲများ စတင် လုပ်ဆောင် နေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတွင် ရွှေပြောင်းအပ်ခံရသူ များစွာရှိပါသည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု ခုက္ခသည်များအတွက် ကော်မတီ အဆိုအရ၊ အနည်းဆုံး (၆၀၀၀၀၀) ရှိပါသည်။ နှစ်အကုန်တွင် (၁) သန်းအထိ များပြားစွာ ရှိကောင်းရှိနိုင်ပါသည်။ {အခန်း (၁)(၁) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

ဤနှစ်အတွင်း၊ နာအဖ နှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးတို့အကြား ပြီးချမ်းရေး စကားလိုင်း စခဲ့စေကာမူ၊ စစ်တပ်သည် ထောင်ရှုသော ရွာသုရွာသားများကို ငြင်းတို့ဌာနများမှ မတော်မတရား၊ ဆက်လက် မောင်းထုတ်နေဆဲ ဖြစ်ပြီး၊ ငြင်းသည်၊ စစ်ဆင်ရေး ဆင်နှုရာအေသာများဖြစ်သည့် ကရင်၊ ကယား နှင့် ရှမ်း ပြည်နယ်များတွင် အထူးသဖြင့် ဖြစ်ပွားနေပါသည် {အခန်း (၁)(၁) တွင်ကြည့်ပါရန်}။ ကရင် နှင့် ကရင်နှင့်ပြည်နယ် နယ်စစ်တလျောက်၊ ကြည်းတပ်

ထိုးစစ်များကြောင့် ကရင် နှင့် ကရင်နဲ့ လူ (၅၀၀၀) ကျော် မှာ ဖော်ပါရီလများတွင် နေရင်းအရပ် မှ ထွက်ပြေးခဲ့ကြရသည် ဟု ကမ္ဘာတရ္ဗား ခရစ်ယန်များ သွေးစည်းညီညွတ်ရေးအဖွဲ့နှင့် အခြား ထိုင်းနိုင်း အခြေစိုက် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့များက အစီရင်ခံကြပါသည်။ စစ်တပ် နှင့် ယင်း၏ မဟာမိတ် ကရင်နဲ့ သွေးစည်းညီညွတ်ရေးအဖွဲ့ (Karen Solidarity Organization) တို့က ထိုးစစ်ဆင့်သောကြောင့် ကရင်ပြည်နယ် နယ်စပ်အနီး နေထိုင်နေကြ သော ကရင်နဲ့ ရွာသား (၁၀၀၀) ကျော် မှာ နေရင်းအရပ် ကို စွန်းခဲ့ကြပါသည်ဟု အခိုပ် ခရစ်ယန် အဖွဲ့ က ဖွန် နှင့် မူလိုင် တွင် အစီရင်ခံ ပါသည်။

ကရင်ပြည်နယ် အလယ်ပိုင်းတွင် ဖော်ပါရီလ ရောက်သောအခါ တိုက်ပွဲအများစုများ ရပ်စဲသွားသည်ဟု ကရင် အုပ်စု များကဆိုကြပါသည်။ သို့သော် စက်တင်ဘာလ ထိုးရာသီကုန်ဆုံးပြီးနောက် ကျေးရွာများအပေါ် တိုက်နိုက်မှုများ ပြန်လည် စလာကြောင်း ယုံကြည် ရလောက်သော အစီရင်ခံချက်များအရသိရပါသည် {အခန်း (၁)(ဆ) တွင်ကြည့်ပါ ရန်}။

အနွောင့်အယ်က်ပေးခြင်း၊ ဖိန့်ပုဂ္ဂိုလ်ကြောက်ရှုံးခြင်း၊ လူမှုစီးပွားအခြေအနေများ ယုံယွင်းလာ ခြင်းတို့သည် နိုင်ငံသား အတော်များများအား အိမ်နှီးချင်းနိုင်ခံများ နှင့် ယင်းထက်ဝေးသော နေရာများသို့ ထွက်သွားစေရန် တွန်းအားပေးခဲ့ ပါသည်။ တိုင်းရှင်းသားလုပ်ခုံများ နေထိုင်သော နယ်စပ်ဒေသများတွင် အာစိုးရသည် အဓမ္မလုပ်အားပေး စေခိုင်းမှုများ ဆက်လက်လုပ်ကိုင်နေပါသည်။ မြေသိမ်းပိုက်ပြီ ဆက်လက်သိမ်းပိုက်ပါသည်။ ရိုက္ခာဆက်ကြေး ဆက်လက်ကောက်ခံ ပါသည်။ အဓမ္မနေရာ ဆက်လက်ပြောင်းရွှေ ချထားပါသည်။ ဤမှတ်အများမှုကြောင့် ထိုး၊ တရာပ်၊ အိန္ဒိယ၊ မလေးရား နှင့် ဘင်္ဂလားအောင် နိုင်ငံများတွင် ထောင်ပေါင်းရာချို့သော ခုက္ခလာသည်များ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။ နှစ်အကုန်တွင်၊ အိန္ဒိယ ဘက်နယ်စပ်၍ ချင်း ခုက္ခလာသည် နှင့် စီးပွားချို့တွေ၍ ရွှေပြောင်းနေထိုင် သူ (၃၀၀၀၀) မှ (၄၀၀၀၀) အထိ ခက်ခဲကျပ်တည်းစွာ နေထိုင်နေကြသည်ဟု ကုလသမဂ္ဂ ခုက္ခလာသည်များ ဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး က အစီရင်ခံခဲ့ပါသည်။ ထောင်ပေါင်းများစွာသော ဤသူများမှာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်ရန် စီအားအပေးခံနေကြရပါသည်။ တရာ့၊ ပြန်ကြ သော်လည်း တရာ့၊ အိန္ဒိယတွင် နေကျို့ရစ်ခဲ့ကြပါသည်။ ယုံကြည်ရလောက်သော အစီရင်ခံစာများအရ ဤနှစ်အတွင်း တွင်၊ ကရင်ပြည်နယ်၊ ပြည့်လေးပင်ခရိုင်ရှိ ရွာများကို လုခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ က မီးရှိဖျက်ဆီးပြီး၊ ရွာသားများ ရွာမပြန်နိုင် အောင် တားခဲ့ခဲ့သည် ဟုသိရပါသည် {အခန်း (၁)(ဆ) တွင် ကြည့်ပါရန်}။

ရရှိပြည်နယ် သို့ ပြန်လာသော ရိုဟင်ရာ မူစလင်များ ကို သူတို့ထွက်သွားခဲ့သည့်အတွက်တော့ အပြစ်မတင်၊ မကဲ့ရဲ သော်ကြားလည်း ရိုဟင်ရာဖြစ်သည့်အတွက်ကြောင့်ကား ခွဲခြားဆက်ဆံး ကြရပါသည်။ ပြန်လာသောခုက္ခလာသည်များ အဆိုအရ၊ ငြင်းတို့သည် ခရီးသွားလာရေးကို လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပညာရာရေးကို လည်းကောင်း၊ မွေးစာရင်း၊ သေစာရင်း၊ သို့မဟုတ် မဂ်လာ မှတ်ပုံတင်ရေးကို လည်းကောင်း၊ ချုပ်ချုပ်ကန့်သတ်မှုများ ခံရသည် ဟုသိရပါသည်။

ယခင်က မသွားရသော၊ ထိုးနယ်စပ်တေလျှောက်ရှိ၊ တနသံ့ရိုတိုင်း၊ မွန်ပြည်နယ်ရှိ အေသာက်များသို့ ကုလသမဂ္ဂ ခုက္ခလာသည်များ မဟာမင်းကြီးရုံးက အကဲဖြတ်ရေး အဖွဲ့များကို စော်တို့ အာစိုးရက ဖော်ပါရီလတွင် ခွဲခဲ့ပါသည်။ အာစိုးရသည် ကုလသမဂ္ဂခုက္ခလာသည်များ မဟာမင်းကြီးရုံး နှင့် မူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံတွင် နေထိုင်နေကြသော ခုက္ခလာသည်အရှို့ သို့မဟုတ် အားလုံးကို ပြန်လည်နေရာချု ထားရေးအတွက် အေသာက်များသို့ ကန်းဦး သိက္ခာမြို့ရေး အလည်အပတ်ခရီးများ ခွဲခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဥပဒေက ၁၉၇၁ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ ခုက္ခလာသည်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက် သို့မဟုတ် ၁၉၆၇ ခုနှစ် နိုင်ငံတကာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ညွှန်းချက်မှတ်တမ်းနှင့် အညီ နိုင်ငံရေးခို့လုံးခွင့် ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ခုက္ခလာသည်များကို အကာအကွယ်ပေးရေးအတွက် စနစ်တစ်ရပ်လည်း အာစိုးရက ချုမှတ် လုပ်ဆောင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။

ဤနှစ်အတွင်း၊ တရားဝင် နိုင်ငံရေးခိုလုံခွင့် တောင်းခံသောသူများ၏ဟန် သော်လည်းကောင်း၊ အဓမ္မပြန်ပို့ခဲ့သော သူများ ဟန်သော်လည်းကောင်း၊ သတင်းများထုတ်ပြန်မှ မပြုလုပ်ခဲ့ပါ။

အခန်း (၃) နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများကို လေးစားခြင်း၊ အစိုးရကို ပြောင်းနိုင်သော နိုင်ငံသားများ၏ အခွင့်အရေး

အစိုးရ ကို ပြောင်းလဲရန် နိုင်ငံသားများတွင် အခွင့်အရေး မရှိပါ။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် က ရွေးကောက် တင်မြောက်ခဲ့သော ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကို ခေါ်ဆိုစွဲကိုလည်း အစိုးရ က ဆက်လက်တားမြစ်နေပါသည်။ နိုင်ငံသားများ သူတို့၏ အစိုးရ ပြောင်းနိုင်ခွင့်ကို ငြင်းဆိုရန်အတွက်၊ စစ်အစိုးရ သည် အကျပ်ကိုင်၊ ဒြိမ်းခြောက်ခြင်း ကို စနစ်တကျ ဆက်လက် လုပ်ဆောင်နေပါသည်။

တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ စစ်အရာရှိများသည် ပဟိုအစိုးရ၏ အရေးကြီးသော နေရာ နှင့် အသဆိုင်ရာ အစိုးရနေရာများ ကို ၁၉၆၂ ခုနှစ်ကတည်းက သိမ်းပိုက်ထားခဲ့ပါသည်။ ဝန်ကြီးဌာန အားလုံး၏ သေ့ချက်ကျ အထက်တန်း ဆင့် ရာထူးနေရာများ ၌ နာအဖ သည် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သို့မဟုတ် အငြိမ်းစားယူပြီး၊ စစ်အရာရှိများ ကို ခန့်ထားပါသည်။ ဝန်ကြီးဌာန၊ ရန်ကုန် နှင့် မွန်လေး ဒြှေ့တော်ဝန်နေရာများ အပါအဝင်၊ ဝန်ကြီးနေရာ (၃၈) နေရာအနက် (၃၃) နေရာ ကို တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့သို့မဟုတ် အငြိမ်းစားယူပြီး၊ စစ်အရာရှိ များက နှစ်အကုန်တိုင် သမီးပိုက်ထားပါသည်။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ရွေးကောက်ပွဲတွင်၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အောင်နိုင်ပြီးနောက်၊ စစ်အစိုးရသည် ရွေးကောက်ပွဲရလမ်း ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ငြင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ အောင်နိုင်သော အမတ်များ ကို အမတ်အဖြစ် မှ ပယ်ဖျက်၊ ထိန်းသိမ်း၊ သို့မဟုတ် ထောင်ချုပ် ခဲ့ပါသည် { အခန်း (၁)(၃)၊ (၁)(၄) တွင်ကြည့်ပါရန် }။ ဤနှစ်အတွင်း၊ ရွေးကောက် တင်မြောက်ခံ၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် (၄) ဦး တိုင်းပြည့်မှ ထွက်ပြီး ခဲ့ကြပါသည်။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်၏ အရွေးကောက်ခံ၊ ကျန်ရှိန်သော လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် အများစုံ က စာနှင့်ရေးသား လွှာအပ်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအပါပါ၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ ခေါ်ငြောင်မှ သည် လွှတ်တော် ကိုယ်စားပြီး ကော်မတီကို ၁၉၉၈ ခုနှစ် တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ငြင်းလွှတ်တော် ကိုယ်စားပြီးကော်မတီသည် လွှတ်တော် မခေါ်ယူမှု ကာလအတွင်း လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စား အလုပ်လုပ်ဆောင် နေသည်ဟု မှတ်ယူပါသည်။ ပြန်လည်တံ့ပြန်သောအား ဖြင့်၊ အစိုးရသည် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ကို တရားဝင် မပိုက်ပင်ဘဲ၊ ငြင်းပါတီ ချော်နှင့်ရေးကို အစဉ်တစိုက်၊ စနစ်တကျ ဆင်ဆွဲပါသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ ထောင်ပေါင်းများစွာသော အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဒြှေ့နာယ်၊ ရပ်ကွက် တာဝန်ရှိသူများ နှုတ်ထွက်၊ အနားယူစေရန် အာဏာပိုင်များက ဖိအားပေးခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံအနဲ့ ရုံးများကို ပိတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နှစ်အကုန်တွင်၊ ရွေးကောက်တင်မြောက်ခံ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် (၁၂) ဦးမှာ နိုင်ငံရေးအကြောင်းဖြင့် ထောင်ကျနေခဲ့ ဖြစ်ပါသည်။ ဦးစိန်လှုံး၊ ဦးအုန်းကြောင်၊ နှင့် ဦးခေါ်မောင်ဆွဲ တို့မှာ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များ အစောင့်းကာလ ကတည်းက ကြမ်းတမ်းသော အခြေအနေများ အောက်တွင် အကျဉ်းကျခံနေရသူများ ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင်၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင် (၃၅) ဦးအနိုင်ရရှိခဲ့ကြပါသည်။ (၁၃၂) ယောက်မှာ အရွေးကောက်ခံအဖွဲ့ဝင်များ အဖြစ်ဆက်လက်ရပ်တည်နေ၍၊ ပြည့်ပထွက်ခွာခဲ့သူ ကိုယ်စားလှယ်မှာ (၁၃) ဦး၊ ကွယ်လွန်သူ (၇၁) ဦး၊ အဓမ္မအနားယူဦးခံရသူ သို့မဟုတ် အပယ်ခံရသူ (၁၇၀) ဦး ရှိပါသည်။ နောက်ဆုံးအမျိုးအစား တွင် ပါဝင်သူ့များမှာ အကြောင်းအမျိုးမျိုးပြုပြီး အနားယူသွားခဲ့ကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့်၊ ကြိုးကြီးစီးသော လူထု

အစည်း အဝေးများတွင် အချို့သော အချေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်များကို ဆန်ကျင်၍ “အယုံအကြည်မရှိ” အဆို တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ ကြံ့ဖွံ့နှင့် ထောက်လှမ်းရေးအရာရှိများက မိသားစုများကို စီအားပေးသလို၊ ကိုယ်စားလှယ်များ ကိုလည်းစီအားပေးပါသည်။ ထိုပြင်၊ ပါတီစည်းကမ်း ချိုးဖောက်သောကြောင့် အဖွဲ့ချုပ်က အဖွဲ့ဝင် (၂၅) ယောက် ကို ထုတ်ခဲ့သည်။ ထုတ်ပစ်လိုက်သော လွှတ်ဓာတ် ကိုယ်စားလှယ် (၉) ဦးကို တသီးယူဂုလ အဖြစ် အမိုးရ၏ ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က အသိအမှတ် ပြုလိုက်ပါသည်။ ပြည်သူ့လွှတ်ဓာတ် ကိုယ်စားပြု ကော်မတီကမူ မည်သည့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်ကိုမှ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ရွေးကောက်ပွဲရာဇ်ကို ပယ်ဖျက်ပြီး၊ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကို ချမှတ်မည့် ဒီမိုကရေစီလမ်းပြေမြေပုံ၏ အစီတ်အပိုင်း တစ်ပိုင်အဖြစ်၊ ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၆ ခုနှစ်ထိ ပထမ ခေါ်ဆိုပြီးခဲ့သော အမျိုးသားညီလာခံကို အစိုးရသည် ဖော် (၁၇) ရက်နေ့တွင် ပြန်လည်ခေါ်ယူခဲ့ပါသည်။ အပစ်အတိရပ်စံထားသော တိုင်းရင်းသားအုပ်စု (၁၇) စု မှ ကိုယ်စားလှယ်များ အပါအဝင်၊ ခေါင်းခေါက်ရွေးချယ်ထားသော ကိုယ်စားလှယ် (၁၀၀၀) ကျော်ဖြင့် အမျိုးသားညီလာခံကို အစိုးရတော်လာ၍ ခေါ်ယူခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ရွေးကောက်ပွဲ အနိုင်ရရှိခဲ့သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် နှင့် အခြားပါတီများအပါအဝင်၊ အမိုက နိုင်ငံရေးပါတီများ တက်ရောက်ခြင်းကို အစိုးရသည် ထိထိ ရောက်ရောက် ပိတ်ပင်ခဲ့ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံ ဥပဒေသစ် ချမှတ်ရာတွင် လွှတ်လွှတ်လပ်လပ် ဆွေးနွေးပြုးခွန်သည် ကိုလည်း ပိတ်ပစ်ပြီး၊ ညီလာခံဖြစ်စဉ်ကို ပေါ်နေသော မည်သည့်ပေဖန်ပြောဆိုချက်ကို မဆို ထောင်းက် (၅) နှင့်မှ အနှစ် (၂၀) အထိ ပြစ်အက်ချမှတ်မည်ဟု အစိုးရက ဖြော်မြောက် ခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသားညီလာခံကို ၄၉ ရက်တွင် ရပ်နားခဲ့ပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂ လူအခွင့်အရေး ကော်မရှင် သို့အစီရင်ခံသော ဖန်နဝါရီလ အစီရင်ခံစာ ၏ ကုလသမဂ္ဂ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးစုစုံမှ မှတ်တမ်းပြုစုရေးအရာရှိက အစိုးရ၏ ဒီမိုကရေစီလမ်းပြေမြေပုံ အောင်မြှင့်ရန်ဆိုလျှင်၊ လမ်းပြေမြေပုံတွင် “လူအခွင့်အရေး မူများ နိုင်ခိုင်မာမာ ကိန်းဝံ” ရမည်ဟု မှတ်ချက်ပေးခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် သို့မဟုတ် အခြားအတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးပါတီများ မပါဘဲ၊ အမျိုးသားညီလာခံကို အစိုးရက ကျင့်ပသောအခါး၊ အမျိုးသားညီလာခံဖြစ်စဉ်မှာ “အမို့ယော့မှာ ဒီမိုကရေစီမကျသော လုပ်ရပ်” သာဖြစ်သည်ဟု ကုလသမဂ္ဂ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးစုစုံမှ မှတ်တမ်းပြုစုရေးအရာရှိ က ဖွံ့ဖြိုးချက်မရှင်ရာတွင် (၁) ရက်နေ့တွင် မှတ်တမ်းပြုစုရေးအရာရှိ ကို ရက်တွင် ရပ်နားခဲ့ပါသည်။

ဖန်နဝါရီလ အစီရင်ခံစာ တွင် ဖော်ပြုခဲ့သော အမျိုးသားညီလာခံ နှင့် ပတ်သက်သော စိုးရိမ်မူများ အပေါ် အစိုးရ သည် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း မရှိခဲ့ဟု ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ သို့ ထြေရှုတ်လ (၂၀) ရက်တွင် တင်သွင်းသော အစီရင်ခံစာ၌ အထူးစုစုံမှ မှတ်တမ်းပြုစုရေးအရာရှိက တင်ပြုခဲ့ပါသည်။ “အမျိုးသားညီလာခံ ကို ခေါ်ယူရာ ၏ အနည်းဆုံး ဒီမိုကရေစီကျသော အခြေအနေများ ကို ဖြည့်ဆည်းရန် လိုအပ်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ ကို မလုပ်ဆောင်ခဲ့” ဟူပေါ် ဆိုပါသည်။ အောက်တိုဘာလ (၂၁) ကုလသမဂ္ဂ တတိယ ကော်မတီ သို့တင်သွင်းသော ထုတ်ပြန်ချက်၌ “အမျိုးသားရင်ကြားထွေရေးမှု နိုင်ငံရေး အကူးအပြောင်းအတွက် ယုံကြည်စိတ်ချရလောက်သော ဖြစ်စဉ် သည် အခြေခံကျသော အခြေအနေ (၂) ရပ် မရှိဘဲ မဖြစ်နိုင်ချေ။ နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားအားလုံး စော်းစွာပြန်လွှတ်ရေး နှင့် နိုင်ငံရေး ပါတီများ နှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စံထားသော မိတ်ဖက်များ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သော စွမ်းဆောင်ရည် ကို ဆက်လက်ဟန်တားရန် ချုပ်ချယ်ကန်းသတ်ထားသည်များ ကို ဖြည့်လျှော့ရေး တို့ဖြစ်လေသည်”ဟုဆိုခဲ့ပါသည်။ အစိုးရ သည် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေ အတွင်းရေးဌားချုပ်၏ အထူးကိုယ်စားလှယ် မစွဲတာ ရာဇာလီ အစွဲမေးလ် နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ကို ပြန်လုပ်ဆောင်ရန် “မရှိမဖြစ်အရေးကြီး”လှသည် ဟုလည်း ဆိုပါသည်။

အစိုးရ နှင့် လူအခွဲအစည်း အလွှာတိုင်းတွင် စနစ်နှင့်ချို့ အကျင့်ပျက် ခြစားမူများ ဖြစ်စန်ပါသည်။ တိုင်းပြည်အတွင်း စီးပွားရေးလုပ်ငန်းလုပ်ရန် နှင့် ရင်းနှီးမြှင့်နှုန်းရန် အပြင်းထန်ဆုံးသော အဆီးအတား အဖြစ် အကျင့်ပျက်ခြင်း ကို

စီးပွားရေးပညာရှင်များ နှင့် စီးပွားရေးသမားများ က ယူဆကြပါသည်။ ရှုပ်ထွေးမွေလို့ မကြာခဏအပြောင်းအလဲများ သော စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများသည် အကျင့်ပျက် ခြစားခြင်းကို မွေးပေးခဲ့ပါသည်။

အကျင့်ပျက်ခြစားမှုဆန့်ကျင်သော ပြဌာန်းချက်များကို အာဏာပိုင်များက လက်ထွေ့တွင် ကျွဲ့သုံး ခဲ့လျပါသည်။ ကျင့်သုံး လိုလျင်လိုသလိုသာ ကျင့်သုံးပြီး၊ ငင်းတို့၊ အရာရှိတိုးပြီးက ကမ်းကုန်အောင် လာသိစားပြီး အရှက်တကွဲ ဖြစ်စရာဖြစ်လာသည်အခါးမျိုးတွင်မှ စစ်အစိုးရ ၅၈% အဆင့်မြင့် စိုလ်ချုပ်ပြီးများက ထိပြုဌာန်းချက် ကို အသုံးပြုပြီး အရေးယူတတ်ပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ် ခင်ညွှန် ကို ထုတ်ပစ်ခြင်း အကြောင်း ရှင်းလင်းချက် ကို နိုင်ဘာလ (၇) ရက် နေ့၊ ပုံနှိပ်ထုတ်ပြန်ရာ ၌ “လာသိစားအကျင့်ပျက်” သောစွဲချက် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ဤစွဲချက်များမှာ အတိအကျပင် ဖြစ်ကြောင်း အခြားသတင်းများ ကလည်း ညွှန်းပါသည်။ သို့သော သူ့အား အများပြည်သူရေးတွင် စစ်ဆေးပို့ သို့မဟုတ် ရုံးတင်စွဲဆိုပို့ ကိုတော့မလုပ်ခဲ့ပါ။ သူ့ကိုထုတ်လိုက်သည်နှင့် ခင်ညွှန်မိသားစုများနှင့် ရာချို့သော ငင်း၏ လုပ်ဖော် ကိုင်ဖက်များကို ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ စစ်ဆေးမေးမြန်း ခြင်းများပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ထောက်လှမ်းရေးက အုပ်ချုပ်စီမံသော နယ်စပ်စစ်ဆေးရေးကိုတော်းဆောင်ရွက် မှုဆည်တွင် ဖြစ်ခဲ့သော အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့်အတွက် စစ်ဘက်နှင့် အရပ်ဘက်ငြာန် သုံးခု မှ “ဝန်ထမ်း” (၁၈၆) ယောက် ကို စီရင်ချက်ချုပြီးဖြစ်သည် ဟု စစ်အစိုးရ က ကြော်ခဲ့ပါသည်။

အစိုးရသည် တရားဝင် စာရွက်စာတမ်းများ အများစုံ ကို ကြည့်ရှုခဲ့ မပေးခဲ့ပါ။ ထိုသို့ ခွင့်ပြုရမည်ဆိုသော ဥပဒေလည်း မရှိခဲ့ပါ။ အစိုးရ၏ အချက်အလက် အများစုံ ကို ထိမ်းချုပ်ထားပြီး၊ လျှို့ဝှက်ဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။ အစိုးရ မူဝါဒ ချမှတ်ပုံမှုလည်း မြင်သာထင်သာ မပြုလုပ်ဘဲ ဆုံးဖြတ်ချက် များကိုလည်း အစိုးရ၏ ထိပ်ဆုံးအလွှာ ၌သာ ချမှတ်ပါသည်။ အစိုးရ၏ မူဝါဒ အသစ်များ ကိုပုံနှိပ်ခြင်းလည်းမရှိ၊ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ရှင်းပြုခြင်းလည်းမပြုလုပ်ခဲ့ပါ။

နိုင်ငံရေး ဦးဆောင်မှုတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ခွင့်မရှိခဲ့ပါ။ နာအာဖ အစိုးရအဖွဲ့ သို့မဟုတ် တရားလွှတ်တော်ချုပ် တို့တွင် အမျိုးသမီး သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစိုင်များ မပါရှိခဲ့ပါ။

အချို့သော တိုင်းရင်းသားလူနည်းစိုင်များအား နိုင်ငံသား အပြည့်အဝဖြစ်ရေး ကို အငြင်းပယ်ခံကြရပြီး၊ အစိုးရ နှင့် နိုင်ငံရေး အခန်းကဏ္ဍများတွင် ပါဝင်ခွင့်မရှိခဲ့ကြပါ{အခန်း (၅) တွင် ကြည့်ပါရန်}။

အခန်း (၅) နိုင်ငံတကာနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၏ လူအခွင့်အရေး
ချိုးဖောက်မှု ဆိုသောဖြစ်ရပ်များအပေါ်စုစုမံ့မှုများအပေါ် အစိုးရ၏သဘောထား

အစိုးရသည် အသာဆုံး လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ လွတ်လပ်စွာလုပ်ကိုင်နိုင်မှုကို ခွင့်ပြုခြင်းမရှိဘဲ၊ ယော်ယျအားဖြင့်၊ ငင်း၏ လူအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းများကို ပြင်ပုဂ္ဂစ်စားစစ်ဆေးခြင်းများကိုလည်း ရန်ပြုမှုများဟု ဆက်လက်၍ မြင်နေပါသည်။ အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ရာ ကြော်ခြေနှုန်းဖြုံးပြီး နှင့် အချို့သော ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများအပြင် မြန်မာပြည်တွင် ၌ ခန်းမှန်းခြေအားဖြုံး နိုင်ငံရေးနှင့်ဆက်နယ်မှုရှိသော အစိုးရမဟုတ်သည့် လူမှာအထောက်အကျိုး အဖွဲ့အစည်း (၃၅) ဖွဲ့ ရှိနေပါသည်။ အချို့သော အဖွဲ့အစည်းများမှာ ယာယိုရပ်တည်မှု အနေအထားသွေးသွေးရှိနေပြီး၊ အမြဲတန်း ပြည်တွင်းတွင် လုပ်ကိုင်နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရနှင့် ရေရှည် ညီးနှင့်နေရပါသည်။ အချို့ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ၏ အဆိုအရ ငင်းတို့အနေနှင့် အစိုးရ၏ အသာဆုံးရေးရာအရာရှိများနှင့် ပိမိနက်သွယ်လာနိုင်ပြီး၊ အချို့သောဝန်ကြီးငြာနာများကလည်း ယခင်က ပြောဆိုခွင့်ပောင်မရှိခဲ့သော ပညာရေးကိစ္စ၊ ကလေး စစ်သားများအခြေအနေ၊ ကိုယ်ခံအားကျဆင်းသည့် ရောဂါ အကြောင်းနှင့် လူကုန်ကူးမှုဖြစ်ရပ်များတွင် ပုံးပေါ်ဆောင်ရွက်လို့မှ ပြသလာသည် ဟုဆိုပါသည်။

ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း၌ ကုလသမဂ္ဂ ခုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး နှင့် အစိုးရတို့ သဘောတူညီချက်တရပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ ငါးသဘောတူညီချက်မှာ ယခင်က သွားရောက်ခွင့် မရရှိခဲ့သော ကုရှင်ပြည်နယ်နှင့် တန်သို့ရိုတိုင်း အသများသို့ ထိုမဟာမင်းကြီးရုံး မှ ကိုယ်စားလှယ်များ ဝင်ရောက်စုံစုံ ရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည် {အခန်း (၂) (၃) တွင် ကြည့်ပါရန်}။ နောက်ပိုင်းတွင် ကုလသမဂ္ဂ ခုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံးမှု ထိုအသများသို့ “အကဲဖြတ်” ခရီးများသွား နိုင်ခဲ့သော်လည်း ထိုအသများသို့ အမြဲတမ်း အခြေချာ မပြုလုပ်ရသေးပါ။

နိုင်ငံတကာ သတင်းထောက်များ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဝန်ထမ်းများ အချို့သော ကုလသမဂ္ဂ ဝန်ထမ်းများ အပြင် သံတမန်ဝန်ထမ်းများအား ပြည်တွင်းရှိအချို့သော အသများသို့ ခရီးသွားလာမှုများကို ဆက်လက် ပိတ်ထားခံရ နေပါသည်။ လူအခွင့်အရေး ကာကွယ်သူများကို ပြည်ဝင်ခွင့် ပို့တော်သို့ ပုံမှန်ပြင်းဆို နေဖြိုး၊ ထိုသူတို့မှာ အစိုးရ လက်ခံသော အဖွဲ့အစည်းတရုခိုက်အာမခံ နှင့် အကာအကွယ်အောက်မှုလည်းကောင်း၊ အစိုးရ လက်ခံသော ကိစ္စပိုင်များအတွက်သော လည်းကောင်း နိုင်တွေ့သို့သာလာနိုင်ပါသည်{အခန်း (၂)(၃)တွင် ကြည့်ပါရန်}။ နိုင်ပြုခြားသားများ မြန်မာပြည်တွင်း သွားလာလှပုံရှားမှု အပေါ်စောင့်ကြည့်မှု၊ နိုင်ခြားသားများနှင့် ဆက်သွယ်သည့် သူများကို မကြာခဏခေါ်ယူ စစ်ကြောခံရမှု၊ ပြည်သူများ၏ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှု နှင့် လွတ်လပ်စွာ ပေါင်းသင်းနိုင်မှုများကိုချုပ်ချက်ထားမှု၊ အစိုးရများလူအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု သတင်းများကို နိုင်ခြားသားများနှင့် ဆက်သွယ်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူများအားဖော်ဆီးသည့် အလေ့အထ များကြောင့်၊ လူအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု သတင်းများ အထူးသဖြင့် အကျဉ်းထောင်တွင်းနှင့် လူမျိုးစုံအသများ၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သော အမှုများမှာ လပေါင်း၊ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြောမြင့်မှုထွက်ပေါ်လာသည့်အတွက် ထိုသတင်း အများစုံမှာ အတည်ပြုချက်ခေါ်ပါသည်။

အစိုးရမှ အမြဲတမ်း တိတိကျကျ လိုက်နာ လုပ်ကိုင်နေသည့် ပြဌာန်းချက် မဟုတ်သော်လည်း၊ အချို့သော ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့များ သည် ကွင်းဆင်းသည့် ခရီးစဉ်တိုင်း တွင် ငါးတို့၏စားရိတ်ဖြင့် အစိုးရ ကိုယ်စားလှယ် တော်းစီးကို ခေါ်ဆောင်သွားရပါသည် {အခန်း (၁)(၁)တွင် ကြည့်ပါရန်}။

ဤနှစ်အတွင်း အစိုးရသည် ကုလသမဂ္ဂ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးစုံစမ်း မှတ်တမ်းပြုစုံရေးအရာရှိ၏ ပြည်ဝင်ခွင့် တောင်းဆိုမှုအား အကြိမ်ကြိမ် ပြင်းဆိုခဲ့သည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်အတွင်း လူအခွင့် အရေးဆိုင်ရာ အထူးစုံစမ်း မှတ်တမ်းပြုစုံရေးအရာရှိသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ နှစ် ကြိမ် သွားရောက်ခဲ့သည်။ ပထမ ခရီးစဉ်အတွင်း နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား တိုးအား တွေ့ဆုံးမေးမြန်းမှုများ ပြုစုံရေးအရာရှိ၏ အတွက် တွေ့ရှုရသဖြင့် ခရီးစဉ်အား အတိုချိုးခဲ့ပါသည်။ အထူးစုံစမ်း မှတ်တမ်းပြုစုံရေးအရာရှိ၏ ဖော်ဆိုရေးလုပ်ရေး အတွက် ယန်းတားမှုများ ဖြစ်ပေါ်သည်။ ပုံးပြည့်စုံပြီးလွတ်လပ်သည့် အထူးစုံစမ်း မှတ်တမ်းပြုစုံရေးအရာရှိက ကောက်ချက်ချုပ်ပါသည်။ ငါးက အစိုးရအနေဖြင့် ခီပံယ်း လုပ်ကြိမ်နှင့် ပါတ်သက်၍ “ပြီးပြည့်စုံပြီးလွတ်လပ်သည့်” စုစုံစစ်ဆေးမှု ပြုလုပ်ပေးရန် တောင်းဆိုခြိုး၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုံအသများ အထူးသဖြင့် ရှုမှုပြည်နယ်အတွင်း၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သော “ဆိုးရွားသောလူအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ” အား စုစုံစစ်ဆေးရန် ထပ်မံ တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။

ဥရုတ်လ (၃၀) ရက် အစီရင်ခံစာ၌ အထူးစုံစမ်း မှတ်တမ်းပြုစုံရေးအရာရှိက “ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ အခွင့်အရေး ကော်မတီ” နှင့် အစိုးရတို့၏ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကို အသိအမှတ်ပြုခဲ့သော်လည်း၊ လက်ရှိပြစ်ပေါ်နေသော အခြေအနေကြောင့် ငါးကို ဖော်ဆိုရေးရှိနိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ၌ ထည့်သွင်းရေးသား ထားသော ဝေဖန် အကြိမ်ပြုချက်များသည် မပြောင်းသေးသာ ဆက်လက် အကျဉ်းဝင် နေဆာဖြစ် သည်ဟု ဆိုခဲ့ပါသည်။

အောက်တိုဘာလ (၂၈) ရက်နေ့ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ့တ်တင်သော အထူးစုံစမ်း မှတ်တမ်းပြုစုံရေးအရာရှိ အစီရင်ခံစာတွင် “မြန်မာနိုင်ငံ အခြေခံလူအခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များ ကျင့်သုံးမှုမှာ သိသာမှုရှိသော အပြောင်း

အလဲ တုတ္ထရာ မဖြစ်သေးသည့်အပြင် ပိုမို၍ပင် ဆိုးနွားနေကြောင်း ... ၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလ (၃၀) ရက်နေ့ နီပယင်းဒေသ၏ ဖြစ်ပွားခဲ့သော တိုက်ခိုက်မှုများ၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ပြန်လည် လုညွှေပြောင်းပစ်ရန် အောင်ရှုက်မှုများ မရှိသေးသည့်အပြင် တိုက်ခိုက်မှုများ၊ ဒဏ်ရာရှိမှုများ၊ နှင့် သေကျေမှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူများ သည် အပြစ်ဒဏ်ပေး ခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်နေကြသည်" ဟု ပြောကြားသွားခဲ့ပါသည်။

သို့သော်ცြားလည်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနှစ်အဖွဲ့ကြီး အနေဖြင့် မြန်မာပြည်အတွင်း၍ လွတ်လပ်စွာလူ့ရှုံးနေကာ၊ ပုံမှန်လုပ်ကိုင်နေကျဖြစ်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရောက်မှု၊ အခြေခံကိုယ်ကာယသန့်ရှင်းရေး၊ ကာယပြန်လည်ထူထောင်ရေး နှင့် ကာကွယ်ရေးကိစ္စများကို ဆင်လက်၍ ပုံမှန်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

အစိုးရ၏ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကော်မတီတွင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးက ညျှော့ အဖြစ် ဦးဆောင်ခဲ့ပြီး ရဲမှုချုပ်အား အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ထည့်သွင်း တာဝန်ပေးသားပါသည်။ ဤနှစ်အတွင်း၊ ထိုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် ကုလသမဂ္ဂမှ တိုးမှုသည့် မူးယစ်ဆေးဝါကုသန်း ရောင်းဝယ်မှုများနှင့် အရွယ်မရောက်သေးသူများ အတွက် တရားရေးစနစ် ဆွေးနွေးများကို တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် အတွင်း၌ ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာပြတောန လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲ များကို ကျင်းမံခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလ အတွင်း အမြိုးသားဒီစိကရေး အဖွဲ့ချုပ်အား အစိုးရမှ တိုးကိုခဲ့ပြီးသည့် နောက်ပိုင်း၊ သွေစကြေလျ အစိုးရမှ ပြုလုပ်သည့် လူအခွင့်အရေး သင်တန်းများအား ရပ်တန်း ခဲ့ပါသည်။ အလုပ်သမားဆိုင်ရာ ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်သော ကန်းကုက်ချက်များအား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီးထံမှ ရရှိခဲ့ကြောင်း စုစုမ်းစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ပေး မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ အစိုးရက ဆိုသော်လည်း အလုပ်သမားရေးရာ ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပါတ်သက်၍ အရာရှိများအား တစ်တရာ့ ဖော်ဆီးအရေးယူမှ အများသိသာသည့် တရားစွဲဆိုမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ {အခန်း (၆) တွင်ကြည့်ပါရန်}။

အခန်း၅။ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအရ မတော်မတရားပြုခြင်း နှင့် လူကန်ကူးခြင်း

နာအာဖ သည် အမိန့်နှင့် ဆက်လက် အပ်ချုပ်နေဖြတ်ပါသည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းအပ်ချုပ်ပုဂ္ဂိုလ် ပယ်ဖျက်ပြီး ဖြစ်သော ကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း နှင့် ပတ်သက်ပြီး မည်သည့်ဖွဲ့စည်းအပ်ချုပ်ပုဂ္ဂိုလ် ပြောန်းချက် နှင့်မှ ငါးအား ချည်နောင်ထား ခြင်းမရှုပါ။

အမျိုးသမီးများ။

အနီး အပါအဝင်၊ အမျိုးသမီးများ ကို အိမ်တွင်းအကြမ်းပက် ဆက်ခံခြင်း သည် ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော အစိုးရသည် အနီးမယားအား နိုင်စက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အိမ်တွင်းအကြမ်းပက်ခြင်း ဆိုင်ရာ စာရင်းထောက်များ ကို မထုတ်ပြန်သောကြောင့် မည်မှု ဖြစ်သည် ဟု တိုင်းတာရန် ခက်ခဲပါသည်။

မှတ်မီးပြခြင်း မှာ တရားမဝင်ပေ။ သို့သော အနီးသည် အသက် ၁၂ နှစ်ထက်မလယ်လျှင်၊ အနီး ကို အလိမတ္တဘဲ ပြုကျင့်ခြင်း သည် ရာစိတ်မှု မဟုတ်ပါ။ အိမ်ထောင်ရှု အပျိုးသမီးများမှာ အမျိုးအဆွဲမီသားစုများ ပါရှိသော အိမ်ထောင်စုများတွင် နေထိုင်ကြသည့်အရောက် လူမှုရေးမီအားအရ အနီးကို မတော်မတရားမလုပ်အောင် အကာအကွယ်ပေးပြီး ဖြစ်နေ ပါသည်။ အစိုးရသည် မှတ်မီးမှ နှင့်ပတ်သက်သော စာရင်းအချက်အလက်များကိုလည်း မထုတ်ပြန်ပါ။ သို့သော လူနေများသော မြို့ပြဒေသများတွင် မှတ်မီးမှုကို တွေ့ရလေ့မရှိဘဲ၊ ဝေးလံသော အရပ်ဒေသများတွင် မကြာခဏ ပိုဖြစ်သည် ဟု အစိုးရက ဆိုပါသည်။ မည်သို့ဆိုစေ၊ ယောက်ဗျား အစောင့်အရောက် မပါဘဲ၊ ညမှာ့င်ချိန်များ၌ ရရှိသွားဖို့မှာ အပျိုးသမီးများအတွက် မလုပ်၍ ဟု ယောက်ဗျားဖြင့် စဉ်းစားလေ့ရှိကြပါသည်။ အလုပ်ရှင်များ ကလည်း အပျိုးသမီးအလုပ်သမားများ ညအခါ အိမ်ပြန်သော ဘတ်စ် သို့မဟုတ် ထရပ်ကားများ စီစဉ်ပေးတတ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အပျိုးသမီးများအတွက် ညအခါ တက်စီအငါးကား စီးခြင်းသည် မှတ်မီးမှ သို့မဟုတ် လှယ်က်မှုများအတွက် အွန်ရာယ်များသည် ဟု ယူဆတတ်ကြပါသည်။ ညအခါ သွားလာကြသော ပြည့်တန်ဆာအပျိုးသမီးများမှာ တက်စီ ယာဉ်မောင်းများ ကို အပိုဆောင်းကြေး မျက်မျက် ဆောင်းပေးရတတ်ပါသည်။ မဟုတ်ပါက မှတ်မီးပြုခရိုင်း၊ လှယ်က်ခံရစိုး၊ သို့မဟုတ် ပုလိုပ်လက်အပ်ခရိုင်း အွန်ရာယ်ရှိပါသည်။ ဖုန်းကြေးဖြစ်နေသော ဒေသများ အခြား တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများ နေထိုင်ရာ ဒေသများတွင် မှတ်မီးများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပါသည်။ {အနီး (၁) (ဆ)တွင်ကြည့်ပါရန်}။

ပြည့်တန်ဆာအလုပ် ကို ဥပဒေအရ တားမှစ်ထားပြီး၊ ထောင်ဒက် (၃) နှစ် အပြစ်ပေး နိုင်သော်လည်း ဤအလုပ်မှာ အထူးသဖြင့် ရန်ကုန် မြို့နှစ် “နယ်စပ်မြို့များ” နှင့် “မြို့သစ်များ”တွင် ကြိုးထားလာနေခဲ့ပါသည်။ ထိမြို့များတွင် ရန်ကုန်မြို့တော် နေရာဟောင်းများမှ အဓမ္မနေရာရွှေပြောင်းခံလိုက်ရသော ဆင်းရွှေမြို့များ နေထိုင်ကြ ပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသမီး ပြည့်တန်ဆာ အရေအတွက် များစွာ ကို ထောင်ချွဲပြီး၊ ထောင်အတွင်း မတော်မတရားအပြခံကြရသည် ဟု ယုံကြည်ရလောက်သော သတင်းအစီရင်ခံချက်များ ရရှိခဲ့ပါသည်။ အစိုးရ နှင့် အနည်းဆုံး နိုင်တော် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့တို့က ပြည့်တန်ဆာလုပ်ခွဲဘူးသူများ အတွက် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး အစီအစဉ်များ၊ ကျောင်းများ ကို ဖွင့်လှစ်လုပ်ကိုင်နေကြပါသည်။

လိုင်သဘောအရ အနောင့်အယူက်ပြခြင်း အတွက် ဥပဒေ မရှိပါ။

ရှိုးရာယဉ်ကျော်မှူးနှင့် လျော်စီစွာ အမျိုးသမီးများသည် လက်တပ်ပြီးနောက်တွင် သူတို့နာမည် ကို ဆက်ယူထားနိုင်ပြီး၊ မိသားစု ငွေရေးကြေးရေးကိစ္စများကို ထိန်းချုပ်ကိုင်တွယ်ကြသည်။ သို့သော်ကြေးသည်း၊ အမျိုးသမီးများမှာ အမျိုးသားများ ကြိုးစိုးသော အစဉ်အလာ အလုပ်များ၏ အမျိုးသားအမျိုးသမီး အမျိုးအစားအရာ၊ နည်းနေဆာပစ်ရှုပါသည်။ စစ်တပ်အရာရှိ ရာထူးများ အပါအဝင်၊ အသက်မွေးစိမ်းကျောင်းအနည်းငယ် ၌ အမျိုးသမီးများ လုပ်ဆောင်ခွင့် ကို ထိထိရောက်ရောက် ဆက်လက် ပိတ် မြှုပ်တော်သားဆဲရှုပါသည်။ ဆင်းခဲ့က် ကို လည်းအမျိုးသမီးများမှာ အချို့မျှမှတ်ဆောင်ရပါသည်။ အမျိုးသမီးများမှာ အလုပ်တူလုပ်ရသော လည်း၊ လုပ်ခဲ့ တလျောက်လုံး မရအဲကြပါ။ ဥပဒေအရာ၊ အမျိုးသမီးများမှာ ကိုယ်ဝန်သည်များ ရပိုင်ခွင့် (၂၆) ပတ် ခွင့် ကို ရပိုင်ခွင့်ရှုပါသည်။ လက်တွေ့တွင်မှာ ဤအတိုင်း ဖြစ်ချင်မှ ဖြစ်တတ်ပါသည်။

သို့ခြားလွတ်လပ်သော အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းများ မရှိသော်လည်း၊ အစိုးရ နှင့် ဆက်ဆံ ပတ်သက်သော အဖွဲ့များစွာရှိပါသည်။ လူမှုဝန်ထမ်းဝန်ကြီးဌာန လက်အောက်ရှိ၊ မြန်မာပြည်အမျိုးသမီးရေးရာကော်မတီ (နှင့် ယင်း၏ လက်အောက်အဖွဲ့ ဖြစ်သော မြန်မာအမျိုးသမီးရေးရာ လုပ်နေးကော်မတီ) တွင် ပြည်နယ်တိုင်း (၁၄) ခု ၂၅၂ အသင့်စွဲများ ရှိပါသည်။ ငြင်းတို့မှာ၊ အမျိုးသမီးအကျိုးစီးပွား ကာကွယ်စောင့်ရောက်ဖို့တာဝန်ရှိသော အစိုးရ ၏ ပစာန အဖွဲ့အစည်း များ ဖြစ်ကြပါသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ် (Myanmar Women's Affairs Federation) ကို ၂၀၀၃ ခုနှစ် မိဇာကာလတွင် ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ညွှန်မှုမှာ ဝန်ကြီးချုပ် ရုတ်ယူ ပိုလ်ချုပ်ပြီး စိုးဝင်း၏အေးဖြစ်ပါသည်။ “အစိုးရမဟုတ်သော” အမိက အမျိုးသမီး အကျင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါး၊ အစိုးရ ထိန်းချုပ်သော အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဖြစ်သည့်၊ မိခင် နှင့် ကလေး

ကလေးများ။

အသက် (၁၈) နှစ်အောက် ကလေးများမှာ လူပြီးရေ၏ (၄၀) ရာရွှေ့နှင့်ရှိပါသည်။ ကလေးများမှာ စားရမဲ့ သောက်ရမဲ့ ဖြစ်နေသောမိဘများက လက်ဘက်ရည်ဆိုင်များ၊ စက်ရုံများတွင် အလုပ်လုပ်ရန်၊ သို့မဟုတ် တောင်းရမဲ့ နိုင်းရမဲ့ အထုတ်ခံရမည့် အွန်ရာယ်ကို ကြီးကြီးမားမား ရင်ဆိုင်နေကြရရှာပါ၏။ တရီးမှာ မိဘမဲ့ ပေါ်ပေါ်လောက်များ သို့ရောက်သွားကြပါသည်။ ကျမ်းကျမ်းနည်းနည်း သို့မဟုတ် လုံးဝမရှိဖြစ်ကြလေရာ၊ အရေအတွက် များသည်ထက်များ လာသော ကလေးများမှာ တရားမဝင် စီးပွားရေးနယ်ပယ်တွင် အလုပ်လုပ်နေကြရပါသည်။ ဤသို့မလုပ်ပါက၊ လမ်းပေါ် ရောက်သွားပြီး၊ မူးယစ်ဆေးပါး သုံးစွဲခြင်း၊ ရာဇ်ဝတ်မှုအသေးစား ကျူးလွှာနှင့်ခြင်း၊ အဖမ်းခံရမည့်သေးကြီးခြင်း၊ လိုင် မတော်မတရားပုံခံခြင်း၊ ခေါင်းပုံဖြတ်ခံရခြင်း၊ ကိုယ်ခံစွမ်းအားကျရောဂါးကူးစက်ခြင်းအစရှိသော အွန်ရာယ် စက်ဝန်းထဲ ရောက်နေကြပါသည်။

ကလေးများ ကို လုပ်လောက်လောက် အကာအကွယ်ပေးသော စနစ် သို့မဟုတ် အရှယ်မရောက်သေးသော သူများ အတွက် လုပ်လောက်သော တရားရေးစနစ် မရှိပါ။ ဤကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်သော အားထုတ်မှုများမှာ အရင်းအမြစ်များ မရှိသောကြောင့် ဆိုးဆိုးပါး ဖုစ်ညွှန်လုပ်ဆောင် နေရကြပါသည်။ လူမှုဝန်ထမ်းဌာနမှာ အက်နှုန်းအသတ် ရှိသော လူမှုဝန်ထမ်းဝန်ဆောင်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသော်ငြားလည်း၊ တရားဝင်ခန့်ထားသော လူမှုရေးဝန်ထမ်း အနည်းငယ် သာရှိပါသည်။

အစိုးရသည် ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ အခွင့်အရေး ကော်မတီနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ဇန်လတွင် ငင်းကော်မတီ၏ ဥက္ကဋ္ဌ မြန်မာပြည်သို့လာလည်ခဲ့ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ ရုံးပြုဖော်ဖွှာက မူလတန်း ပညာရေး နှင့် တိုင်းရင်းသားဘာသစကားများ သပ်ကြားရေး လုပ်ကိုင်လုပ်ရှိပြီး ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန နှင့် လူမှုနှင့်ထိုး ဌာန တို့ဖြင့် အလုပ်သောအရ ရင်းနှီးသောဆက်ဆံရေးရှိသည် ဟုဆိုပါသည်။ ဘာသာရေး အခြေခံသော အားများ ဖွံ့ဖြိုးဘာသာ ဘဏ်ကြီးများ သီလရှင်များ ပုဂ္ဂလိက ရပ်ရွှာအခြား အပ်စုများ ကလည်း ကလေးများအတွက် ပညာရေး နှင့် အခြား ပုံစံများပေးကြပါသည်။

အစိုးရသည် အများပြည်သူပညာရေးအတွက် အရင်းအနှစ်း အနည်းငယ်ကိုသာ ဆက်လက်ချထား သုံးစွဲနေပါသည်။ နောက်ဆုံး ရရှိသော စာရင်းအချက်အလက်များအရ တရားဝင် အပေါ်ဘက် ပညာရေးအားလုံးအတွက် ၂၀၃-၁၄ ခုနှစ် (ဧပြီ - မတ်) ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တွင်၊ အစိုးရ ရသုံးငွေစာရင်း၏ (၁) အသေမ (၃) ရာနှစ်းသာ သုံးစွဲချုပ်ပါသည်။ အပြင်ပန်းအနေဖြင့် ကြည့်မည့်ဆိုလျှင် အစိုးရ၏ ကျောင်းစားရိတ်မှာ အသမတန်း (အသက် ၁၆ ဝန်းကျင်) အထိ အခဲ့ဖြစ်ပါသည်။ ထို့သော်လည်း၊ အစိုးရ ကျောင်းဆရာများသည် တစ်လ (၇၀၀၀) ကျပ် (၇ ဒီလာ)မျှသာ လအရရှိကြသဖြင့်၊ ဝမ်းရေးမှုပုံမှုအတွက်များစွာ လိုအပ်နေကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာများသည် အလုပ်မှတ်ကိုရန်သော်လည်းကောင်း၊ ကျောင်းသားများ ထံမှ အခကြေးငွေကို တောင်းခံရန် သော်လည်းကောင်း အခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်နေသဖြင့်၊ မိသားစု မြောက်များ စွာမှာ မိမိထို့၏ ကလေးများကို ကျောင်းထားနိုင်ရန်အတွက်၊ မူလတန်းအဆင့် မှတ်၍ အခကြေးငွေပေးရပါသည်။ မိသားစုများက တရားဝင် မဟုတ်သော အခကြေးများ မပေးနိုင်ကြသောနေရာများတွင် ယော်ယျာအားဖြင့် ဆရာများလည်း အလုပ် မလုပ်ကြတော့ပါ။ အစိုးရ က လျစ်လျှော့ပြထားသည့် အခြေအနေ အောက်တွင်၊ ဥပဒေအရ ပိတ်ထားသည့်ဆိုသော်လည်း၊ ပုဂ္ဂလိက ကျောင်းများက ပညာရေး ကို အထောက်အကူ ဖြောလုပ်လာကြရပါသည်။

စတုထွေတန်းအထိ ပညာရေးမှာ မသင်မနေရဖြစ်ပါသည်။ မူလတန်းကျောင်းသား (၅၀) ရာခိုင်နှုန်းမှာ စတုထွေတန်း မပြီးမိမှာပင် ကျောင်းမှထွက်သွားကြသည် ဟု ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ ရုပိုင်းပွဲအဖွဲ့က အစီရင်ခံပါသည်။ အစိုးရက ကျိန်းမာရေး နှင့် ပညာရေး အသုံးစားရှိတ် ကို လက်နက်ကိုင်တပ်များအတွက် လမ်းလွှဲသွေးစွဲ နေသည့်အလျောက် တရားဝင် ရော၊ တရားမဝင် ကျောင်းစားရှိတ်ပါ ဖြင့်မားလာကာ ကျောင်းတက်နှုန်း နှင့် ပညာရေးခံပါဌီမှုမှာ ဥပုံနှုန်းအတွင်း ကျဆင်းလာခဲ့ပါသည်။ ယောကျိုးလေး နှင့် မိန်းခလေး များ၏ ကျောင်းနေနှုန်း ကတော့ ခြားနားချက် မရှိပါ။

အစိုးရက ကျေးလက်တော့ရွှေများရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းကြီးကျောင်း ပညာရေး ကို မြှင့်တင်ပေးပြီး ရန်ကုန်၊ မွန်လေးမြှို့များ ရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် သို့လည်းကောင်းမှုများ ကို ထောက်ပံ့မှုပေးပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအော်များတွင် အစိုးရက တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကား သင်ကြားခြင်း ကို ပိတ်ပိုင်ထားပါသည်။

ကလေးများမှာ အစိုးရက ကျိန်းမာရေးစောင့်ရောက်မှု လျှစ်လျှော့ပြုထားသည့် ဒဏ် ကို ကောင်းကောင်းကြီး ခံစားရ နေရာပါသည်။ အစိုးရသည် ၂၀၀၃ – ၂၀၀၄ ဘဏ္ဍားရေးနှစ် တွင် ကျိန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနရုံး အသုံးစားရှိတ် ကို နှစ်ဆ တိုးမြှင့်လိုက်သော်လည်း၊ အစိုးရ၏ အရပ်ပိုင် သုံးစွဲငွောက် (၁) အသေမ (၂) ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိပါသေးသည်။ ကျိန်းမာရေး စောင့်ရောက်မှုရေးရာတွင် အစိုးရက ယောကျိုးလေး၊ မိန်းခလေး ခွဲခြားဆက်ဆံသည် ဟူသောသတ်း အစီရင်ခံချက်များတော့ မရှိပါ။ ကုလသမဂ္ဂ သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့များ က ကမကထပြု အကုန်ခံသော နောက်ဆုံးရနိုင်သည့် တရားဝင် လေ့လာချက် စာရင်းအချက်အလက်များအာရုံးသော် ကလေး (၁၀၀၀) လျှင်၊ (၁၀၉၉) ယောက်သည် အသက် (၅) နှစ်မရောက်မိ သေဆုံးကြလေ၏။ ကျေးလက်တော့ရွှေများတွင် ကလေးမွေးဖွားရာ၏ ကိုယ်တန် (၂၀) လျှင် (၁) ယောက်သာ ဆရာဝန်၏ ကုသမှု ကို ခံယူရရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။ အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာန နှင့် ကုလသမဂ္ဂ လူပြီးရေ ရုပိုင်းပွဲ(UNFPA) တို့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် လေ့လာချက်အရ အသက် (၅) နှစ်အောက် ကလေး (၇) အသေမ (၉) ရာခိုင်နှုန်းမှာ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး အဟာရရုံးတဲ့ကြပါသည်။ ကျိန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန နှင့် ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ ရုပိုင်းပွဲ တို့၏ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် ပူးတွဲလေ့ လာချက်အရာ၊ အသက် (၅) နှစ်အောက် ကလေး (၃၅) အသေမ (၃) ရာခိုင်နှုန်းမှာ ရှိသုံးရှိတိုက်သော ကိုယ်အလေးချိန်ထက် အလွန်အမင်း လျော့နည်းနေပါသည်။ (၃၃) အသေမ (၉) ရာခိုင်နှုန်းမှာ အသင့်အတင့် မှ အလွန်အမင်းအထိ ဖွံ့ဖြိုးမှ နည်းနေပြီး၊ (၉) အသေမ (၄) ရာခိုင်နှုန်းမှာ အသင့်အတင့်မှ အလွန်အမင်းအထိ ပိန်ချုံးနေကြဟနိုင်ပါသည်။ တိုင်းပြည့်၏ ကျိန်းမာရေးစောင့်ရောက်မှု စနစ်မှာ အတိုင်းထက်အလွန် ညံ့ဖျင်းနေသည် ဟု ကမ္မာ့ကျိန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီးက ယူဆပါသည်။

ဥပဒေက ကလေးများအား မတော်မတရားပြုခြင်း ကို တားမြစ်ပါသည်။ ကလေးများအား မတော်မတရားပြုခြင်း မှာ အရေးထားလောက်အောင် ပြဿနာမဖြစ်ဟု အစိုးရက ထုတ်ပြန်ခဲ့သော်လည်း ယင်းအချက်ကို ထောက်ခံသော စာရင်းအချက်အလက်ကိုတော့ မထုတ်ပြန်ခဲ့ပါ။ မေလ (၂၆) တွင်၊ ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ အခွင့်အရေး ကော်မတီသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အုတိယ ကာလ အစီရင်ခံစာ ကို စုံစုံဖွေ့စွဲတွေ့ဆုံးပေးပါသည်။ ဖွန် (၄) တွင်၊ ငါး၏ တွေ့ရှိချက် ကို ပေါင်းချုပ်ထုတ်ပြန်ရာ၌၊ “ကလေးများကို လျှစ်လျှော့ပြုထားခြင်း၊ ကိုယ်ထိလက်ရောက် နိုင်စက် မတော်မတရားပြုခြင်း၊ လိုင်အရ မတော်မတရားပြုခြင်း အပါအဝင်၊ အိမ်တွင်းအကမ်းပက်မှုများကို တိုက်ပျက်ရန် နှင့် ကာကွယ်ရန်အတွက် သင့်လျော့သော အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်များ၊ နည်းနာယွန်ယားများ၊ အရင်းအာမြစ်များ မရှိခြင်း၊ မတော်မတရား အပြုခံရသော ကလေးများအတွက် ဝန်ဆောင်ပေးမှုများ နည်းပါးနေခြင်း၊ ဖော်ပြပါအချက်များအတွက် စာရင်းအချက်အလက်များ မရှိခြင်းတို့အပေါ် အလွန်အမင်း ရတက်မေတ္တား” ဖြစ်နေပါသည်ဟု ဆိုထားပါသည်။

ကလေးပြည့်တန်ဆာများ နှင့် ပြည့်တန်ဆာအဖြစ်စေခိုင်းရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မိန်းခလေးများကို လူကုန်ကူးခိုးထုတ်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ရှုမှုးအချို့သမီးလေးများ ကို ထိုင်းနိုင်ခဲ့သွေး ရှားယော်းခေါ်ဆောင် သို့မဟုတ် ပို့ခြင်း၊ တို့သည် အမိုက ပြဿနာအဖြစ် ဆက်လက်ရှိနေပါသည်။ ရန်ကုန် နှင့် မွန်လေးမြှို့များတွင် ဆယ်ကျော်သက်အရွယ်များ ဖြစ်ပုံရသော အမျိုးသမီးပြည့်တန်ဆာ အလုပ်မှာ အကျယ်အပြန် ဖြစ်နေပြီး၊ ဝယ်လိုအားမှာ မြှင့်မားနေသည် ဟု သံတမန်လောက ၏

ကိုယ်စားလှယ်များက ဆိုပါသည်။ ထိုအပြင်၊ အချိုပြည့်တန်ဆာအိမ်များမှာ ထိုင်ယူယူရှယ် ဆယ်ကျော်သက် “အပျိုစ်များ” ကို ဖောက်သည်များ အား အပိုဆောင်းကြားကြီးဖြင့် ပေးမည် ဟု က်င်းလှမ်းနေကြသည်။ နွှန်လတွင် ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ အခွင့်အရေး ကော်မတီက ဤသို့အိမ်ရင်ခံမှတ်ချက်ပြုသည်။ “ပြည့်တန်ဆာပြုခြင်း၊ လိုင်ဆိုင်ရာ ဓာတ်ချို့ဖြတ်မှု ဒဏ်ခံရရှာရသော ကလေးများ အရေအတွက် တိုးများလာနေခြင်းကို ကော်မတီ သည် စိုးရိမ်မက်းဖြစ်လှပေသည်။ အထူးသဖြင့်၊ ကလေးအလုပ်သမားများ နှင့် လမ်းပေါ်ရောက် ကလေးများ အကြားတွေ့ဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ မတော်မတရား၊ ခေါင်းပုံဖြတ် ခံရရှာရသော ကလေးများကို လူမှုအသိင်းအစိမ်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ရောက်အောင်၊ ရုပ်ပိုင်းစိတ်ပိုင်းပုံမှန်ဖြစ်လာအောင် ဆောင်ရွက်သော အစီအစဉ်များ မှာ မထိရောက်၊ မလုံးလောက်သည် ကို လည်း စိုးရိမ်မက်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြုအပ်သည်။”

တပ်မတော် အတွင်း ဝင်ရောက်နိုင်သော တရားဝင် အသက်မှာ ၁၈ နှစ်ဖြစ်ပါသည်။ အပြင်ပန်းအားဖြင့် ဆန္ဒအလျောက် ပါဝင်ထိုးဆောင်နေသော စစ်သားများဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည့်ဆိုသည့် ရင်း တပ်မတော်သည်။ အတိတ်ကဆုံးရှင်း တပ်သား အရေအတွက် ပြည့်မီရန် ကလေးများကို ပစ်မှတ်အဖြစ်ထားပြီး၊ စစ်သားသစ်စွာဆောင်းရေးကို လုပ်ကိုင်ခဲ့ပါ သည်။ သို့သော်ပြားလည်း၊ ယခုအခါးတွင်၊ ထိုလုပ်ဆောင်မှုမျိုးကို အနည်းဆုံး ရန်ကုန်ဖြို့တွင်တော့ အရင်လောက် မဆိုးတော့ဟု အများက ပြောဆိုနေပါသည်။ မည်သို့ဆိုစေ၊ စစ်တပ်သည် ကလေးစစ်သားများ ကို အဓမ္မသိမ်းသွင်းသော အထောက်အထားများ ရှိနေပါသေးသည်။

တိုင်းရင်းသား လူနည်းစု ပြိုများရေးအုပ်စုများ နှင့် သူပုန်အုပ်စုများ ကလည်း ကလေးစစ်သားများ ကို စစ်တပ်ထဲ အဓမ္မ သိမ်းသွင်းပါသေးသည်။ ဤလက်နက်ကိုင်တပ်များတွင် ကလေးစစ်သားများ အရေအတွက် အတော်များပြီး၊ အထူးများ သည်မှာ ယုံကြည်အက်စွာ (UWSA) ၁၀၁၁ သွေးစည်းညီညာတော်သော တပ်မတော် ထဲတွင်ဖြစ်ပါသည်။

အန်နိုဝင်ဘ် (၅) ရက်နေ့အစီရင်ခံစာတွင်၊ ကုလသမဂ္ဂ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထူးစုစုမ်း မှတ်တမ်းပြုစေရေး အရာရှိ သည် “စစ်တပ်က ကလေးသူငယ်များကို အဓမ္မ စစ်ထဲဆွဲသွေးသည်ဆိုသော သတင်းများအတွက် အလွန်အမင်း ရတက်မအေး ဖြစ်မီကြောင်း၊ ထိုကလေးများ မှာ အသက် (၁၄) မှ (၁၆) ကြားရှိပြီး၊ စစ်ရေးဆောင်ရွက်ချက်ချက်များကို ပုံပိုးရန် တိုင်းရင်းသားအောင်သို့ ထို့အပဲကြောင်း” ဖော်ပြုခဲ့ပါသည်။ “ဤသို့သော လုပ်ဆောင်ချက်များမှာ အစိုးရတပ်များအကြား အကျယ်အပြန်ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သလို သူပုန်တပ်များ အကြားသည်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ကြောင်း ပြသသည့် လက္ခဏာများတွေ့ရသည့်အတွက်ပူးပို့လှပါကြောင်း” အစီရင်ခံစာက ဆက်လက် ဆိုပါသည်။ ထိုနေ့တွင်ပင် အစိုးရသည် ကလေးစစ်သားများ စစ်ထဲသိမ်းသွင်းခြင်းမှ ကာကွယ်ရေး ကော်မတီ (Committee for Preventing Recruitment of Child Soldiers) ကို အစိုးရက ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ကော်မတီသည် ဤရက်တွင် (၅) ရက်နေ့တွင် တွေ့ဆုံးကြသည်။ ကလေးစစ်သားအဖြစ်သိမ်းသွင်းသူများ ကို အပြစ်ပေးရန် စည်းကမ်း အသစ်များ ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည် ဟုဆိုပါသည်။ မတ်လတွင်၊ အာဏာပိုင်များက ကလေး (၁၂)ကျော် ကို ရန်ကုန်တွင်ဖော်သီးပြီး၊ စစ်ထဲသို့ အဓမ္မသိမ်းသွင်းခဲ့သည်ဆိုသော သတင်းတစ်ပိုင်ကို သံတမန်လောက်ရှိ စောင့်ကြည့်သုံးသပ်သူများက ရရှိခဲ့ပါသည်။

စစ်တပ်ထဲသို့ ကလေးများကို အဓမ္မဆွဲသွင်းသည် ဟု စွမ်းစွဲထားသော (၉) မှ ကို အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမား အဖွဲ့ကြီးက အစိုးရအား မတ်လ နှင့် ပြော်လတွင် အကြောင်းကြားခဲ့ပါသည်။ အမှုများ အနက် အမှု (၂) မှုမှာ ထောင်ချထားသော၊ သို့မဟုတ် တပ်ထဲမှတ်ပြုပေးသဖြင့် စစ်ခံရုံးတွင်တရားအိမ်နေရသော ကလေး (၂) ယောက်ပါဝင် နေပါသည်။ အစိုးရက စုစုမ်းစစ်ဆေးပြီး၊ ထိုအမှုများထဲ မှ (၈) မှ ကို အဆိုပါ အဖွဲ့ကြီးသို့ ပြန်အကြောင်းကြားခဲ့ပါသည်။ သို့သော် အစိုးရက စစ်ထဲဆွဲသွင်းသော အဖြစ် တစ်စုံတစ်ရာမှ မရှိဟုဆိုပါသည်။ အမှု (၂) မှုတွင် စစ်တပ်က ကလေးများ ကို အောင်များ ပြန်လှုပ်ပေးလိုက်ပါသည်။ သို့သော် ဆက်လက်အရေးယူခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ (၅) မှုတွင် ကလေး များမှာ အသက် (၁၈) နှစ်ကျော်ပြီးဖြစ်သည် ဟု အနိုင်အမာဆိုခဲ့ပါသည်။ အစိုးရမှာ စွမ်းစွဲခံရသော ကလေးစစ်သား တစ်ဦးကို ရှာမတွေ့ပါ ဟု ဆိုပါသည်။

အစိုးရ၏ ကလေးစစ်သား ကော်မတီ ဖွဲ့စည်းခြင်း ကို ကုလသမဂ္ဂ ကလေးအခွင့်အရေး ကော်မတီ က ဖွန်လ အစီရင်ခံစာတွင် ကြိုခိုခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ကော်မတီက “လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခ ၏ သက်ရောက်မှုဒဏ်ကို ကလေးများ ခံရနေခြင်းအပေါ် စိုးရိမိမြဲ စိုးရိမိနေဆဲ ဖြစ်လေသည်။ အထူးရ နှင့် တိုင်းရင်းသား အပ်စုများ၏ လက်နက်ကိုင် တပ်များအတွင်း အသက် (၁၅) နှစ်အောက် ကလေးများ အသုံးပြုနေခြင်း အပေါ် စိုးရိမိသည်”ဟုဖို့ခဲ့ပါ သည်။

ကုလသမဂ္ဂ သတင်းရပ်ကွက်တစ်ခု အရာ၊ နိုဝင်ဘာ ၁၂ ရက်နေ့တွင် စစ်သားစုဆောင်းရေးတပ်ဖွဲ့က စစ်သား (၃) ယောက်သည် ရန်ကုန်တိုင်း သုံးချွိန်နယ်၊ ဆည်ရွာ သို့သွားခဲ့ကြပြီး ထိအပ်မှ လူထု (၄) ဦးကို ငြင်းတို့နှင့်အတူ သုံးချွိန်နယ်၊ မင်္ဂလာနှင့် စစ်သားစုဆောင်းရေးတပ် စန်းသို့ ခေါ်သွားကြပါသည်။ ထိုနောက် လူထုများကို ပုသိမ် စစ်လေ့ကျင့်ရေးစန်း အမှတ် (၆) သို့ ဆက်လက်ပိုလိုက်ကြောင်း ရွာသားများကပြောပါသည်။ ငြင်းကိုစွဲကို ကျောင်းသား မိဘများက အစိုးရ၏ ကလေးစစ်သား သိမ်းသွေးခြင်း ကာကွယ်တားဆီးရေးကော်မတီ ကို တို့ကြားခဲ့ ပါသည်။

၂၀၀၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ၌၊ အသက် (၁၇) နှစ်ချွဲယ် ကလေး တစ်ယောက်ကို ကျောင်းက အမိမာပြန်တွင် ဆိုက်ကား သမားတစ်ယောက်က ခေါ်သွားပြီး၊ စစ်တပ်ထဲ ထဲရန် “စာရင်းသွင်း” ခဲ့ပါသည်။ ပြောလတွင်၊ ကလေး၏ မိဘများက အသစ်ဖွဲ့စည်းလိုက်သော ကလေးစစ်သားသိမ်းသွေးခြင်း ကာကွယ်တားဆီးရေးကော်မတီ သို့ စာရေးသား ပြီး၊ ငြင်းတို့၏ကလေး လားရှိုး (ရမ်းပြည်နယ်) စစ်စန်းတစ်ခု သို့ရောက်နေပြောင်း ခြေရာခံမိကြပါသည်။ ထို့နောက်ပိုင်း တွင်၊ စစ်သားငယ်လေးအား ရမ်းပြည်နယ် စစ်တပ် ဘာသာစကား သင်ကျောင်း သို့ပို့ရန် စစ်လေ့ကျင့်ရေး ညွှန်ကြားရေးမှူးရုံး က တပ်ရင်းမှူးကို အမိန့်ပေးခဲ့ပါသည်။ ယခုအခါး မိဘများမှာ သူတို့သား ဘယ်မှာရှိကြောင်းသိပြု ဖြစ်သော်လည်း၊ သား နှင့်တော့ အတူမနေရသေးပါ။

ရန်ကုန်ဘုတာကြီး သို့ရောက်ရှိပြီး မိနစ်အနည်းငယ်အတွင်း အသက် (၁၅) နှစ်အချွဲယ် ကလေးတစ်ယောက် ပျောက်ဆုံးသွားကြောင်း ကရင်ပြည်နယ် မှ ရွေးချယ်တင်မြောက်ခံ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးသည် ရဲ ကို ၂၀၀၂ ခုနှစ်က တိုင်ကြားခဲ့ပါသည်။ ရန်ကုန် ရဲ က ရန်ကုန်မြှို့အနီးရှိ မေ့သိဘီ စစ်သားစုဆောင်းရေး တပ်စန်းတွင် ကလေး ကို သွားရှုံးရန် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အား အကြံ့ပေးလိုက်သဖြင့်၊ အဆိုပါစန်းသို့ လိုက်သွားရာတွင် အခြားမိဘ သုံးစုံတွဲ လည်း ကလေးလာရှုံးနေပြောင်း လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်က တွေ့ရှုံးခဲ့ပါသည်။ ကလေး (၆) ယောက် ကို ခေါ်ထဲပြရာတွင်၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်သည် ကလေးကို ဆွဲထဲပြီး ပြန်ခေါ်လာခဲ့ပါသည်။

အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များစွာနှင့် အခြားရွာနှင့်များသည် နိုင်ငံအတွင်း ကလေးအခွင့်အရေး မြှင့်တင်ရန် လုပ်ဆောင် နေကြပါသည်။ ယင်းတို့အထဲတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြောက်နှုန်းအဖွဲ့ကြီး ပေါ်ဖို့ အမြဲ့မြဲ (World Vision)၊ ကလေးများ ကို ကယ်တင် (Save the Children UK)၊ ကယား (CARE)၊ ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ ရုံးပြောင်းလော်အဖွဲ့၊ ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ ရုံးပြောင်းလော်အတွက် အစိုးရတိုးတက်ရေး အစီအစဉ်၊ နှင့် နိုင်ငံခြားအစိုးရများ ပါဝင်ကြပါသည်။ ကလေးများ ကို ကာကွယ်ရေး သီးခြား ကဏ္ဍတစ်ရပ်ဖွဲ့ရန် ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ ရုံးပြောင်းလော်အဖွဲ့သည် သူ့လုပ်ငန်းများ ကို မေလတွင် တိုးချွဲခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တရားလွှတ်တော်ချုပ် နှင့်အတူ ငြင်းအဖွဲ့သည် “ကလေးများ ကာကွယ်ရေး၊ အချွဲယ် မရောက်သေးသူများ အတွက်တရားရေးစနစ် နှင့် ပတ်သက်သော တမ္မားသားလုံးဆိုင်ရာ အလုပ်ရုံးနွေးနွေးပွဲ” ကို ဇူလိုင် (၁၂) – (၁၃) တွင် ကျင်းပဲခဲ့ပါသည်။ တည်ဆောက်သော အချွဲယ်မရောက်သေး သူများ တရားရေးစနစ် ကို ပိုမိုအားကောင်းလာဖို့ ရည်ရွယ်ပြီး လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ် ကို အဆိုပါ ဆွေးနွေးဖွဲ့ က ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။

လူကုန်ကူးခြင်း

ဥပဒေက လူကုန်ကူးခြင်း ကို မတားမြစ်သော်လည်း၊ လူကုန်ကူးသူများ ကို တရားစွဲဆုံးသော ဥပဒေများရှိပါသည်။ ဥပမာ အားဖြင့်၊ ပြန်ပေးဆွဲခြင်းကို တားမြစ်သော ဥပဒေ၊ ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းကို တားမြစ်သောဥပဒေ၊ ကလေး ဥပဒေ

တိဖြစ်ကြသည်။ ယင်း ဥပဒေများတွင် ကလေးများကို ရောင်းခြင်း၊ မတော်မတရားပြုခြင်း၊ နှင့် ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း ကို တရားစွဲနိုင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါဝင်ပါသည်။

ကလေး ပြည့်တန်ဆာပြုခြင်းနှင့် ကလေး အပြာစာအုပ် စာတိပုံ၊ ဗိုဒ္ဓိယိုများကို အရေးယူနိုင်သောဥပဒေများ သီးသီးသန်းသန်း ရှုပါသည်။ သို့သော် ဥပဒေအာဏာတည်အောင် ထိထိရောက်ရောက် အရေးယူမှု မရှိပါ။ ကလေး တစ်ယောက် ကို လိုင်ခွိုင်ရာ မတော်မတရားပြုသည့်အတွက် နိုင်ငံခြားသားတစ်ယောက် ကို ဖမ်းဆီး၊ ရုံးတင်၊ စီရင် ခဲ့ကြောင်း အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က မေလတွင် အစီရင်ခံသည်။ မှတ်တမ်းအရ၊ ယင်းမှာ ပထမဆုံးသော တရားစွဲဆို၊ စီရင်ခြင်းပြုသည်။ ထိုင်းနိုင်တွင် ကိုယ်ခံစွမ်းအားကျကြေးစက်ရောဂါပိပုံးပျံနှုန်းမှ တက်နေသဖြင့်၊ “ပိုမိုစိတ်ချ ရဟန်ရှုသော” ပြည့်တန်ဆာ ငယ်ငယ်များ လိုအပ်မှု မြင့်မားလာနေကြောင်း ထိုင်းနိုင်ငံ အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြထား ပါသည်။ ယင်း ပြည့်တန်ဆာ ငယ်ငယ်များ အနက် များစွာ မှာ မြန်မာပြည်မှ လာကြပါသည်။ ပြည့်တွင်းတွင် ကလေးသူငယ်များ လူကုန်ကူးမှုသည်လည်း ကြီးမားလာနေသော ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်လာပါသည်။ ယင်းပြဿနာ၏ အတိုင်းအဆ နှင့် ပတ်သက်သော အားထားလောက်သည့် စာရင်း အချက်အလက် များမရှိပါ။

အစိုးရ၏ အဆိုအရ၊ ဇူလိုင် ၂၀၀၂ ခုနှစ် မှ ဇူလိုင် ၂၀၀၄ ခုနှစ်အထိ လူကုန်ကူးသူ (၃၃၅) ယောက် မှာ ထောင်ဒဏ် (၅) နှစ် (၇၈ ယောက်) မှ တစ်သက်တစ်ကျန်း (၂၂ ယောက်) ပြစ်ဒဏ် ရရှိခဲ့ကြပါသည်။ အရေအတွက်အများဆုံး (၁၇၇) မှာ ထောင်ဒဏ် (၅) နှစ်မှ (၁၀) နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ် ရရှိခဲ့ကြပါသည်။ အစိုးရ၏ စာရင်းအယားအရ၊ ထိုကာလအတွင်း (၄၁၂) ယောက် ကို တရားစွဲခဲ့ခဲ့ရာ၊ (၁၆၆) ယောက် ပြစ်ဒဏ်သင့်ခဲ့ပါသည်။ အစိုးရ၏ အချက်အလက်အရ၊ ထိုင်းနိုင်ငံသည် လူကုန်အကူးခံရသူများ၏ အခိုက် ဦးတည်ရာ (၈၀ ရာနှင့်) အရပ်ဖြစ်လေသည်။ ပိုနည်း သောအရေအတွက် မှာ တရုပ်၊ ဘင်းလားအော်ရှု၊ နှင့် အိန္ဒိယ နိုင်ငံများသို့တိုက်ရှိကြသွားပါသည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၄ ခုနှစ် အတွင်း၊ နယ်စပ် ဒေသများတွင် နေထိုင်သော လူ (၇၀၂၀၀၀) ကို လူကုန်ကူးခြင် ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ချိခဲ့ကြောင်း ပြည့်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာန အစီရင်ခံစာ က ဆိုပါသည်။

လူကုန်ကူးသူများကို အရေးယူရေးနှင့် လူကုန်ကူးခြင်း တားဆီးကာကွယ်ရေး အရေးပါပဲ ကို အရာရှိများက အသိအမှတ် ပြုကြပါသည်။ အစိုးရသည် ဤရှုရှုတန်းစစ်မျက်နှာစာများတွင် တက်ကြွောလုပ်ဆောင်သော်လည်း၊ နှစ်အဆုံး ၇၅ ထိရောက်မှု ရှုမရှိ ကား မသေချာလှုသေးပါ။ အစိုးရသည် နိုင်ငံတာကာ နှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့များ နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ကို တိုးခွဲခဲ့ပါသည်။ ရာဇ်ဝတ်မှုခင်းများ နှစ်ဦးနှစ်ာက် ကူညီရေး ဥပဒေ ကို ဖြော် ၂၈ တွင် အစိုးရက ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ လူကုန်ကူးခြင်းအပါအဝင်၊ နိုင်ငံများဖြတ်ကူး ကျူးလွန်သော ရာဇ်ဝတ်မှုများ လိုက်လံရာတွင် နိုင်ငံတာကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက်၊ ထိုဥပဒေက ခွင့်ပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နှစ်ပတ်လုံး၊ အစိုးရသည် ကူလသမဂ္ဂနှင့် တွဲဖက်ပြီး၊ လူကုန်ကူးမှု ပြဿနာကို ဆွေးနွေးရန် ဒေသတွင်း နိုင်ငံများမှ ဝန်ကြီးဌာန အစည်းအဝေးများ ကို အိမ်ရှင်အဖြစ် လက်ခံကျင်းပဲ့ပါသည်။

ပါဝင်ပတ်သက်နေသော ပြဿနာများ ကို ဖြေရှင်းရာတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ဆက်စပ်နေသော လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ရပ် ဖော်ဆောင်ရေး နားလည်မှု စာချွမ်းလွှာ တစ်ရပ် လက်မှတ်ရေးထိုးကြရန်၊ လူကုန်ကူးမှု ဆန်ကျင်ရေး မဲခေါင်ဒေသ ဝန်ကြီးဌာန ညီးစွဲးဆွေးနွေးပွဲကို အောက်တိုဘာလ ၂၂-၂၉ က ရန်ကုန်မြို့တွင် ကျင်းပဲ့ပါသည်။ မြန်မာ၊ ကမ္မားမြို့သား၊ တရုပ်၊ လော၊ ထိုင်း၊ နှင့် ပီယက်နမ်နိုင်ငံ အားလုံးမှ ဝန်ကြီးဌာန အထက်တန်း အရာရှိကြီးများ တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း၊ နိုင်ငံတာကာ အသိုင်းအပိုင်း နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် တိုးတက်ခဲ့သည့်အတွက် နှင့် လူကုန်ကူးမှု ထိုးစစ်ဆောင်ပို့သော်နိုင်ငံရေး စိတ်ဆန္ဒကို ပြဿနာဖွဲ့စည်းသည့်အတွက်၊ အစိုးရကို ကူလသမဂ္ဂနှုန်များ နှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များက အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြပါသည်။ မတ်လတွင်၊ အစိုးရသည် မှူးယစ်ဆေးဝါး နှင့် ဆက်စပ်နေသော နိုင်ငံများဖြတ်ကူးကျူးလွန်သော ရာဇ်ဝတ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရန် နိုင်ငံများဖြတ်ကူး ကျူးလွန်သော ရာဇ်ဝတ်မှုများ

ဆိုင်ရာ ရုံးအသစ် ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ထို ဌာန ကို ရဲမှုးချုပ် တစ်ဦး က ဦးဆောင်ပြီး၊ လူကုန်ကူးသူများ ကို အရေးယူရန် တာဝန်ရှိသည့် လူ (၄၀) ပါဝင်သော တပ်ဖွဲ့တစ်ခု ရှိပါသည်။

ဤနှစ်အတွေး လူကုန်ကူးခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး အစိုးရသည် တိုးတက်မှု အနည်းယ် ရရှိခဲ့ပါသည်။ အစိုးရ၏ လုံခြုံရေးအရ အနှစ်အပြားထိုးဖောက် ထိန်းချုပ်ထားမှု လွှတ်လပ်စွာ သတင်းစီးဆင်းခြင်း ကို ချုပ်ချုပ်ကန်းသတ်ထားမှု နှင့် အစိုးရလုပ်သမျှ ထင်သာမြင်သာ မရှိမှု တို့ကြောင့်၊ နိုင်ငံအတွေး လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်သော ဆောင်ရွက်ချက်များ ကို အမိပိုဒ်ရှိရှိ အကဲဖြတ်ရန်၊ အတားအဆီး ရှိလေသည်။ တိုင်းပြည်အတွင်းမှ လူဦးသွင်းစိတ် နေသည်မှာ အမိကကျကျ ဖြစ်ပွားနေကြောင့်၊ ကျမ်းကျင်သူများ က သဘောတူကြသော်လည်း၊ အစိုးရအပါအဝင်၊ မည်သည့် အဖွဲ့အစည်းမှ သားကောင်ဖြစ်ရရှာသော လူအရေအတွက် ကို ခန့်မှန်း လိုသော ဆန္ဒမရှိကြပါ။ သို့မဟုတ် ခန့်မှန်းနိုင်စွမ်း မရှိကြပါ။ ယင်း၏ ပြဿနာ ကို ထိုးနှက်ဖြေရှင်းပို့ အားထုတ်ပုံအပေါ် သီးခြားလွတ်လပ်သော အကဲဖြတ်ချက်တစ်ရပ် ဆောင်ရွက်ရန် အစိုးရခု ခွင့်မပြုခဲ့ပါ။

လိုင်အရ အမြတ်ထုတ်ဖို့၊ စက်ရုံအလုပ်သမား နှင့် အိမ်ဖော်အဖြစ် နိုင်းစိုးအတွက်၊ ထိုင်းနိုင်း နှင့် တရပ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားအော်ရှုံး၊ ထိုင်မဲ့၊ ပါကစွာတန်၊ မလေးရား၊ ဂျပ်နှင့် အရေးအလယ်ပိုင်း နိုင်းများ အပါအဝင် အခြားနိုင်းများ သို့မိန်းများ နှင့် မိန်းခလေးများ ကို ခိုးထုတ်ကုန်ကူးနေကြခြင်းမှာ ပြဿနာ တစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ရှမ်းနှင့် အခြား တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု အမျိုးသမီးများ၊ မိန်းခလေးများ ကို မြောက်ပိုင်းမှ နယ်စပ်ဖြတ်ပြုပြီး၊ ခိုးထုတ်နေပါသည်။ ကရင် နှင့် မွန် အမျိုးသမီးများ နှင့် မိန်းခလေးများ ကို တောင်ပိုင်း မှ ခိုးထုတ်နေပြီး၊ ပြည်တွင်းတွင်လည်း၊ ဆင်းရဲသော လယ်ယာလုပ်ငန်း နှင့် မြို့ပြ အပ်စုံများမှ အမျိုးသမီးများ နှင့် မိန်းခလေးများ ကို ထိုင်း၊ တရပ်၊ အိန္ဒိယ နယ်စပ်များ နည်းတူ၊ ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းကောင်းသော (ကုန်ကားသွားရာ လမ်းကြောင်းများ၊ သွေးတွင်း အသများ၊ စစ်စခန်းများ) သို့ လူကုန်ကူးသန်းနေသော အထောက်အထားများ ရှိပါသည်။ အမျိုးသမီးများ နှင့် ယောက်ဗျား ကလေးများ ကိုလည်း လိုင် အမြတ်ထုတ်ဖို့နှင့် လုပ်အားအတွက် အခြားတိုင်းပြည်များ သို့ ခိုးထုတ်ကုန်းသန်းနေကြကြောင့် အစီရင်ခံချက်များ လည်း ရှိပါသည်။ ဤသို့ သားကောင်ဖြစ်ရရှာသူ အရေအတွက်မှာ တစ်နှစ် တစ်နှစ်လျှင် အနည်းဆုံးထောင်ချိရှိသည် ဟု စောင့်ကြည့်သုံးသပ်သူအများစုံ က ယုံကြည်ကြသော်လည်း၊ အားထားလောက်သော ခန့်မှန်းချက် ကား မရှိပါ။

လူကုန်ကူးသူများမှာ အမိကအားဖြင့် အလွတ်သဘောလုပ်ကိုင်ကြသူများ ဖြစ်ဟန်ရှိပါသည်။ ရွာအဆက်အသွယ် ကို အသုံးချလုပ်ကိုင်ကြသော နည်းနည်းကျဉ်းကျဉ်း လုပ်ကိုင်နေသူများ ဖြစ်ဟန် ရှိပါသည်။ နောက်ခံး ပိုမို အထိုင်ကျပြီး ဖြစ်သော လူကုန်ကူး “ပွဲစားများ” လက်တွင်းကျရောက်သွား ဟန်ရှိ၏။

လူကုန်ကူးခြင်းတွင် အစိုးရအရာရှုများ ကြံ့ရောပါ ပါဝင်ခြင်း မရှိ ဟု ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက ဆိုပါသည်။ သို့သော် အသေဆိပ်ရေး အရာရှုများအကြား ဓမ္မစားနေသည် ကတော့ အကျယ်အပြန် ဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များ က အစိုးရအရာရှုများ လူကုန်ကူးခြင်းတွင် ပါဝင်နေသည်ဟု အစီရင်ခံကြပါသည်။ လူကုန်ကူးသော လုပ်ဆောင်ချက်များ အပေါ် အသေဆိပ်ရေး သို့မဟုတ် တိုင်းအဆင့် အရာရှုများ က မျက်စိတစ်ဘက် မြတ်ထားပေးပိုကို ဆိုလိုဟန်ရှိပါသည်။ စီးပွားရေးရှုပို့နိုင်းတွင်ကူးသူများနှင့် တိုင်းပြည်မှတွက်ခွားသွားသူများတို့ တစ်နှစ်ဦးတစ်ဦး ပိုက်စိတ်ဘက် မြတ်ထားပေးပိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

လူကုန်ကူးရာတွင် အမျိုးသမီးများ သားကောင်အဖြစ်ထွက်သွားခြင်းမှ အပြင်ပန်းအားဖြင့် လျှော့ချာရန်၊ လူလွတ် အမျိုးသမီးများ၊ နိုင်းကူးလက်မှတ်ရရေး သို့ မဟုတ် နိုင်းခြားသားများနှင့် ထိန်းမြေားကြောင်း အစိုးရက ခက်ခဲ လေအောင် မကြာမီန်များက လုပ်ထားခဲ့ပါသည်။ {အခန်း (၁)(၁) နှင့် (၂)(၁)တွင် ကြည့်ပါရန်}။ ထို့အပြင် အတောင့်အရောက် မပါဝါ၊ အသက် ၅၅ နှစ်အောက် အမျိုးသမီးများ ကို နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ခွင့် ပိတ်ပင်သော စည်းမျဉ်းများလည်း ရှိပါသေးသည်။ သို့သေား ပြည့်တန်ဆာအလုပ်သုံး အမွှာအသွယ်းခံရသူ သို့မဟုတ် ဖျားယောင်းခံရသူ နိုင်းသားအများစုံမှာ နိုင်းကူးလက်မှတ်မရှိဘဲ၊ ထိုင်းနိုင်းသုံး နယ်စပ်ဖြတ်ရောက်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

လူမှုဝန်ထမ်းဌာန၏ အဆိုအရ၊ အစိုးရသည် လူကုန်ကူးခံလိုက်ရရှာသူများ ဘယ်ရောက်နေသည် ကို ရှာဖွေရာ၌ သူတို့၏ မိသားစုအားကူညီပြီး၊ တိုင်းပြည်ပြန်လာနိုင်အာင် စတင် ပုံပိုးနေပါသည်။

ထိုင်း မြန်မာ နယ်စပ်တွင် ပြန်လည်လက်ခံရေး စန်းတစ်ခု အစိုးရမှာ ရှိပါသည်။ ၂၀၀၀ ခုနှစ် ကစြိုး၊ ခန့်မှန်းခြေ တရားမဝင် နိုင်ငံကူးသွားသူ (၁၀၅၀၀) (လူကုန်ကူးခံရသူများသာမက) ကို ပြန်လက်ခံနေပါသည်။ မေလတွင် လူကုန်ကူးခံရသူ အမျိုးသမီး သုံးယောက် ကို မလေးရှားနိုင်မှ လည်းကောင်း၊ ခြောက်ယောက်ကို ထိုင်းနိုင်ငံမှ လည်းကောင်း နိုင်ငံသို့ပြန်လည်ခေါ်ဆောင်ပြီး၊ မိသားစု နှင့် ပြန်လည်ခံဆုံးစေခဲ့ပါသည်။ ဉာဏ်တဲ့ ၁၀ ရက်နေ့ တွင် အမျိုးသမီး (၂၀) ကို ထိုင်းနိုင်ငံမှ နိုင်ငံသို့ပြန်လည်ခေါ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။

မိသားစု ရှိရာသို့ပြန်မပို့မို့၊ လူကုန်ကူးခံရသူများအား မြန်မာအမျိုးသမီးရေးရာ အဖွဲ့ချုပ် နှင့် လူမှုဝန်ထမ်းဌာန တို့က ပြသုနာအရပ်ရပ် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးအကြံပေးပါသည်။ အလုပ်ဆင်သင်တန်း ပေးသည်။ လူမှုဝန်ထမ်းဌာနက အစိုးရ အရာရှိများအား လူကုန်အကူးခံသူများအား အကုအညီပေးခြင်းနှင့် အသိအမှတ်ပြခြင်း ဆိုင်ရာ သင်တန်း ကို ပေးပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမှ ပြန်လာသော လူကုန်အကူးခံသူများကို နေစရာ နှင့် ဆေးစစ်ဆေးကုသမှ အစိုးရက ပေးပါသည်။ သို့သော် အစိုးရက ဤအစီအစဉ်များသို့ ပေးသောရုပ်ပွဲမှုမှ အလွန် အကန်အသတ် ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ပြန်လာပြီးနောက် လူကုန်အကူးခံရသူများကို ဖော်ဆီးသည် ဟူသောသတ်မကြားရဲခဲ့ပါ။ လူကုန်အကူးခံရသူများကဲည်း လူကုန်ကူးသူများကို တရားစွဲဆိုသော သတ်းများလည်း မရှိပါ။

အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့များက လူကုန်ကူးခြင်းကို တုန်းပြန်သော စီမံချက်များ၊ ဆင်းရဲ့အကဲ့ သက်သာရေး နှင့် ပညာရေး အစီအစဉ်များကို ပေးပါသည်။ သတ်းများအရ ဤအစီအစဉ်များမှာ အသင့်အတင့် အောင်မြင်ကြပါသည်။ မေလ ၁၈-၁၉ ရက်နေ့များတွင်၊ အခြားအစိုးရ ဌာနများ၊ အဖွဲ့အစဉ်းများ၊ ကုလသမဂ္ဂ ဌာနများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များ၊ နှင့် ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ ရုပ်ပွဲအဖွဲ့သည် “ကလေးများအပေါ် လိပ်ရောင်းဝယ် အမြတ်ထုတ်ခြင်း နှင့် လူကုန်ကူးခြင်း တိုက်ဖျက်ရေး၊ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုရေး” အလုပ်ရုပ်ဆွေးနွေးပွဲ တစ်ခု ကို ကျင်းမဲ့ပါသည်။ သက်ဆိုင်သော အစိုးရဌာနများ လူကုန်ကူးခြင်း အသိ၊ သတိ ကျယ်ပြန်မြင့်မားလာရေး နှင့် ဝင်ရောက် ပြောင်းရေး ဆိုင်ရာ မဟာယျူဟာများ ဖြစ်ပေါ်လာရေး ကိုရည်ရွယ်၍ အလုပ်ရုပ်ဆွေးနွေးပွဲ ကိုကျင်းမဲ့ပါသည်။

မသန်မစွမ်းသူများ

မသန်မစွမ်းသူများ ကို အလုပ်ခန့်ထားရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရောက်မှု ရရှိရေး၊ ပညာသင်ကြားရေး နှင့် အခြား နိုင်ငံတော် ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိရေး တို့တွင် အစိုးရ က ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မရှိပါ။ သို့သော်လည်း၊ မသန်မစွမ်းသူများ ထောက်ပံ့ကူညီရေး ဆိုင်ရာ အရင်းအမြတ်များ ကား အနည်းငယ်သာရှိပါသည်။ အဆောက်အအီများ၊ ပြည်သူရှုထု သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး နှင့် အစိုးရ ဝန်ဆောင်မှု ဆိုင်ရာ ကိစ္စရုပ်များသို့ မသန်မစွမ်းသူများ လက်လှမ်းမီ ဝင်ရောက်နိုင်ရေး ကို ပြောန်းသော ဥပဒေမရှိပါ။ လူအဖွဲ့အစဉ်းက ခွဲခြားဆက်ဆံသည်ကို ရင်ဆိုင်ရန် မသန်မစွမ်းသူများကို ထောက်ကူသော ပြောန်းချက် မရှိသေးပါ။ မသန်မစွမ်းသူများ ကို ကူညီထောက်ပံ့သော သေးငယ်သည့်၊ အသေဆိုင်ရာ နှင့် နိုင်ငံတော် အဖွဲ့အစဉ်းများ များစွာရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း၊ ယင်း ပုဂ္ဂလ်အများစုမှာ သက်သာချောင်ချိရေး အတွက် ကိုယ့်မိသားစုများ အပေါ်သာ လုံးလုံး မီခိုက်ရရှာပါသည်။

စစ်ပြန် မသန်မစွမ်းသူများ မှာ ဦးစားပေး အစီအစဉ် အရာ၊ အကျိုးခံစားခွင့် ရရှိကြပါသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် လစာတူ အရပ်ပက် အလုပ်ကို ရရှိကြသည်။ မူအားဖြင့် စစ်နိုင်ထမ်းမဟုတ်သော မသန်မစွမ်းသူများ အပေါ် တရားစုဝင် ထောက်ပံ့မှုတွင်၊ ယာယို မသန်မစွမ်းဖြစ်ခြင်းအတွက် လစာ (၃) ပုံ (၂) ပုံ ကို တစ်နှစ်အထိ ခံစားပိုင်ခွင့် ပါဝင်သည်။ အမြဲ မသန်မစွမ်းဖြစ်သူများအတွက် အခွန်လွှုတ် ထောက်ပံ့ကြေးပါဝင်ပါသည်။ သို့သော် ပုဂ္ဂလ်က အလုပ်များမှ မသန်မစွမ်းဖြစ်သူများသော သေးငယ်သားပေးမှ ကိုမှ အစိုးရ က ဖန်တီးမထားပါ။

ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက မသန်မစွမ်းသူများ ကျန်းမာရေး နဲ့လန်ထို့တာဝန်ရှိပြီး၊ လူမှုဝန်ထမ်းဌာနက အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်း သင်တန်းများပေးရေး အတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။ အစိုးရသည် မျက်မမြော်များအတွက် ကျောင်း သုံးကျောင်း ဆုံးအ နားမြေားသူများအတွက် ကျောင်း နှစ်ကျောင်း၊ လူတြိုးများ နာလန်ထစ်နှီး (၂) ခု၊ ကလေးများ အတွက် (၂) ခု ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်ပေးထားပါသည်။ ဒေသခံ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့များ က မျက်မမြော်များအတွက် ကျောင်း (၄) ကျောင်းဖွင့်လှစ် လုပ်ဆောင်နေပါသည်။ အစိုးရကျောင်းများ နှင့် အစီအစဉ်များမှာ ရုံးပွဲစွဲ အလွန်ဆင်ရွက်ပါသည်။ ပဋိပွဲဖြစ်ပွားနေသော ဒေသများတွင် မြေမြို့မိုင်း ကြောင့် ခြေလက်ဆုံးရှိုးသူများကို အေးခေါ်များ၊ လက်ဝယ်အရောက် အစီအစဉ်များ ကတဆင့် ခြေတွဲလက်တဲ့ ထောက်ပံ့ကူညီမှ ကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြော်ခြေနှုန်းက ပေးပါသည်။

အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေး၊ နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ

အစိုးရအနေနှင့်လည်းကောင်း၊ လူအဖွဲ့အစည်းအရသော်လည်းကောင်း လူမျိုးစုများအား ခွဲခြားမှုဆက်ဆံမှု ပုံနှံစွာ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပါသည်။ ပြည်တွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ နှင့် အစိုးရနှင့် တပ်မတော်ကို လွှာတပ်ရေးရသည့် အချိန်ကာလမှ စ၍ စိုးနိုး ချယ်လှယ်ခဲ့သော ဗုံးလူမျိုးစုကြီး တို့အကြားတည်ရှိနေသည့် များတိုးမှုသည် နက်ရှိရိုင်း သည် ပဋိကွက် ကို စိုးမွေးပေးသကဲ့သို့ ဆက်လက်တွန်းအားပေးစေခဲ့ပြီး၊ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဤနှစ် အတွင်း ပြင်းထန်သော နိုင်စက်ညွင်းပန်းမှုများဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။ နာအဖ စစ်သားများ နိုင်စက်ညွင်းပန်းမှု ပြုလုပ်ရာတွင် လူသတ်ခြင်း၊ ရိုက်နှုက်ခြင်း၊ နိုင်စက်ခြင်း၊ အဓမ္မခိုင်းစေခြင်း၊ အဓမ္မနေရာရွှေပြောင်းခြင်း၊ နှင့် ချင်းကာရိုး ရာတ်နှင့် လူမျိုးစုများအား ပုံမှန် ပြန်အခြား လူမျိုးစုများအား ပုံမှန်ပြန်ခြင်း စသည်တို့ကိုကျိုးလွန်ခဲ့ပါသည်။ အချို့သော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များလည်း ထိုပြစ်မှုများ ကို ကျူးလွန်ခဲ့သော်လည်း ဗုံးလုပ်မှုများထက် နည်းခဲ့ပါသည် {အခန်း (၁)(က)၊ (၁)(ဂ)၊ (၁)(စ)၊ နှင့် (၁)(ဆ) တို့ တွင်ကြည့်ပါရန်}။

မိသားစုသည် တိုင်းပြည်နှင့်နှစ်ပေါင်းကြာရှည်စွာ ဆက်နှယ်နေထိုင်ခဲ့ကြောင်း သက်သေပြုသနိုင်သူများ ကိုသာ နိုင်ငံသား အခွင့်အရေးအပြည့်အဝ ခံစားခွင့်ပေးပါသည်။ တာရပ်၊ ကုလသား၊ ဘာ်ဦးလီ၊ နှင့် ရှိဟင်ရာ ကဲ့သို့သော တိုင်းရင်းသားမဟုတ်သော လူမျိုးများကို ပြည်တွင်းတွင်မွေးဖွား သော်လည်း ပြည့်ဝသော နိုင်ငံသားအခွင့်များမပေးသည့်အပြင်၊ အစိုးရ ရာထူးများကိုလည်း ပိတ်ပင်ထား ပါသည်။ ရရှိပြည်နှယ်ရှိ ဟင်ရာ မူစလင်လူမျိုးစုဝင်များသည် ဥပဒေအရသော လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးအရသော်လည်းကောင်း၊ လူမှုရေးအရသော်လည်းကောင်း ခွဲခြားမှုများ အပြင်းအထန် ရင်ဆိုင် ခံစားနေကြရပါသည်။ အစိုးရက ရှိဟင်ရာအများစုကြီးကို နိုင်ငံသား မပေးရခြင်း အကြောင်းမှာ၊ လွန်ကဲသော တားဆီးမှ၊ ပညာရေးမှုများပါရှိသည့် နိုင်ငံသားဥပဒေ၏ လိအပ်ချက်အာရ ရှင်းတို့၏ ဘိုးဘေးဘီဘင်တို့သည် ဖြတ်သွေ့ကိုလိုနိုင်ချပ်မှု စဲခဲ့သော ၁၈၂၄ ခုနှစ် အကြိုး တစ်နှစ် မတိုင်မိုက မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင် နေထိုင်ခဲ့သူများ မဟုတ်၍ ဖြစ်သည်ဟုဆိုပါသည်။

နှောက် (၅) ရက်နေ့က၊ ကုလသမဂ္ဂ ကလေး အခွင့်အရေးများ ကော်မတီသည် "ရရှိပြည် မြောက်ပိုင်းတွင် နေထိုင်လျက်ရှိကြသော ရှိဟင်ရာ ခေါ် ဘာ်ဦးလီလူမျိုးများ၏ ကလေးများ အပြင်၊ အခြား တိုင်းရင်းသားများ၊ ဒေသခံများ သုံးမဟုတ် ကို ကွုယ်မှန်ဆည်းသည့်ဘာသာ ကိုးကွုယ်သူများ၏ ကလေးများတို့အား စားနှစ်ရိုက်အာရ ရှင်းတို့၏ ဘိုးဘေးဘီဘင်တို့သည် ဖြစ်မှုများ အပါအဝ် မြောက်များလွှားသော အခွင့်အရေးများ အပိတ်ပင် ခံနေရ သည့် အခြေအနေကို ဖိုးရိမ်မက်း ဖြစ်မိသည် ဟုဆိုပါသည်။

အစိုးရသည် အလယ်တန်းပညာကို နိုင်ငံသားများအတွက်သာဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသူများ၊ ရှိဟင်ရာ မူစလင်များ သည် မူလတန်းမှုအပ အစိုးရကျောင်းများတွင်သင်ကြားပိုင်ခွင့် မရရှိခဲ့ပါ၊ ထိုသို့ အပိတ်ပင်ခံရသူများမှာလည်း အစိုးရ ဝန်ထမ်းလုပ်ငန်း အများစုဝင် အမှုထမ်းနိုင်ခွင့်မရှိပါ။ မူစလင်များအား အဓမ္မခိုင်းစေမှုသည် ရရှိပြည်နှယ်တွင် ပုံနှံစွာ

ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများအား အဓမ္မခိုင်းစေမှုသည်လည်း အရှေ့ဂိုင်းနယ်စပ်ဒေသများနှင့် ချင်းပြည်နယ်တွင် ဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေပါသည် {အခန်း (၆)(က)ကိုကြည့်ပါရန်}။

နိုင်ငံသားအပြည့်အဝ မရှိထားသူများတို့၏ နိုင်ငံတွင်းသွားလာမှုကို ချုပ်ချယ်ထားပါသည် {အခန်း (၂)(ဟ) ကိုကြည့်ပါရန်}။ ငြင်းတို့အား ဆေးပညာ နှင့် စက်မှုသိပ္ပံပညာနယ်ပယ်များ နှင့်ပတ်သက်သော အဆင့်မြင့်တဗ္ဗာသို့လဲ ဘာသာရပ် များ သင်ကြားပိုင်ခွင့် ကိုလည်း ပိတ်ပင် ထားပါသည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ငြင်းတို့ ဘာသာစကားကိုသာ အသုံးပြုကြပါ သည်။ သို့သော်လည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ဒေသများအပါအဝင် တနိုင်ငံလုံးရှိ အစိုးရထိမ်းချုပ်ထား နိုင်သော နေရာများရှိ အစိုးရပိုင်ကျောင်းများတွင် မြန်မာစာသည် သင်ကြားပို့ချေရာအသုံးပြုသည့် အမိက ဘာသာစကားဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ဒေသများတွင်ပင် အစိုးရပိုင် မူလတန်း နှင့် အလယ်တန်းကျောင်းများ အာများစုတို့၌ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားဘာသာစကားဖြင့် သင်ကြားပို့ချေမှုမြှုပူလုပ်ကြပါ။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားဖြင့် ထုတ်ဝေ သော စာနယ်ဇင်းများ အလွန်နည်းပါးပါသည်။

သတင်းများအရ၊ အစိုးရသည် တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် ဗမာလူမျိုးများအား အစုလိုက် နေရာချုပ် ထားမှုများပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်းသိရပါသည် {အခန်း (၁)(စ)ကိုကြည့်ပါရန်}။

မူစလင်အများစုဖြစ်သော အခိုနိယလူမျိုးများအပါအဝင် ဒေသခံမဟုတ်သော လူမျိုးများ၊ ယူနှစ် ပြည်နယ်မှ အများဆုံး ပြောင်းရွှေလာသော လူဦးရေ လျှင်မြန်စွာတိုးတက်နေသည့် တရုပ်လူမျိုးများ နှင့် ဗမာလူမျိုး များအကြား လူမျိုးရေး တင်းမှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ တရုပ်လူမျိုးများသည် မြန်မာပြည် မြောက်ပိုင်း စီးပွားရေးကို တိုးတိုးပြီး ကြီးစီးလာခဲ့ပါသည်။

အခြားလူမှုအဖွဲ့အစည်းအရ နိုင်စက်ကလူပြုမှ နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု

နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားအများအပြားသည် လိုင်တူဆက်ဆံသောသူများကို အထင်ပြုသေးသည့် အမြင်ရှိပါ သည်။ ပြုမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေရာဇ်သတ်ကြီးများ "မှုမှုနှင့်သောလိုင်ဆက်ဆံမှု" ကိုအရေးယူရန်အတွက် ပြုဌာန်း ချက်များပါရှိပြီး၊ အများသော့မကျိုး အာရုံစိုက်ဆံရသည့် လိုင်တူဆက်ဆံသော ယောက်းမှု နှင့် မိန်းမှု များကို ထိပြုဌာန်းချက်များ အသုံးပြုပြီး တရားစွဲဆိုခဲ့ပါသည်။

သို့သော်ကြားလည်း၊ လိုင်တူဆက်ဆံသောသူများသည် လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းများအရ အတိုင်းအတာ တခုအထိ အကာအကွယ်ရရှိကြပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်လိုင်အဝတ်စားဝတ်ဆင်ပြီး ဖျော်ဖြေသူများသည် အမြဲဆိုသလို ရှိုးရာ့ပွဲများတွင် ဖျော်ဖြေကြပြီး၊ အချို့ သောသူများသည် နတ် ကိုကွယ်သူများ ဖြစ်ကြသဖြင့် အသိုင်းအဝန်းအတွင်းတွင် အထူးနေရာပေးခံ ရသောသူများ ဖြစ် ကြပါသည်။ ထိုသူများသည် နစ်စဉ် မွန်လေးဖြူအနီး တပ်တော်ကျင်းပေသော အခြေကျနေပြီ ဖြစ်သော ရှိုးရာ့ပွဲတွင် ပါဝင်ဆင်နဲ့ကြပါသည်။ ထိုရှိုးရာ့ပွဲသည် လိုင်ဆက်ဆံမှုကိစ္စရပ်များနှင့် ကင်းရှင်းပြီး ဘာသာ ရေးပွဲဟု ယူဆကြသဖြင့်အပြင် အစိုးရက တရားဝင်စွင့်ပြုထားပါသည်။ ထိုပွဲကို စစ်တပ်နှင့် ရဲ အပါအဝင် မည်သူ့မှု မစနာက်ယူကြပါ။

၂၀၀၂ ခုနှစ်က (၂) လ ကြောကာလအတွင်း၊ အစိုးရနယ်ခြားအရာရှိများသည် ပြည်တွင်းပြန်ဝင် လာသော နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများအား ကိုယ်ခံစွမ်းအားကျ ကူးစက်ရောဂါရိမရှိကို အတင်းအဓမ္မ စစ်ဆေးခဲ့ကြပါသည်။ ရောဂါရိးတွေရှိ သူများအား ဆေးရုံသို့အရင် အတင်းပို့ဆောင်ပြီး၊ နောက်ပိုင်း တွင် အချုပ်စခန်းသွင်းခဲ့ ကြပါသည်။ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးက

ထိအခြေအနေကို ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန သို့ အကြောင်းကြားပြီး ထိသိမြဲလုပ်ခြင်းသည် လူလျမ်းခွဲမြားမှ ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည့်အတွက် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ဆက်လက်မလုပ်ခဲ့တော့ပါ။ သို့သော်ကြားလည်း ကိုယ်ခံစွမ်းအားကျ ရောဂါ ပိုးရှုနေသော လူနာများသည်လည်းကောင်း၊ ငြင်းတိုးအားရောဂါကျပေးနေသော ဆရာဝန်များ သည်လည်းကောင်း ခွဲခြားမှုများခံနေပါသည်။ ထိပြုသော်ကိုပြောရန် လူတိုးခြင်း အနောက်ယူကို ကင်း၍ အေးပြီမ်းစွာ ရပ်တည်နိုင် ရေးကို အကာကွယ်ပေးနိုင်ရန်အတွက်၊ ကိုယ်ခံစွမ်းအားကျ ကူးစက် ရောဂါကို ဆန္ဒအလျောက် ကျိုးဝှက်စွာ ဆွေးနွေး လမ်းညွှန်မှုခံယူခြင်းနှင့် စမ်းသပ်မှုခံယူနိုင်စေမည့် (Voluntary Confidential Counseling and Testing for HIV/AIDS) လုပ်ထုံးလုပ်နည်း မူကြော်းကို အစိုးရရေးခွဲခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤနှစ်ကုန်ဆုံးသည်အထိ ငြင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို ထုတ်ပြန် ကြော်ခြင်း မပြုလုပ်သေးပါ။

အခန်း (၆)၊ အလုပ်သမားအခွင့်အရေးများ

(က) အဖွဲ့အစည်း တည်ထောင်ခွင့်

ယနေ့တိုင် ဆက်လက်ချုပ်သက်ရောက်မှုရှိသည့် ၁၉၉၆ ခုနှစ် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ အကိုဥပဒေအရ အလုပ်သမားများ သည် အစိုးရ၏ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်အရသာ သမဂ္ဂများကိုဖွဲ့စည်းနိုင်ပါသည်။ သို့ပြုစေခဲ့မြှင့်တွင်းတွင် လွတ်လပ်သော အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ မရှိပါ။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သောအလုပ်သမားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်၏ အစီရင်ခံစာအရ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဗြိုဟ်လတွင် ကြည်းတပ်မှ စစ်သားများသည် တရားဝင်ပိတ်ပင်ထားပြီး ထိုင်းနိုင်ငံ အခြေစိုက် မြန်မာနိုင်ငံအလုပ်သမားသမဂ္ဂများ အဖွဲ့ချုပ်မှ အရာရှိတိုးကိုသတ်ဖြတ်ခဲ့ သည်ဟုဆိုပါသည်။ စစ်သားများသည် အလုပ်သမားသမဂ္ဂလှုပ်ရားမှတွင် တက်ကြစွာ လုပ်ကိုင်သည်ဟု အများကသိထားသော သူကြီးမြှုသန်းအား စစ်တပ်အတွက် ပေါ်တာထမ်းရန်အဓိကခေါ်ဆောင်သွားပြီး အစိုးရဆန့်ကျင်ရေးအဖွဲ့များ၏ တိုက်ဆိုင်မှုအတွက် လက်တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ငြင်းအားသတ်ဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ အစိုးရက ထိအစီရင်ခံစာကို တရားဝင်တုံ့ပြန်ရာတွင် မြှုသန်းသည် မြန်မာ့ တပ်မတော် အတွက် ပေါ်တာအဖြစ် အလုပ်အကြွေးပြုစဉ် မိမ်းပုံးထိ၍ သေဆုံးသွားသည်ဟု ဆိုပါသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ် တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီး နှင့် အစမွှေ အလုပ်စေခိုင်းမှုများ အကြောင်း တွေ့ဆုံး စကားပြောသော မြန်မာနိုင်ငံအလုပ်သမားသမဂ္ဂများ အဖွဲ့ချုပ်၏ အခြားအဖွဲ့ဝင် များကိုဖမ်းဆီးလိုက်ပါသည်။ ထိုတက်ကြသူ အဖွဲ့ဝင် (၃) ဦးအား မူလတွင် သေဒက်ပေးခဲ့ပြီး နောက် ပိုင်းတွင် ထောင်ဒဏ် (၅) နှစ် နှင့် (၂) နှစ် စီအထိ အသီးသီးလျော့ချွဲပါသည် { အခန်း (၄) နှင့် (၆)(၁) တွင်ကြည့်ပါရန် }

သမဂ္ဂများ ပိတ်ပင်ထားသည့်အတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် တွဲဖက်ဆက်သွယ်လုပ်ကိုင်နေသော သမဂ္ဂများမရှိခဲ့ပါ။ အစိုးရသည် သဘောသားများအလုပ်အကိုင်ကြီးကြပ်ရေးဌာနနဲ့ မှတ်ဆင့် နိုင်ပံ့ခြားသမဂ္ဂများပေါ်တွင် အလုပ်ရရှိခဲ့သော သဘောသားများအား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သယ်ယူပို့ဆောင် ရေး အလုပ်သမားများအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းကို တားမြှုပ်ထားပါသည်။ ထို့အပြင် အစိုးရသည် နိုင်ပံ့ခြားရောက် သဘောသားများကို လိုအပ်သည့် စာရွက်စာတမ်းများ ထုတ်ပေးရန် မကြာခကာဆို သလိုပြုခိုင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ မည်မည်ရရ စာရွက်စာတမ်းများ မရှိသည့်အတွက် သဘောသားတိုး အနေနှင့် ပုံမှန်အလုပ်ပုံး နိုင်ပံ့ခြားတွင် ရရှိရန်မလွယ်ကူပါ။

ထိုင်းနိုင်ငံအခြေဆိုက် မြန်မာနိုင်ငံအလုပ်သမားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်ကို "အကြိမ်းဖက်အုပ်စု" ဟု သမုတ်ပြီး ထိအဖွဲ့အစည်း နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းကို ရာဇ်ဝတ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ထားပါသည်။ သို့သော်လည်း အစိုးရသည် ထိုကိစ္စကို အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီးထံတွင် သက်ဆိုင်ရာ တရားဝင် လုပ်ထုံးလုပ်စဉ်အရ တပ်ပြထားခြင်းမရှိ သေးပါ။ ၂၀၀၃

ခုနှစ်နှင့် ဤနှစ်အတွင်းတွင် အစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံအလုပ်သမားသမဂ္ဂများ အဖွဲ့ချုပ် နှင့် အခြား ပြည်ပရောက်ထိုင်းအခြေဆိုက် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်သွယ်သူများကို ဖမ်းဆီး၊ ထောင်ချွဲပါသည် {အခန်း (၁)(ခ)၊ (၁)(ဟ)၊ (၂)(က) နှင့် (၂)(ခ) တို့ကိုကြည့်ပါရန်}

(ခ) စည်းရုံးပိုင်ခွင့်နှင့် စုပေါင်းအပေးအယူ လုပ်ပိုင်ခွင့်

အစိုးရသည် သမဂ္ဂများခွင့်မပြုသည့်အတွက် အလုပ်သမားများအနေနှင့် စည်းရုံးပိုင်ခွင့်နှင့် စုပေါင်းအပေးအယူ လုပ်ပိုင်ခွင့်များမရှုခဲ့ပါ။ အစိုးရ၏ ဝါက္ခိုပုံပို့ပေါ်ဖြေရေးဗုံးအဖွဲ့အစည်းတွင် တရာ့ချိန်ကြီးမှာ သည့် အလုပ်သမားငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းပေးရာတွင် နည်းလမ်းတရာ့ခြေစွဲသော်လည်း၊ ၁၉၈၈ ခုနှစ် မှစ၍ မလှုပ်မရှား ဖြစ်သက်လျက်ရှိပါသည်။ တရာ့ချိန်က သေးငယ်သော အလုပ်သမားပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် မြို့နယ်အဆင့် အလုပ်သမား ကွပ်ကရေး ကော်မတီများ ရှိခဲ့ဘူး ပါသည်။

နိုင်ငံတော်ဦးဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍတွင် အစိုးရသည် ငြင်းသဘောဖြင့် လခများကို သတ်မှတ်ပါသည်။ ပုဂ္ဂလိုက အခန်းကဏ္ဍတွင်မှ ရျေးကွက်အား အခြေအနေက လခသတ်မှတ်မှုကို ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အစိုးရသည် ဖက်စပ်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသော လုပ်ငန်းများကို ဝန်ကြီးများနှင့် အခြား အဆင့်မြင့် အစိုးရ အရာရှိများထက် လခ ပိုမပေးရန် ဖိအားပေးပါသည်။ အချို့သော ဖက်စပ်လုပ်ငန်းများက ဖြည့်စွက် လခ သို့မဟုတ် အထူး အခွင့်အရေးပေးမှ စနစ်များ အားလုံးပြုပြီး ထိုတော်း ဆိုရောင်ကို ကုင်းရောင်ခြားကြပါသည်။ နိုင်ငံခြားမှုကုမ္ပဏီများသည် ပြည်တွင်း ပုဂ္ဂလိုကကဏ္ဍ လခ နှုန်းထားများနှင့် နီးစပ်မှုရှိသည့် လခများ ပေးတတ်ပြီး ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကြီးများ၏ နမ်နာကို ယူခဲ့ဖြည့်စွက် လခများ နှင့် အကျိုးအမြတ်များကို ပေးကြပါသည်။

ဥပဒေအရရနိုင်၏ အလုပ်သမားများသည် ယော်ယျ အားဖြင့် သပိတ်မှု့က်ခွင့်မရှုပါ။ သို့သော်လည်း အနည်းငယ် သော အလုပ်သမားများကို သပိတ်မှု့က်ခွင့်ပေးထားသည် ဟုဆိုကြပါသည်။ အလုပ်သမားသပိတ် နောက်ဆုံးဖြစ်ပွားခဲ့သည်မှာ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်က ဖြစ်ပြီး အလုပ်ရှင်တိုးက အလုပ်တရာ့ခြင်း ပြီးသည့်အပေါ်မှာ ငွေပေးမည်ဟု တို့ပေးပြီး နောက်၊ မပေးဘဲထားသည့်အတွက် သပိတ်မှု့က်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသပိတ် နောက်ပိုင်းတွင် အလုပ်သမား (၃၀) ကျော် အဖမ်းခံရပြီး၊ တော်တော်များများဟာ ထောင် (၃) လစီ ကျွဲ့ပါသည်။ အလုပ်သမားအားလုံးလည်း အလုပ်ပြုတံ့ရပါသည်။

ပိုကုန်လုပ်ငန်းဇုန်နယ်များမရှုပါ၊ သို့သော် စစ်တပ်ပိုင်သည့် အထူးစက်မှုနှင့်များရှိပါသည်။ ဥပမာ နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို ဆွဲဆောင်နိုင်သည့် ရန်ကုန်အနီးအနားက ပုံးမပင်စက်မှုနှင့် ကဲ့သို့၊ ကော် ၂၀၀၀ ကျယ်ပြီး ကုမ္ပဏီအချို့ ပါဝင်လုပ်ကိုင်နေတဲ့ ရန်ကုန်ရှိ လိုင်သာယာစက်မှုနှင့်များရှိပါသည်။

(ဂ) အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းမှု သို့မဟုတ် မပေးမနေရလုပ်အား

အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှု သို့မဟုတ် မလုပ်မနေရ လုပ်အားတောင်းခံမှုမှာ အထူးသဖြင့် တိုင်းရှင်းသားလူမျိုးများအကြား နက်ရှိင်းပုံနှိုး နေသော ပြဿနာဖြစ်နေပါသည်။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ အခြားတိုးတယောက်အား အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေသူသည် ပြစ်အက်ချုပ်တံ့ရန် ပါသည်။ အစိုးရသည် ငြင်းဥပဒေနှင့် မည်သူတိုးတယောက်ကို မှုဖမ်းဆီးခြင်းမရှုပါသေးပါ၊ သို့သော် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီး၏အဆိုအရ ဤနှစ်အတွင်း အဓမ္မခိုင်းစေခြင်းခံရ သူများက အမှုပေါင်း (၆) မှုဖွဲ့ပြုပါသော်လည်းကောင်းမွန် ထို (၆)မှုအထဲမှ (၂)မှုကိုပြန်ရပ်သိမ်းပြီး (၂)မှုကိုဆက်ကြားနားနေကြောင်းသိရပါသည်။

တနိုင်ငံလုံးတွင်၊ ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် ပြည်ထိုင်သိမ်းရေး လုပ်ငန်းတွေမှာ အဖိုးရက နိုင်ငံသားများကို ပုံမှန်ပင် အဓမ္မခိုင်း စေနေကြောင်းကို နိုင်ငံတကာမှ လေ့လာသူများက အတည်ပြုပြောဆိုကြပါသည်။ နိုင်ငံသားများကို စစ်တပ်ပိုင် စက်မှုဇုန် များတွင်လည်း အဓမ္မခိုင်းပေါ်သည်။

စီးပွားရေးအခြေခံအဆောက်အအုံများ တည်ဆောက်၊ ထိမ်းသိမ်းများ ပြုလုပ်ရာတွင် အဓမ္မခိုင်းပေါ် များပြုပြုလုပ်သည်ဆိုသော သတင်းများ အထူးသဖြင့် ပမာဏတိုင်းရင်းသားများ နေထိုင်ရာ မြန်မာပြည် အလယ်ဝိုင်း ဒေသများတွင် လျော့နည်းလာပါသည်။ ငြင်းသတင်းပျိုးသည် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များ အတွက်းက အများဆုံးတွက်ပေါ် ခုံပါသည်။ ရေနံပါက်ပိုင်း ဆောက်လုပ်ရာတွင် ပမာဏစ်သားများက အခြားသူများကို အဓမ္မခိုင်းပေါ်သည်ဟုသော အခြေခံပေါ်တွင် ဒီဇင်ဘာလကာ နိုင်ငံခြားကော်ပို့ရေးရှင်းတာနှင့် အမေရိကန်တရားရုံးတွင် ပမာ စစ်သားများ၏ ရက်စက်သော လုပ်ရပ်များအတွက် အမှုကို အပြီးပြတ် ကျော်မြော်ရေးပေးလိုက်ရ ပါသည်။

ထိုသည်နှင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ပင်၊ အဓမ္မလုပ်အားကိုရယ်ပြီး စစ်တပ်စခန်းများနှင့် စစ်ဆင်ရေးများကို ထောက်ပံ့သည့် အစိုးရုံးလုပ်ရပ်များသည် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပြီး၊ တိုင်းရင်းသားဒေသများနှင့် ကိုးကွယ်သူနည်းပါးသည့်ဘာသာ ကိုးကွယ်သူများ၏ဒေသများတွင် အထူးဆုံးရွားပါသည်။

ဝန်ကြီးချုပ်က ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် တံတားသစ် (၆)ခု ဆောက်လုပ်ရန် စစ်တပ်အား အမိန့်ပေး ခဲ့ပြီးနောက်၊ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏ အစီအရင်ခံစာများက ငြင်းပြည်နယ်တွင် အဓမ္မ စိုင်းစေမှုများ "စီးရိမ်ဖွယ်ရာ ပြန်လည်ရှင်သန်လာသည်"ဟုဆိုခြင်းကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမား အဖွဲ့ကြီးက အတည်ပြုပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီးသည် အဓမ္မခိုင်းစေမှုများကို ရပ်တန်ရန် အစိုးရအားဆက်လက် တိုက်တွန်းနေသော်လည်း၊ အဓမ္မခိုင်းစေမှုလုပ်ရပ်တွေကို "ရပ်တန်း ကရပ်"ရန် ဗဟိုအစိုးရုံးကြော်ကြော်ချက်အား ဒေသခံ အာကာပိုင်များက မသိကျိုးကျန်ပြော ကြပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီး၏ ရန်ကုန်အခြေစိုက် ဆက်ဆံရေးရုံး၏ အစီရင်ခံစာက အစိုးရုံး အဓမ္မခိုင်းစေမှုများ ရပ်တန်ရန်အမိန့်များကို တပြေးသီးမဟုတ်သော်လည်း ပုံနှံစွာ ဖြန့်ချုံပါသည်၊ သို့သော်လည်း ငြင်းအမိန့်များသည် အဓမ္မခိုင်းစေမှုများ လျော့နည်းသွားရေးကိစ္စတွင် ထိရောက်မှုလည်းနည်းသည်အပြင်၊ ရရှည်ထိရောက်မှုလည်းမရှိခဲ့ပါ ဟုဆိုပါသည်။

ပြီးခဲ့သော (၅) နှစ်အတွင်းတွင် အစိုးရသည် အဓမ္မလုပ်အားရယူမှုကိစ္စအား ချင်းကပ်ပုံချင်းကပ်နည်း ပြောင်းလဲခဲ့ကြောင်းကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီးနှင့် အခြားအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ များက တွေ့ရှိရကြောင်း သိရပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီး၏အဆိုအရ၊ စစ်တပ် များသည် ယခင်ကလို ရွာသူကြီးများထံသို့ အဓမ္မလုပ်အားပေးရန် ဆင့်ခေါ် တောင်းဆိုသည့် စာအမိန့် များ မထုတ်တော့ဘဲ၊ နှုတ်ဖြင့်သာ ညွှန်ကြားချက်များ ပေးတော့သည်။ ငြင်းအဖွဲ့ကြီးအဆိုအရ၊ အချို့ သောကိုရှုပ်များတွင် အစိုးရသည် အဓမ္မလုပ်အားပေးရန် တောင်းဆိုမှုမျိုး မပြုလုပ်တော့ဘဲ၊ ငြင်းအစား အကူညီများပြစ်သည့် ဖွေ့စည်း ရိက္ခာ၊ ငွေများပေးရန် အဓမ္မတောင်းဆိုပါသည်။ ဤနှစ်တန်းပင်လျှင်၊ အစိုးရသည် အဓမ္မလုပ်အားပေးမှုများအတွက် ရုပ်နံရုပ်ကြောင်း ငွေများတွေ့ပေးတတ်သော်လည်း၊ ပေးသော အခကြောင်းငွေများအတွက် အမြဲအစား ပေးသေားအဖြစ်အား ပေါ်ကြရေးထက် နိမ့်ကျေနေပါသည်ဟု အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီးကဆိုပါသည်။ သံတမန်ကိုယ်စားလှယ် များက အစိုးရအာနေနဲ့ အဓမ္မခိုင်းစေမှုအတွက် အခကြောင်းငွေပေးသည် ဆိုသည့်သတင်းမျိုး၊ ငြင်းတို့ မရရှိခဲ့ကြောင်းဆိုပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီး၏ အဆိုအရ ၂၀၀၂ ခန့်မှတ်၍ အစိုးရသည် အလုပ်ကြမ်း မပါဘဲ ထောင်ကျွဲ့သည့် အကျဉ်းသားများကို အဓမ္မလုပ်အားပေးသူများအဖြစ် အရပ်သားများနေရာတွင် အစားထိုးပြီး ပိုမိုအသုံးချလာခဲ့ပါသည်။ အရပ်သားများအား အသုံးမပြုရန် နိုင်ငံတကာမှ ဖိအား ပေးလာခြင်းကြောင့်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း စစ်တပ်သည်ရမ်းပြည်နယ်နှင့် အခြားအရပ်များရှိ ထောင်များအတွင်းမှ အကျဉ်းသားများကို ခေါ်ယူပြီး ပေါ်တာအဖြစ်အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် အောက်တိဘာလ အတွင်း၊ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအဝေးကို ထိုးစစ်ဆင်ရာ တွင် ကြည်းတပ်က အကျဉ်းသား (၃၀၀)ကို ပေါ်တာအဖြစ်ထုံးခဲ့ပါသည်။

အဓမ္မခိုင်းစေခြင်းခံခဲ့ရသည့်သူများ၏ နစ်နာမူများကို ဥပဒေတောင်အတွင်းမှ ကုစားပေးနှင့်ရန် အကျဉ်းဆောင်တိုးခန့်အပ်တာဝန်ပေးရန် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီးနှင့် အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် သဘောတူညီမှုရရှိပြီးသည့်နောက် ထိုကိစ္စပိုင်ရုံးကို အဖွဲ့ချုပ်အား ၂၀၀၃ ခုနှစ် မေလက တိုကိစ္စပိုင်ရုံးကို လိုက်သောကြောင့် ပထမဆွဲဆိုင်းလိုက်ပြီး ဤနှစ် မတ်လတွင် တစိတ်တပိုင်းအားဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီးနှင့် ဆက်သွယ်မှုပြောင့် အထိုးရက လူ (၉) ဦးအား သေဇ်ချုပ်တိုက်သည့်အတွက် (နောက်ပိုင်းတွင် ထောင်ဒဏ်ပြောင်းလဲသတ်မှတ်) နောက်တဖန် ရွှေခိုင်း လိုက်ပြန်သည်။ ငါးအား နောက်ပိုင်းတွင် စွဲချက်ကို ဥပဒေပြင်ပရှိ မြန်မာနိုင်ငံ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ အဖွဲ့ချုပ်ဖြင့် တရားမဝင်ဆက်သွယ်မှု ဆို၍ ထပ်မံတို့၍ ပြင်ဆင်လိုက်ပါသည် {အခန်း (၄) နှင့် ဤ အခန်းနောက်ပိုင်းကို ကြည့်ပါရန်}။ အောက်တိဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် တရားအုံချုပ်၏ အထူးအယူခံတရားနံ့ခွဲက ငါးအားကို ကြောနာပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမား အဖွဲ့ကြီးနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်အားလုံးကို အမှုတွေ့မှ ဖယ်ရှားခဲ့ပါသည်။ ငါးအုံဖြတ်ချက် တွင် တရားခံနှစ်ဦး၏ ထောင်ဒဏ်ကို (၃) နှစ် မှ (၂) နှစ်သို့ လျှော့ချလိုက်ပြီး၊ တတိယ တရားခံ၏ တသက်တက္ခန်းထောင်ဒဏ်ကို အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ် (၅) နှစ်ဟုပြင်ဆင်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။

အာကာပိုင်များအနေနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ လုပ်ငန်းများတွင် အဓမ္မလုပ်အားပေးခြင်း မလုပ်နိုင် သော အိမ်ထောင်စုများနှင့် လုပ်ရှိလိုက်များအား ငွေ သို့မဟုတ် ရိုက္ခာဖြင့် အစားထိုးခွင့် ပေးထားပါ သည်။ သို့သော်လည်း ဆင်းချုပ်တော် ပုံ့နှံ၊ နက်ရှိရှိစွာခံစားနေရသော ကျေးလက်ဒေသများရှိ အိမ်ထောင်စုအများစုကြီးသည် လုပ်အားသာပေး နှိပ်ကြပါသည်။ မိဘများသည် ငါးတို့၏ ရင်သွေး ကလေးများအား ငါးတို့မိဘားစု၏ အဓမ္မလုပ်အားပေးရန်တာဝန်ကို ဝန်ထမ်းခိုင်းပြီး၊ ဖြည့်ဆည်းပေးကြရပါသည် {အခန်း (၆) (ယ) တွင် ကြည့်ပါရန်}။

ဤနှစ်အတွင်း မြန်မာပြည် အလယ်ပိုင်း၌ ကြီးများသော မြို့ပြအခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းများ ဆောက်လုပ်ရာတွင် အဓမ္မခိုင်း၍လုပ်ကိုင်စေခြင်းများ ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု၍ မကြောင်းမိကြောင့် သံတမန် အရာရှိများက ဆိုပါသည်။ သို့သော်လည်း တနိုင်ငံလုံးတွင် ရွှာအဆင့်များ၌ လုပ်ကိုင်ခဲ့သော စီမံကိန်း ယော်များတွင် အဓမ္မခိုင်းစေမှုများ ရှိခဲ့ကြောင်းသတင်းများရ ရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုအပြင် တနိုင်ငံလုံးရှိ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ဆည်မြောင်းအထောက်အပံ့ပြုအဆောက်၌ ထိုမှု ဆက်လက်အသုံးပြုပြီး ထိုမှု ထားပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီး၏ အိမ်ချိန်လ (၄) ရက်နေ့ အော်ရှင်ငံစာအရ (ကလေးများကို စစ်တပ်တွင်သို့အဓမ္မသွင်းယူခြင်းအပါအဝင်) အဓမ္မခိုင်းစေမှုများနှင့် ပတ်သက်သော အမှုပေါင်း (၄၀) ကို မြန်မာ နိုင်ငံသားများက ငါးတို့၏ ရန်ကုန်ရှိရှိသို့ အကြောင်းကြားခဲ့ပါသည်။ ထိုအဖွဲ့ကြီး၏ပြောကြား ချက်အရ၊ ဤနှစ်တွင် ပထမဗီးဆုံးစု၍ ပြည်သွောက်များက ငါးတို့၏ဆန္ဒအရ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီးကို ချင်းကေပြီး ချိုးဖောက်မှု များဟုဆိုသည့်အကြောင်းများ တိုင်ကြားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် မကျေးတိုင်း၊ ချော်းနက်ရွှာ ဥက္ကဋ္ဌဆိုသူက ရန်ကုန်၊ မကျွေးလမ်းမကြီး တေးရှိ ချုပ်များရှင်းလင်းရန် အိမ်ထောင်စုတစ်မှတ် လူတိုးကျိုး အဓမ္မဆင်းခေါ် ပါသည်။ လာရောက်ရန်ငြင်းဆန်သူများအား ဒဏ်ငွေ (၅၀၀၀) ကျပ် (၅) ဒေါ်လာ) ရှိခဲ့ခဲ့ပါသည်။

တိုင်ရင်းသားများနေထိုင်ရာအေးသများတွင်၊ အဓမ္မခိုင်းစေမှုများမှာ သာမန်ဖြစ်နေကျများဖြစ်ပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လွှာတော်သော အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်၏ အဆိုအရ၊ စစ်စခန်းတွင်းရှိ အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ရွှာသားများအား အောက်လုပ်၊ မွမ်းမံပြင်ဆင်ခိုင်းပါသည်။ ချင်းပြုနယ်များမှ ရွှာသားများကို အဓမ္မခိုင်းများ၊ မွမ်းမံပြင်ဆင်ခိုင်းပါသည်။ ချင်းပြုနယ်များမှ ရွှာသားများကို အောက်လုပ်၊ မွမ်းမံပြင်ဆင်ခိုင်းပါသည်။ ချင်းပြုနယ်များမှ ရွှာသားများကို အောက်လုပ်၊ မွမ်းမံပြင်ဆင်ခိုင်းပါသည်။

လုပ်အားပေါ်ရှင်းပြီး ထိမြဲနှစ်မြို့ကို ဆက်သွယ်ထားသည့် အမိကလမ်းမကြီးကိုချိန်းနေသည်ကို ရန်ကုန်မြို့ရှိ အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီး၏က မေလ အလယ်က တွေ့ရှိခဲ့ကြောင်း ပြောပါသည်။

နောက်မြို့ နှင့် ဖော်ပါရီလများတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လွတ်ပြေားချမ်းသာခွင့်အဖွဲ့ကြီးက ရိုးပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ ဘူးသီးတောင်နှင့် မောင်းတော့ တွေ့ပြစ်ပွားခဲ့သောပြစ်ပို့အချို့အကြောင်း အစီရင်ခံ ပါသည်။ ငြင်းဖြစ်ပို့များမှာ စစ်တပ် သို့မဟုတ် ရဲ့ စစ်ထောက်လုမ်းရေး၊ ပြည်တွင်းလုပ်ခြေားရေး၊ အကောက်ခွန်း နှင့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် လူအင်အားသီးဌာန တို့ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသော နယ်ခြားလုပ်ငန်းအဖွဲ့ သည် ရွာသားများကိုအဓမ္မစည်းပြီး အစောင့်တာဝန်ပေး ခြင်း၊ လမ်းဖောက် ခိုင်းခြင်း၊ ထင်းခွေခိုင်းခြင်း၊ အစီးရ အဆောက်အအိုးများဆောက်ခိုင်းခြင်းများ ခိုင်းစေခဲ့ပါသည်။

ချင်းလှုအခွင့်အရေးအဖွဲ့စည်း (CHRO) ကလည်း ချင်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းတွင် ဤနှစ်အတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အဓမ္မခိုင်းစေမှု အချို့အကြောင်းအစီရင်ခံ ခဲ့ပါသည်။ ထိုအမှုများတွင် ဒေသခံ စစ်အရာရှိများက လမ်းစီမံကိန်းများ၊ စစ်တပ်အဆောက်ပိုးများဆောက်လုပ်ရန်နှင့် လယ်လုပ်ငန်းများ အတွက် အလုပ်သမားများပေးရန် ရွာလျှော်းများအား အဓမ္မစေဆိုင်းခဲ့ပါသည်။ ဇွန်လအတွင်းက ရွာအလုပ်သမားများက လမ်းဆောက်လုပ်ရေးတာဝန် မဖြီးခဲ့သည့်အတွက် ရွာသုကြီးကို ဒေသခံ စစ်အရာရှိများက ဖမ်းဆီးခဲ့ကြောင်း ချင်းလှုအခွင့်အရေးအဖွဲ့စည်းက ဆိုပါသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ် ဇွန်လက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကမ္မာ့ပတ်ဝန်းကျင် အခွင့်ရေးများ အဖွဲ့ (Earth Rights International) ၏ အစီရင်ခံစာတွင် ရွာသားများကိုကိုးကားပြီး ငြင်းတို့ဒေသတွင် အဓမ္မခိုင်းစေမှုကို စစ်တပ်မှ စနစ်တကျ အဖွဲ့အစည်း ပုံစံဖြင့် ညီနှင့်လုပ်ကိုင်နေခြင်းဖြစ်သည် ဟုဆိုပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်း သတ်းအချက်အလက် ကောက်ခံခဲ့သည့် ကျေးလက်ဒေသတွင် ရွာသုကြီးတိုင်းသည် စနေးတန်ခိုးနှင့် ရွာများတွင်ကျင်းပသောအစည်းဝေးများကို မတက်မနေ့ တက်ကြရပြီး ကြည်းတပ်မှ နောက်ဆုံး အခြေအနေအရ လိုအပ်နေသော အဓမ္မလုပ်အားများအကြောင်း သွားရောက် ပေးမြန်း၊ နာခံရ ကြရသည် ဟုဆိုပါသည်။ ထိုဒေသတွင်း ရွာများမှ လုပ်အားများတောင်းခံပြီး လုပ်အားအတွက် အခကြေးငွေ ကို မည်သည့်အခါမှ လုပ်လောက်စွာမပေးဘဲ၊ လုပ်အားပေးရန်ပြင်းဆိုပြန်ရင်လည်း အပြစ်အက် အခတ်ခဲရမှု့ စိုးရိမ်ရပြန်သည်ဟုဆိုပါသည်။ အစိုးရသည် ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဇွန်လည်ပိုင်းက စွဲသော အစိုးရ အမှုထမ်းများနှင့် အိမ်ထောင်စု တရာ့လျှင် တိုးကျိုး အခကြေးငွေ မရဘဲ မတက်မနေ့ တက်ရသော (၄၅) ရက်ကြာ စစ်သင်တန်းအစီအစဉ်ကို ရုပ်သမီးလိုက်ခဲ့ပါသည်။

နာအာဖ နှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရား တို့အကြား ယာယိအပစ်အခတ် ရပ်ဆိုင်းထားသည့်နှစ်နောက်ပိုင်း ကရင်ပြည်နယ်တွင် အဓမ္မခိုင်းစေမှုများနှင့် အခြားနိုင်စက်လုပ်မှုများ လျှော့ပါးသွား ခဲ့ကြောင်းကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီးနှင့် အခြားအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လေ့လာသူတို့ ကဆိုပါသည်။ သို့သော်လည်း ၂၀၀၃ ခုနှစ် တွင် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရားက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် အတည်မပြုနိုင်သော်လည်း ယုံကြည့်ရလောက်သောသတ်းအရာ၊ အရှေ့ပိုင်းနှယ်စပ်ဒေသ တိုက်ပွဲဖြစ် ပွားရေးနှင့် အဓမ္မခိုင်းစေမှုများ ပုံနှံစွာ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဧပြီလ တွင် စစ်သားများသည် မိုးနှုန်းနယ်တွင် လူ (၅၀၀)အား ပေါ်တာဆွဲပြီး စစ်တပ်အတွက် စားနပ်ရိက္ခာ များသယ်ခိုင်းခဲ့ပါသည်။ အလေးအပင် မမနိုင်သောသူများသည် တိုးလျှင် ကျပ် ၅၀၀၀ ပေးရပါသည်။ ထိုနည်းတူပ် ထန်းတပ်မြို့နယ် ကော်သေးအိုးရွာသား (၁၃) ဦးကို ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် စစ်သားများက ဝါးခုတ်ပြီး စစ်စန်းကို ခြေခတ်ခိုင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုအပြင်၊ စစ်သားများက ထန်းတပ်မြို့နယ်၊ ကော်သေးအိုးရွာသား (၆) ဦး နှင့် ဂမူးအိုးရွာသား (၃) ဦးအား စစ်ပစ္စည်းများ ထမ်းဆိုင်းခဲ့ပါသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ်မှစ၍၊ အစိုးရသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီး၏ ဝန်ထမ်းများကို ရန်ကုန် တွင် ရုံးဖွဲ့လုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးခဲ့ပြီး၊ တနိုင်ငံလုံးကို ခေါ်းထွက်ခွဲပြုခဲ့ပါသည်။ ငြင်းအဖွဲ့ကြီးကြောင်းတန်းများက ကန်းသတ်နယ်မြောက် သို့ ခရီးသွားရန် စီစဉ်ပါက၊ အစိုးရသုကြီးတို့တောင်အကြောင်းကြားရပြီး၊ ဒေသခံ အာကာပိုင်းများက မကြာခကာ ဝန်ထမ်းများ၏ လုပ်ရှားသွားလာမှုများကို စောင့်ကြည့်ကြည့်ပါသည်။ အဖွဲ့ကြီး၏ မြန်မာဝန်ထမ်းကော်၊ နိုင်ငံခြားဝန်ထမ်းပါ

အစောင့်အရှေ့က်မပါတဲ့ ခရီးသွားလာနိုင် ပါသည်၊ သို့သော် ပဟိုအစိုးရအရာရှိများက ဒေသခံအကော်ယိုင်များအား ထိုဝန်ထမ်းများ၏လုပ်ရှားမှု များကို ကြိုးတင်အကြောင်းကြား နှီးဆော်ထားပါသည်။

၂၀၀၂ ခုနှစ်က အစိုးရသည် အဓမ္မခိုင်းစေမှုများ ကိုတားသီးသည့် အရေးယူမှုများကို အကောင်အထည်ဖော်ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန စုတိယဝန်ကြီးဌာန ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဦးဆောင်သော ကော်မတီတခုကို ဖွဲ့စည်းလိုက်ပါသည်။ ရန်ကုန်နှင့်ရှိုးအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီး၏ ရုံးက ငြင်းကော်မတီကို အဓမ္မစေခိုင်းခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော အမှုပေါင်း (၄၆)မှု ကိုထိန်းနှစ်က တိုင်ကြားခဲ့ပါ သည်။ ယနေ့ထိဆိုလျှင်၊ ငြင်းကော်မတီသည် တိုင်ကြားခဲ့သည့်အမှုအရည်အတွက် တဝက်ခန့်ကို တုန်းပြန် အရေးယူခဲ့ပြီး၊ အဓမ္မခိုင်းစေမှုမရှိခြင်းခြင်းခဲ့ပါသည်။ ငြင်းကော်မတီသည် အဓမ္မခိုင်းစေမှု နှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းပေးခြင်း၊ စုစုမိုးခြင်း၊ နှင့် တရားစွာဆိုခြင်းတို့ ပြုလုပ်နိုင်စေမည့် ယဉ်ယားနှင့် နှုန်းလမ်းများကို လုံလုံလောက်လောက် အကောင်အထည်မဖော်ပေးခဲ့ပါ။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီး၏ ရန်ကုန်ရုံးမှသတင်းများအရာ၊ အဓမ္မခိုင်းစေမှုများ အကြောင်း သတင်းပေးမှု ကြောင့် ငြင်းအဖွဲ့ကြီး၏ ဒေသခံအဆက်အသွယ်များကို ဖမ်းသီး၊ ထိမ်းသီး၊ စစ်ဆေးခြင်းခံ ခဲ့ရသော အမှုများဖြစ်ပေါ် ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင်၊ တရားရုံးမှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ကြီး နှင့်လည်းကောင်း၊ မြန်မားပြည် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ အဖွဲ့ချုပ်ဖြင့်လည်းကောင်း ဆက်သွယ်မှုများပြုလုပ်သည် ဟူသော စွဲချက် တစိတ်တပိုင်းဖြင့် နိုင်မင်း ကြည်၊ ရွှေမန်း၊ နှင့် အေးမြင့် ဆိုသူ (၃) ဦးအား သောက်ချမှတ်ခဲ့ကြောင်းသိရပါသည်။ သို့သော်၊ နောက်ပိုင်းတွင် ငြင်းတို့အပြုံအကြုံမှု ထောင်အကြုံအဖြစ်ပြောင်းလဲ လျော့ချွဲခဲ့ပါသည် {အခန်း (၄) တွင် ကြည့်ပါရန်}။

အဓမ္မတပ်သားစုဆောင်းရေးလုပ်ငန်းများ ပုံနှံစွာလုပ်ကိုင်ခဲ့ပါသည်။ ယုံကြည်လောက်ရသော သတင်း များအရာ အစိုးရသည် တပ်သားသက်တန်းပြည့်ပြီးသော စစ်သားများကို ထွက်ခွင့်မပေးဘဲ၊ ငြင်းတို့ နေရာတွင်၊ လူယံး၊ လေး ဦးကို အဓမ္မနည်းသုံးပြီးဖြစ်စေ တပ်သားအဖြစ်သိမ်းသွင်းပေးမှ တပ်မှတွက်ခွင့် ပေးပါသည်။ ရဲတပ်သားစုဆောင်းရေးလည်း ကြုံပုံစံအတိုင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

အစိုးရအမှုထမ်းလစာ နှင့် အစိုးရပိုင်စင်မှာ မပြောပလောက်အောင်နည်းပါးပါသည်။ ဥပမာဆိုလျှင်၊ ဝါရှင် ဆရာဝန်ကြီးများ၏ လဆောင် ကျပ် (၂၀၀၀၀) သို့မဟုတ် (၁၀ ဒေါ်လာ) မျှသာရှိပါသည်။ အစိုးရအမှုထမ်း များသည် ငြင်းတို့ဆန္ဒအရ ပင်စင်ယူခြင်း၊ အလုပ်မှတွက်၍ အခြားကဏ္ဍများတွင်သွားရောက်လုပ်ကိုင် ခြင်းများကို လုပ်၍မရပါ။

ကလေးများကို အဓမ္မခိုင်းစေခြင်းနှင့် အခိုင်းအစေအဖြစ်အသုံးချခြင်းများကို ဥပဇ္ဇာန် အတူးတားမြစ် ထားခြင်းမရှိပါ။ ကလေးများကို အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းများသည် ကြီးမားသောပြဿနာဖြစ် ပါသည် {အခန်း (၆)(ဟ) တွင် ကြည့်ပါရန်}။

(ဟ) ကလေးများထံမှ လုပ်အားရယူခြင်းကို တားမြစ်ချက် နှင့်
အလုပ်လုပ်နိုင်သော အနိမ့်ဆုံးအသက် သတ်မှတ်ချက်

အလုပ်အတွက် ကလေးတွေးကို ခန့်အပ် ဗုံးရမ်းမည်ဆိုပါက ဥပဇ္ဇာန် အနိမ့်ဆုံးအသက် (၁၃) နှစ် ရှိရပါသည်။ သို့သော်လည်း လက်တွေ့တွင်၊ ဥပဇ္ဇာန် အကျိုးသက်ရောက်မှရှိအောင် မကျင့်သံးပါ။ ထို့ကြောင့် ကလေးသုယ်များ လုပ်အားပေးခြင်းကိစ္စသည် ပိုမိုပျော်စွာ၊ မြင်တွေ့နေရပါသည်။ မြို့များ တွင်၊ အတူးသဖြင့် မိသားစုံများရေး သို့မဟုတ် သေးငယ်သော လုပ်ငန်းငယ်လေးများတွင် ကလေးများ ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်နေခြင်း ကို အမြှေမြှေနေရပါသည်။ ကျေးလက်တွင်မှာ၊ ကလေးများသည် မိသားစုံ လယ်ယာလုပ်ငန်းများတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ကြပါသည်။ ရန်ကုန်နှင့် မွန်လေး မြို့များရှိ မြို့ပြ သာမန်စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် ပါဝင်အလုပ်လုပ်နေသော ကလေးများမှာ လူမမည်ဆုံးများ

ကတည်းက စတင်လုပ်ကိုင်ကြော်တိပါသည်။ မြို့ပြ သာမန်စီးပွားရေးကဏ္ဍရှိ ကလေးအလုပ်သမားများ များသော အားဖြင့် ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်တိသော လုပ်ငန်းများမှာ အဓိုက်အသောက်လုပ်ငန်း၊ လမ်းပေါ် ဧရား ရောင်းခြင်း၊ အားကိုယ်တော်ကိုခြင်း၊ အသေးစားထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်း၊ နှင့် လက်ဖက်ရည်ဆိုင် အဖော်များ အဖြစ်လုပ်ကြပါသည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ် တရားဝင်ထုတ်ပြန်ထားသော စာရင်းများအရ မြို့ပြနေ ကလေးများ ၅၈ (၆) ရာခိုင်နှုန်းသည် အလုပ်လုပ်ကြဖြီး၊ ငါးတို့အနက် (၄) ရာခိုင်နှုန်းများ လုပ်ခ မရဘဲ၊ မိသားစုံများရေးတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်နေကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကလေးများ အဓမ္မခိုင်းစေခြင်းနှင့် မလုပ်မနေရ လုပ်အားပေးခိုင်းခြင်းကို ဥပဒေအရ အထူးတားမြှုစ် ထားခြင်း မရှိပါ။ ထိုအတွက် ကလေးများသည် အဓမ္မခိုင်းစေမှုကို ခံကြပါသည်။ အာကားပိုင်များက ဆယ်ကျော်သက် လူငယ်များအား ရန်ကုန်နှင့် မွန်လေးတွင် စုရုံးပမ်းဆီးပြီး အဓမ္မ ပေါ်တာများအဖြစ် ခိုင်းစေခြင်း သို့မဟုတ် စစ်တပ်တွင်းသို့ သွတ်သွင်းခဲ့ပါသည် {အခန်း (၅) တွင် ကြည့်ပါရန်}။

လူမှုဖူလုံရေး ဦးစီးဌာနသည် မိဘမှု ကလေးများနှင့် မိသားစုံနှင့်အကြောင်းကြောင်းကြောင့် ကွဲကွာ နေသူကလေးများ အချို့ကို ထောက်ပုံ၊ ကျောင်းထားပေးနေပါသည်။ ထိုသို့လုပ်ကိုင်နေခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်တရားမှာ အနာဂတ်တွင် ကလေးများသည် ငင်းတို့အား ခေါင်းပုံဖြစ် ချယ်လှယ်မှုများကို ပိုမိုလက်မခံဘဲ တွန်းလှန်နှင့်စွမ်းရှုသည့် အရည်အချင်းများ ရှိလာရန်ဖြစ်ပါသည်။

(c) လက်ခံနှင့်သော လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများ

အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် သမားရိုးကျေစက်မှုလုပ်ငန်းအချို့ရှိ ဝန်ထမ်းများအတွက်သာ အနိမ့်ခုံးလစာနှုန်း ထား ပြဌာန်းချက် များရှိပါသည်။ လခေါ်း အစိုးရဝန်ထမ်းများ အတွက်၊ တနေ့လျှင် လုပ်ချိန် (၈)နာရီ နှုန်းဖြင့် အနိမ့်ခုံး တရာ် လုပ်ခက္ခာ ကျပ် (၁၀၀) သို့မဟုတ် (၀.၁၀ ဒေါ်လာ) သတ်မှတ်ထား ပါသည်။ ထောက်ပုံကြေးများ နှင့် စားရိတ်မျိုးစုံဖြင့် ဆောင်းငွေ ထပ်ပေးပါသည်။ အနိမ့်ခုံးလစာရရှိသူများ သော်လည်းကောင်း၊ မြင့်မားသောလခရရှိသည့် အရာရှိကြီးများ သော်လည်းကောင်း၊ ရရှိသော ဝင်ငွေသည် အလုပ်သမားနှင့်မိသားစုံတွေအတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော လူနေမှု အဆင့်အတန်းမျိုး ရရှိရန် မလုပ်လောက်ပါ။ ပြည်သူ့ပိုင်အခန်းကဏ္ဍတွင် နိမ့်ကျသော လစာများနှင့် သုံးနှုန်းမှတ်နိုင်းအရ စင်စစ်ငွေ ကျဆင်းနေမှုများသည် ပုံနှံသည့် အကျိုးစားရိတ္တာပျက်စီးမှုနှင့် ရုံးတော်ပျက်ကွက်မှုများ ကိုပိုမို ဖြစ်ပေါ်စေ ပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတွင် မြို့ပြများတွင်လုပ်သော အလုပ်သမားများသည် တနေ့လျှင် ကျပ် (၈၀၀) သို့မဟုတ် (၀.၈၀ ဒေါ်လာ) ခန့် ဝင်ငွေရရှိပြီး၊ ကျေးလက် လယ်ယာလုပ်သား များက ငြေးနှုန်းထား တစ်ကိုခန့် ရရှိကြပါသည်။ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍရှိ အချို့အလုပ်သမားသည် ထိုနှုန်း ထားထက် များစွာသောပိုသောလုပ်ခရှိကြပါသည်။ ကျမ်းကျင်သော စက်ရုံလုပ်သားတွေးသည် တနေ့ကို ကျပ် (၄၀၀၀) သို့မဟုတ် (၄ ဒေါ်လာ)ခန့် ရရှိပါသည်။

လုပ်အားပိုလျှော့မှု၊ စီးပွားရေးသုံးဖျုပ်းမှု၊ အစိုးရ၏ အကာအကွယ်မရရှိမှုတို့ကြောင့် အလုပ်သမားများ သည် စံချိန်မဖို့သော လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေအနေများကို ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ် အလုပ်သမားများ၏ အပြေား ရိုင်ခွင့်များ ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားချက်မှာ ပြည်သူ့ပိုင် အခန်းကဏ္ဍတွင် အလုပ်သမားများသည် တစ်ပတ်လျှင် (၅) ရက်၊ ပေါင်း (၃၅) နာရီ လုပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ပုဂ္ဂလိကနှင့် နိုင်ငံတော်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများရှိ အလုပ်သမားများသည် တစ်ပတ်လျှင် (၆)ရက်၊ ပေါင်း (၄၄) နာရီ လုပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသတ်မှတ်ချက်ထက်ပို၍လျော့သော အလုပ်များအတွက် အချိန်ပို လော့ ဖြင့်လုပ်စေရ မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဥပဒေအရ တစ်ပတ်လျှင် နာရီချိန် (၂၄)နာရီ ပေးရမည် ဖြစ်ပြီး၊ အလုပ်သမားများအား တစ်နှစ်လျှင် လစာပြည့်ဖြင့် (၂၁)ရက် အနားယူခွင့်ပေးရမည်ဖြစ် ပါသည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့တွင်မှု၊ ထိုပြဌာန်း ချက်များကို တိုင်းပြည်၏ အလုပ်အင်အား ထဲမှ သေးထော်သော အစိတ်အပိုင်းလေး ကသာ ခံစားခွင့်ကြပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အလုပ်အင်အား အများစုံကြီးသည် ကျေးလက်ရှိ လယ်ယာလုပ်ငန်းတွင်လည်းကောင်း

သို့မဟုတ် သာမန်စီးပွားရေးကဏ္ဍ တို့တွင်လည်းကောင်း ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်နေကြ၍ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေများကို အစိုးရ ပိုင်းကဏ္ဍတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် သက်ရောက်မှုရှိအောင်ဆောင်ရွက်သော်လည်း၊ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍတွင် မကြာခဏ ဆိုသလို ပေါက်ဖျက် ကျူးလွန်မှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။

များပြားလျသော လုပ်ငန်းခွင် ကျန်းမာရေးနှင့် လုပ်ငန်းများ ပြန္တန်းထားပါသည်။ သို့သော် လည်း လက်တွေ့တွင်မှာ ထိုစည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများ သက်ရောက်မှုရှိအောင် ရိုအပ်သော အရင်း အမြစ်များကို အစိုးရက ဖော်ဆောင်မပေးဆုပါ။ မူအားဖြင့် အလုပ်သမားများအနေနှင့် အခွန်ရာယ်များ သော လုပ်ငန်းခွင်မှ ထွက်ခွာသွားခွင့်ရှိသော်လည်း၊ လက်တွေ့တွင်မှ ထွက်ခွာသွားခဲ့ပါက၊ ငင်းအလုပ်သမားများ အနေနှင့် ထိုအလုပ်တွင် ဆက်လက် တည်ခြင်ရေးကို မျှော်မှန်း၍ ရမည်တော့မဟုတ်ပါ။